

Zie je ons (niet)?

Een onderzoek naar de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen
voor het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland anno 2021-2024

Student: Tamar te Paske

S-nummer: S1100264

Scriptiebegeleider: Jenneke Harings

Tweede lezer: Edwin van Meerkerk

Masterscriptie Kunstbeleid en Kunstbedrijf

Juli 2023

Woordenaantal: 14.698

Voorwoord

Beste lezer,

Dat was het dan. Met deze scriptie sluit ik mijn studentenjaren officieel af. Ik ben nog lang niet uitgeleerd maar mijn tijd aan de universiteit zit er nu écht op. Op naar het werkveld!

Deze scriptie heb ik natuurlijk niet alleen geschreven. Dit onderzoek was nooit tot stand gekomen zonder hulp van heel veel mensen om mij heen.

Als eerste wil ik graag mijn begeleider Jenneke Harings bedanken. Heel erg bedankt voor alle hulp en de fijne begeleiding. Je hebt me altijd gesteund in mijn keuzes, ik heb heel veel van je geleerd en ik vond onze meetings altijd heel verhelderend en waardevol. Je hebt ervoor gezorgd dat ik door bleef gaan, koers bleef houden en tot een mooi resultaat ben gekomen.

Daarnaast wil ik alle instanties bedanken die ik mocht interviewen: Amphion Cultuurbedrijf, Cultuur Oost, Feestfabriek – Alles Komt Goed BV en Villa Mondriaan. Zonder jullie participatie in de vorm van interviews, gesprekken, tips en wijze woorden was mijn scriptie niet geworden zoals die nu is. Ik ben heel erg dankbaar dat jullie tijd voor me vrij hebben gemaakt. Ik heb veel geleerd van jullie en nog belangrijker: ik heb genoten van alle leuke en inspirerende gesprekken. Hopelijk heb ik iets bij kunnen dragen aan de, verdiende, aandacht voor jullie prachtige instanties.

Tot slot wil ik ook alle lieve mensen in mijn directe omgeving bedanken. Ik heb het al gezegd toen ik net begon met het scriptie-proces: waarschijnlijk ga ik tot de zomer nergens anders meer over praten. Ik denk dat ik geen woord gelogen heb toen ik die uitspraak deed. Bedankt voor het luisteren naar al mijn verhalen.

Veel leesplezier gewenst!

Abstract

In deze scriptie staan Achterhoekse culturele instellingen binnen de culturele infrastructuur van provincie Gelderland centraal. Uit verscheidene rapporten blijkt dat provincie Gelderland meer ruimte wil creëren in hun cultuurbeleid voor regio's. Gelderland telt zeven regio's, waaronder de Achterhoek. Er zijn op dit moment al twee regioprofielen voor twee stedelijke gebieden in de provincie. Namelijk, Arnhem/Nijmegen en de Stedendriehoek. De Achterhoek heeft geen eigen regioprofiel maar kent wel een hele sterke eigen identiteit. Daarom is de Achterhoek gekozen als geografisch kader. Verder is ook nog relatief weinig onderzoek gedaan naar de rol van culturele instellingen binnen het Gelders cultuurbeleid. Dit maakt dat de Achterhoekse culturele instellingen als centraal perspectief zijn gekozen in dit onderzoek. De waardentheorie van Boltanski en Thévenot is gebruikt als methodisch kader. Aan de hand van deze theorie is onderzocht welke waarden vertegenwoordigd zijn in het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland en bij de Achterhoekse culturele instellingen. De vertegenwoordiging van waarden is getoetst aan de hand van discoursanalyse en veldonderzoek. Op deze manier is er antwoord gezocht op de vraag: "Wat is de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland 2021-2024?" Hieruit is gebleken dat de Achterhoekse culturele instellingen en de provincie overeenkomen in hun maatschappelijke belangen. Zo zijn bijvoorbeeld sociale cohesie, een brede toegankelijkheid en onderlinge verbondenheid heel belangrijk voor zowel de instellingen als de provincie. Verder zijn er hoofdzakelijk op twee punten botsingen gevonden. Allereerst hebben de Achterhoekse culturele instellingen vernieuwende en experimentele ambities maar dit botst met de meer traditionele focus binnen het provinciaal beleid. Het Gelders cultuurbeleid is namelijk meer gericht op behoud van tradities, identiteit, geschiedenis en (immaterieel) erfgoed. Verder voelen de Achterhoekse culturele instellingen zich tamelijk onzichtbaar binnen het cultuurbeleid van de provincie. De provincie is in theorie bezig met de representatie van regio's in hun beleid maar in de praktijk komt dit niet goed tot uiting. Er gaat veel aandacht in het Gelders cultuurbeleid naar stedelijke gebieden zoals Arnhem/Nijmegen en weinig naar de regio's zoals de Achterhoek. De regio's zijn wel in beeld bij verschillende intermediairs zoals Cultuur Oost en gemeentes.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Abstract	2
Hoofdstuk 1) Inleiding	5
1.1 Introductie van het onderwerp en Status Quaestionis	5
1.2 Onderzoeksmethode en hoofdstukindeling	9
Hoofdstuk 2) De waarderegimes van Boltanski en Thévenot	10
2.1 Theoretische context: het sociologisch onderzoeksveld vanaf 1980.....	10
2.2 De waardentheorie van Boltanski en Thévenot.....	11
2.2.1 De waarderegimes	13
2.3 Toepasbaarheid van de waarderegimes	15
2.3.1 Van waardentheorie naar cultuurpraktijk.....	16
Hoofdstuk 3) Analyse provinciaal cultuurbeleid Gelderland	20
3.1 Discoursanalyse Uitgangspuntennotitie van provincie Gelderland.....	20
3.2 Discoursanalyse gesprek Cultuur Oost.....	23
3.2.1 Profielschets Cultuur Oost.....	23
3.2.2 Resultaten Discoursanalyse Cultuur Oost	23
3.3 Samenvatting resultaten Provincie Gelderland en Cultuur Oost	26
Hoofdstuk 4) Resultaten veldonderzoek	27
4.1. Profielschets respondenten Achterhoekse culturele instellingen.....	27
4.1.1 Villa Mondriaan.....	27
4.1.2. De Feestfabriek – Alles Komt Goed BV	28
4.1.3. Amphion Cultuurbedrijf	28
4.2 Resultaten Achterhoekse culturele instellingen.....	30
4.2.1 Welke waarden passen bij de culturele instellingen?.....	30
4.2.2. Welke waarden ambiëren de culturele instellingen?.....	32
4.2.3. Welke waarden zijn lastig om in de praktijk te brengen en liggen daarmee in conflict met elkaar?	34
4.2.4. Welke waarden passen niet bij de culturele instellingen?.....	35
4.2.5 Welke waarden passen bij de Achterhoek?.....	37

4.2.6. Welke waarden representeren provincie Gelderland?	39
4.3 Samenvatting en conclusies resultaten veldonderzoek.....	40
Hoofdstuk 5) Samenvatting van de resultaten van de discoursanalyse en het veldonderzoek.....	42
Hoofdstuk 6) Conclusie	45
Hoofdstuk 7) Aanbevelingen en reflectie onderzoek	47
Bibliografie.....	49
Bijlage A) Interview vragen en subvragen	51
Bijlage B) Transcriptie interview Villa Mondriaan	53
Bijlage C) Transcriptie interview De Feestfabriek – Alles Komt Goed BV.....	61
Bijlage D) Transcriptie interview Amphion Cultuurbedrijf Doetinchem	68
Bijlage E) Transcriptie gesprek Cultuur Oost	76

Hoofdstuk 1) Inleiding

‘Veel mensen in de regio’s voelen zich overgeslagen bij investeringen van het Rijk in de economie, de zorg, de infrastructuur, het openbaar vervoer, de culturele voorzieningen en het onderwijs. Ze hebben het idee dat de rijksoverheid niet goed begrijpt wat er in de regio speelt en te veel op afstand staat...’

(Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur, Raad voor Volksgezondheid & Samenleving, 2023, p.6)

1.1 Introductie van het onderwerp en Status Quaestionis

In maart 2023 verschijnt een gezamenlijk adviesrapport van Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. Het grote verschil tussen de brede welvaart¹ van de verschillende regio’s in Nederland vormde voor de drie adviesraden de aanleiding om gezamenlijk het Rijk te adviseren. In hun adviesrapport *Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio’s* (2023) zijn ze nagegaan welke regionale verschillen er bestaan, wat de oorzaken hiervan zijn en hoe mensen deze verschillen ervaren. Zoals blijkt uit bovenstaand citaat, is de overheid haar ‘voelsprietten in de regio’ verloren (p. 6). Mensen uit de kleine regio’s missen de ondersteuning vanuit het Rijk. Het huidige beleid maakt namelijk de sterke, grote regio’s nog sterker en de andere, kleine regio’s nog zwakker. Niet voor niets komen de drie adviesraden tot de conclusie dat ‘er sprake is van een stapeling van onwenselijke bredewelvaartsverschillen tussen regio’s in Nederland.’ (p. 9). Een van de uiteindelijke adviezen is dan ook: *Werk aan een vitale relatie tussen regio’s en rijksoverheid*. Het is de taak van het kabinet om de relatie tussen het Rijk en de regio in stand te houden zodat signalen en behoeftes uit de regio’s doorklinken naar Den Haag. Daarbij is het belangrijk dat het Rijk rekening houdt met regionale ecosystemen. Een kleine beslissing voor het Rijk kan namelijk grote gevolgen hebben voor een dorp of gemeente. Dit geldt dus ook voor kunst- en culturele voorzieningen aangezien dit onder brede welvaart valt. Grote, stedelijke gebieden hebben meer én betere culturele voorzieningen dan de regionale, kleine gebieden. Goede communicatie tussen de bestuurslagen en regio’s is dus ook essentieel voor de bloei van regionale culturele ecosystemen.

De samenwerking tussen het Rijk, provincies, gemeentes en regio’s is een veelbesproken onderwerp in het maatschappelijk en wetenschappelijk cultureel debat. Verschillende onderzoeks- en adviesrapporten doen hier hun uitspraak over en de algemene tendens is dat deze samenwerking beter moet (en kan). De bestuurslagen moeten weten wat de ander doet en wat ieders rol is want dan pas

¹ Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden: besteedbaar inkomen, gezondheid, onderwijs, milieu, leefomgeving, zelfontplooiing, veiligheid en in steeds grote mate ook kunst- en culturele voorzieningen.

ontstaat er een goedwerkend geheel. Met meer ruimte voor de eigen identiteit van de regio's. De regionalisering en de nadruk op lokale kunst en cultuur is een trend in de culturele sector. Het jaar 2017 was min of meer het startpunt voor deze regionalisering toen de Raad voor Cultuur met *Verkenning Cultuur voor stad, land en regio* kwam. Dit verkenningsrapport pleit voor een centrale plek voor stedelijke regio's in het cultuurbeleid. Deze regionale culturele infrastructuur zou zorgen voor een betere afstemming met de regio omdat dit zorgt voor het behouden van de identiteit en eigenheid van kleinere regio's en gemeenten. Een goede afstemming tussen alle bestuurslagen en de regio's is dus essentieel. Deze boodschap blijkt ook uit *Op weg naar herpositionering* (2022) van Bureau Berenschot. Dit is geschreven in opdracht van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de kernboodschap van dit rapport is: 'trek op als één overheid'. Het Rijk, provincies en gemeentes: ze zijn de drie protagonisten in het cultuurbeleid in Nederland. En zoals eerder besproken: soms is het onduidelijk wie welke rol vervult en wat ze bijdragen aan de kunst- en culturele sector. Het IPO pleit dan ook voor een betere afstemming tussen de drie overheidslagen.

De onduidelijkheid in de rolverdeling van de drie bestuurslagen, was ook een reden waarom Cultuur Oost onderzoek deed naar het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland. Onderzoekers Hans Schouwenburg en Sabrina van den Brink schreven het essay *Flexibel inspelen op maatschappelijke uitdagingen* (2018) waarin aanbevelingen aan de provincie worden gedaan op het gebied van cultuurbeleid. Uit dit essay blijkt onder andere dat Gelderland streeft naar opgabegericht cultuurbeleid waarin actuele en maatschappelijke opgaven centraal staan. Gelderland bestaat uit zeven regio's met ieder hun eigen identiteit, behoeftes en kwaliteiten wat het ingewikkeld maakt voor de provincie. Een belangrijk aspect van dit essay is dat er niet gekeken is naar de ideale rollen of wenselijk gedrag van de provincie maar naar de praktijk: wat heeft Gelderland gedaan en hoe is de provincie succesvol geweest sinds 1950? Via deze onderzoeksmethode zijn ze erachter gekomen in welke rollen de provincie zichtbaar impact heeft gehad en hoe ze dus hebben bijgedragen aan het Gelders cultuurbeleid. Zo blijkt dat Gelderland vijf succesvolle rollen heeft gehad: kennismakelaar, aanjager van innovatie en talentontwikkeling, intermediair, ondersteuner van culturele infrastructuur en gebiedsregisseur (Schouwenburg, 2018, p. 29). Een valkuil voor de provincie is het moment wanneer ze optreden als uitvoerder. Deze rol past veel beter bij gemeenten en het gaat botsen als de provincie die rol op zich neemt. Het is duidelijk wat de provincie afgelopen decennia heeft gedaan, waarin ze uitblinken en wat de verbeterpunten zijn. Het laat zien hoe complex de rol van de provincie is en dat het niet zo eenvoudig is om als één overheid te opereren.

De voorgaande onderzoeksrapporten droegen bij aan de totstandkoming van *De culturele basis op orde. Kunst, erfgoed en media voor iedereen, in elke gemeente, overal in Nederland* (2022) door de Raad van Cultuur. Zij stellen dat het Rijk moet verbinden, inspireren en prikkelen en moet bijdragen aan nieuwe perspectieven (Raad voor Cultuur, 2022 p. 4). De provincie treedt daarbij op als ondersteuner en intermediair waar vervolgens de gemeente de plek is om gemeenschappelijke grond te

bieden voor haar inwoners. Lokale cultuur en media zijn namelijk van grote betekenis voor de cultuurbeleving van een stad, dorp of gemeente. Juist die lokale en regionale cultuurterreinen zijn de aspecten waarin geïnvesteerd moet worden. Dit zijn ook de voorzieningen die sinds de coronacrisis onder druk staan maar waar tegelijkertijd de verbinding met de regio en samenleving gezocht kan worden. Op deze plekken komen mensen samen, delen ze ervaringen met elkaar en verrijken ze hun gemeenschap (Raad voor Cultuur, 2022, p. 4-5).

Een heel relevant punt dat de Raad van Cultuur aanhaalt is het feit dat *eerst* de gemeentes en provincies het voortouw hierin moeten nemen en *vervolgens pas* het Rijk. Juist de gemeentes en provincies kunnen het verschil maken om een sterke culturele basisinfrastructuur te creëren. Dit laat goed zien hoe het regionaal en opgavegericht cultuurbeleid van Gelderland werkt. Niet langer is het beleidsprogramma of een organisatiestructuur het uitgangspunt maar er wordt nu gekeken naar lokale, regionale en maatschappelijke belangen als fundament van het cultuurbeleid. Hiermee wordt verwacht dat overheden, culturele instellingen en maatschappelijke partners beter kunnen inspelen op lokale uitdagingen en behoeften.

Het nationale, overkoepelende cultuurbeleid is ook onderdeel van het maatschappelijk en wetenschappelijk cultuurdebat en het wordt van belang geacht om ook dit uit te lichten. Onderzoekers die het nationale cultuurbeleid onder de loep nemen, zijn Thijs Lijster, Quirijn van den Hoogen & Florentine Jonker. In *Values in Cultural Policymaking: political values and policy advice* (2018) pleiten Van den Hoogen & Jonker voor een Nederlands cultuurbeleid dat is gebaseerd op wat kunst en cultuur kan betekenen voor de samenleving en dus de artistieke en maatschappelijke waarde van kunst en cultuur. De auteurs beargumenteren in het bijzonder dat een drastische verandering in het cultuurbeleid genomen moet worden waarbij artistieke en maatschappelijke kwaliteit de belangrijkste waarde en maatstaaf wordt. De sleutel tot succes zijn de artistieke experts uit het werkveld. Volgens de onderzoekers zouden deze experts het nationale cultuurbeleid moeten legitimeren omdat zij weten wat die artistieke en maatschappelijke kwaliteit van kunst en cultuur is. Verder weten zij ook hoe dat gekoppeld kan worden aan de samenleving (Van den Hoogen & Jonker, 2018). Kortom, Van den Hoogen & Jonker suggereren dat het advies van experts uit het culturele veld de keuzes in het cultuurbeleid zouden moeten legitimeren in plaats van het Rijk of de provincie.

Deze visie van Van den Hoogen & Jonker sluit aan bij de zienswijze van Thijs Lijster. In *Towards a Cultural Policy of Trust. The Dutch Approach from the Perspective of a Transnational Civil Domain* van Lijster e.a. (2018) wordt een nieuw beleid omschreven. Lijster e.a. (2018) pleiten voor een bottom-up beleid in plaats van het traditionele top-down beleid. Het initiatief en de maatstaaf voor beleidsvoering zijn de instellingen en participanten uit het culturele veld en de verschillende bestuurslagen stellen zich dienend op en springen in op de valkuilen van lokale culturele partijen. Lijster e.a. gelooft dat dit nieuwe beleid twee problemen oplost: 1) maatschappelijke en politieke waarden van kunst worden weer zichtbaar en 2) ook de kleine culturele instanties krijgen hun verdiende aandacht.

Als we de visies van de adviesraden Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur, Raad voor Volksgezondheid & Samenleving, Bureau Berenschot, Hans Schouwenburg, Raad voor Cultuur, Quirijn Van den Hoogen & Florentine Jonker en Thijs Lijster naast elkaar plaatsen, kan geconcludeerd worden dat in het huidige wetenschappelijke veld veel geschreven is over nationaal en provinciaal cultuurbeleid. Er wordt voornamelijk gesproken over het regionale en opgavegericht cultuurbeleid waarbij de maatschappelijke belangen centraal staan en waarbij de lokale, artistieke en maatschappelijke waarde van cultuur de oplossing biedt. De focus ligt hierbij vooral op afstemming binnen de drie bestuurslagen: het Rijk, de provincie en de gemeente. Er is daarnaast veel aandacht voor regionaal denken want men ziet het belang van lokale ecosystemen in. Een manier om de communicatie tussen het Rijk en deze regionale ecosystemen goed te laten verlopen, zijn de regioprofielen. Voormalig Minister van OCW Ingrid van Engelshoven heeft regio's de opdracht gegeven om een regioprofiel op te stellen (Kunsten92 | Regioprofielen, 2018). Door deze regioprofielen kunnen de verschillende bestuurslagen makkelijker samenwerken met lokale partijen wat bijdraagt aan een landelijk en provinciaal cultuurbeleid afgestemd op maatschappelijke en regionale belangen. Gelderland telt twee regioprofielen: de Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen) en Arnhem/Nijmegen. Dit zijn de grootste Gelderse steden en er bestaan geen regioprofielen voor de regio's met kleine steden. Opvallend want uit het rapport *Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's* (2023) blijkt juist dat de kleine regio's zwakker worden en de grote stedelijke gebieden alleen maar sterker worden. Volgens het rapport zou meer aandacht, en dus mogelijk een regioprofiel, voor de kleine regio's juist kunnen bijdragen aan het verminderen van de bredewelvaartsverschillen en dus betere kunst- en culturele voorzieningen. Daarom is er juist voor gekozen om de Achterhoek, als kleinere regio, te kiezen als geografisch kader voor dit onderzoek.

De veranderingen in het cultuurbeleid hebben een groot effect op culturele instellingen. De drie bestuurslagen bepalen in grote mate wat culturele instellingen wel of niet kunnen/mogen doen en met welk budget. Dit onderzoek wil daarom het perspectief van de culturele instellingen belichten. Dit perspectief is van groot belang omdat de culturele instellingen gemeenschappelijke grond bieden waar cultuur beleefd wordt. Zij zijn het platform en een fysieke plek voor samenkomst, sociale cohesie, mentale en fysieke gezondheid, creativiteit, participatie en leefbaarheid. De theaters, muziekscholen, amateurverenigingen, musea, conservatoria, kunstacademies: daar leeft en ontstaat nieuwe kunst en cultuur.

Dit alles overziend zou ik graag inzicht willen verschaffen in de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland 2021-2024. Door te kijken naar de denk- en werkwijze van de provincie en de Achterhoekse culturele instellingen kan gekeken worden of dit overeenkomt, elkaar aanvult of misschien wel botst. Dit biedt een manier om de samenwerking tussen de Achterhoekse culturele instellingen en Provincie Gelderland te analyseren en te achterhalen waar overeenkomsten of juist verschillen zitten. Mijn hoofdvraag is dus: "Wat is de

betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland anno 2021-2024?''.

1.2 Onderzoeksmethode en hoofdstukindeling

De onderzoeksmethode van deze scriptie is een combinatie van literatuuronderzoek, discoursanalyse en veldonderzoek. Het onderzoek begint met een uiteenzetting van het theoretisch kader. Dit kader biedt handvatten om de resultaten uit het onderzoek te analyseren. Er is gekozen voor de theorie van Boltanski en Thévenot (2006). Deze onderzoekers hebben waarderegimes opgesteld. Deze regimes bieden een methodisch kader om de waarden van iets te achterhalen. Voor dit hoofdstuk wordt de originele tekst gebruikt met aanvulling van recente onderzoeken om de relevantie van deze theorie in het huidige onderzoeksveld uit te lichten. Verder wordt het van belang geacht om de theorie van Boltanski en Thévenot te vertalen naar bruikbaar materiaal voor de cultuurpraktijk. Dit wordt behandeld onder het kopje toepasbaarheid van de theorie. In het volgende hoofdstuk wordt dit theoretisch kader toegepast op het Gelders cultuurbeleid met behulp van discoursanalyse. Deze methode kan gebruikt worden om te achterhalen hoe bijvoorbeeld normen, waarden en/of aannames worden gecommuniceerd. In dit geval wordt er gekeken welke waarden van Boltanski en Thévenot vertegenwoordigd zijn in de Uitgangspuntennotitie Cultuur en Erfgoed van provincie Gelderland (2021-2024). Er heeft ook een gesprek plaatsgevonden met Cultuur Oost. In dit derde hoofdstuk wordt ook nog onderzocht welke waarderegimes blijken uit dit gesprek. Zij werken in opdracht van de provincie en daarom worden zij in deze scriptie beschouwd als verlengstuk van de provincie. In het vierde hoofdstuk wordt er verslaglegging gedaan van het veldonderzoek. Het veldonderzoek vindt plaats in de vorm van interviews met drie Achterhoekse culturele instellingen: Amphion Cultuurbedrijf Doetinchem, De Feestfabriek -Alles Komt Goed BV uit Hengelo (GLD) en Villa Mondriaan Winterswijk. De interviews hebben als doel om te achterhalen welke waarden de culturele instellingen vertegenwoordigen en hoe zij die waarden interpreteren. De vragen richten zich daarmee op beleid, visies, ambities en doelen. De combinatie van verschillende onderzoeksmethodes zorgt voor triangulatie. Dit wordt als belangrijk geacht om tot een zo objectief mogelijk resultaat te komen. Deskresearch zorgt namelijk voor een goede theoretische basis en vormt het fundament voor dit onderzoek. Via veldonderzoek kunnen de ontbrekende puzzelstukjes uit de theorie worden aangevuld maar dan wel specifiek voor het onderwerp. Er zal nog een samenvatting van alle resultaten volgen in hoofdstuk 5. Het daaropvolgende hoofdstuk omvat de conclusie. Het slot van deze scriptie is een reflectie op dit onderzoek en aanbevelingen voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 2) De waarderegimes van Boltanski en Thévenot

Dit hoofdstuk is een uiteenzetting van de theorie die gebruikt wordt in deze scriptie als methodisch kader. Eerst wordt de context uiteengezet waarin de theorie van Boltanski en Thévenot is ontstaan. Daarna volgt een uitleg van de theorie en een omschrijving van de waarderegimes. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een toelichting op de toepasbaarheid van de theorie oftewel hoe de theorie gebruikt gaat worden in dit onderzoek.

2.1 Theoretische context: het sociologisch onderzoeksveld vanaf 1980

De Franse sociologen Luc Boltanski en Laurent Thévenot schreven in 1999 voor het eerst over hun theorie: de waarderegimes. Zij waren van mening dat situaties uit het dagelijks leven (bijvoorbeeld daden, objecten of woorden) geanalyseerd kunnen worden aan de hand van waarden. Deze denkwijze is niet zomaar ontstaan maar vindt zijn plaats in een brede context en een groter geheel aan (kunst-) sociologische onderzoeken. De kunstsociologie is een onderzoeksveld waarbij er gekeken wordt naar de relatie tussen kunst en de samenleving. Sinds 1980/1990 ontstaat de kritische kunstsociologie. De aanhangers van deze stroming houden zich vooral bezig met ‘de problematiek van sociale stratificatie en ongelijkheid en de rol van cultuur daarin’ (Bevers, 1989, p. 2). Een voorloper van Boltanski en Thévenot en tevens inspiratiebron voor deze onderzoekers, is de kritische kunstsocioloog Pierre Bourdieu. Hij was een Franse onderzoeker en heeft veel over de kunstwereld geschreven vanuit een sociologische perspectief. Hij was een tijdsgenoot (en tevens leermeester) van Boltanski en Thévenot. Pierre Bourdieu staat vooral bekend om zijn kritische blik op het kunstveld.

In 1993 schreef Bourdieu *The Field of Cultural Production*. Hij beschrijft hierin dat de samenleving uit verschillende velden bestaat. Denk hierbij aan een veld voor: economie, politiek, media, religie en ook kunst en cultuur. De velden hebben allemaal hun eigen structuur van sociale relaties, wetten en logica. Dit noemt hij doxa. Binnen dit veld strijden de participanten voor het behalen van een betere positie. Het is een soort collectief geaccepteerde wedstrijd waarin men elkaar erkent en waardoor sommige participanten nog meer erkenning krijgen en daardoor ook een betere positie vergaren: the circle of belief. Dit houdt alles in stand en elke veld heeft deze onderliggende machtsstructuur. Bourdieu gelooft dat de verschillende velden met elkaar in contact staan en dat ze hiërarchisch georganiseerd zijn. Dit alles geldt dus ook voor het veld van kunst en cultuur: *The Field of Cultural Production*. Bourdieu beschrijft dat er in dit veld vier verschillende kapitaalsoorten zijn. Kapitaal is datgene waarmee de speler (participant in het veld) gewapend is als die het veld binnenkomt of als die in het veld actief is. De vier kapitaalsoorten zijn:

- Economisch kapitaal (geld, materiaal)
- Sociaal kapitaal (connecties, netwerk)

- Cultureel kapitaal (inzicht, talent, kennis en kunde van kunst en cultuur maar ook fysieke elementen zoals kunstdiploma's, kunstboeken en kunstbezit)
- Symbolisch kapitaal (erkenning, prestige en aanzien door andere participanten uit het veld)

Economisch-, cultureel-, en sociaal kapitaal draaien om elkaar heen en dit wordt geruild met elkaar. Als het juiste kapitaal op het juiste moment wordt ingezet of geruild, krijg je symbolisch kapitaal. Symbolisch kapitaal kan alleen behaald worden in het culturele veld (de vier kapitaalsoorten zijn namelijk uniek voor dit culturele veld volgens Bourdieu) en is tevens het hoogst haalbare. Het behalen van (meer en meer) symbolisch kapitaal is consecratie. Het geeft de speler een hoge, onbetwiste positie in het culturele veld. Het is volgens Bourdieu dus van essentieel belang om dit te behalen want dat maakt (en houdt) een speler succesvol binnen het veld.

Kortom, Bourdieu omschrijft in zijn theorie de structuur van het kunst- en cultuurwereld. Zijn theorie is nog veel omvangrijker dan wat hier omschreven staat maar dit zal verder niet uitgelicht worden. De theorie van Bourdieu is beschreven om een beeld te geven van het wetenschappelijke veld waarin de theorie van Boltanski en Thévenot is ontstaan.

2.2 De waardentheorie van Boltanski en Thévenot

De theorie van Bourdieu is belangrijk geweest voor veel sociologen. De afgelopen decennia worden nu beschreven als de post-Bourdieu periode. In deze tijd is de Franse socioloog vaak de basis geweest voor vele onderzoeken maar er is ook kritiek geleverd op Bourdieu. Dit geldt ook voor de Franse onderzoekers Luc Boltanski en Laurent Thévenot. In het begin vormde Bourdieu het fundament van hun onderzoek maar later hebben Boltanski en Thévenot zich afgezet van deze kritische sociologie en zij zijn verdergegaan met de pragmatische sociologie. Auteurs Cloutier e.a. (2017) schrijven in het werk *Justification, Evaluation and Critique in the Study of Organizations: Contributions from French Pragmatist Sociology* dat Boltanski en Thévenot leidend zijn in het cultuursociologisch onderzoek in het post-Bourdieu tijdperk (p. 4). De pragmatische sociologie is een andere benaderingswijze van dezelfde materie. Waar Bourdieu een kritische blik werpt op de relatie tussen kunst en samenleving, zijn Boltanski en Thévenot meer beschrijvend. Cloutier e.a. (2017) beschrijven dit als een nieuwe invulling van het concept kritiek waarbij de twee Franse onderzoekers zich afscheiden van pretentieuze academische radicalen en zich richten op actuele maatschappelijke kwesties: 'towards actual human beings (...)' (p. 4). Boltanski en Thévenot werken dus werken met feiten, spelen in op de praktijk en streven naar bruikbare resultaten. De Pragmatische Waarde Sociologie, waar Boltanski en Thévenot mee werken, biedt een soort middenweg waarin de relatie tussen kunst en samenleving onderzocht kan worden maar wel op een meer neutrale wijze. Het combineert kritische denkers, sociale theorieën en een maatschappelijke blik met als fundament het gebruik van waarden. Dit maakt het geschikt om juist deze theorie als methodisch kader te gebruiken voor dit onderzoek. Het is namelijk objectief en neutraal maar het biedt toch de mogelijkheid om met een kritische én

maatschappelijke blik naar de provincie en de culturele instellingen te kijken. De waarden bieden fijne handvatten om onderzoek mee te doen.

Via de Pragmatische Waarde Sociologie hebben Boltanski en Thévenot waarderegimes opgesteld. De waarderegimes hebben allemaal hun eigen kernwaarden en helpen bij het analyseren van situaties, teksten of daden. Boltanski en Thévenot leggen hierbij nadruk op de toepasbaarheid van hun theorie op alle sociale situaties uit het alledaagse leven. Zo ook in hun werk *The Sociology of Critical Capacity* (1999). Daarin schrijven zij over het nut van de waarderegimes: ‘In order to find out the legitimate worth available to the persons in ordinary situations, when they have to make their grounds explicit and to yield justifications...’ (Boltanski en Thévenot, 1999, p. 365). Dit betekent dus dat de regimes kunnen helpen om bepaalde woorden of daden van mensen uit het alledaagse leven te legitimeren. Dit wordt ook bevestigd door Cloutier e.a. (2017). In hun onderzoek wordt de pragmatische theorie gebruikt om te achterhalen wat ten grondslag ligt aan oneerlijke situaties in het dagelijks leven en om te begrijpen hoe participanten in deze sociale situaties tot overeenkomsten kunnen komen en waar conflicten vandaan komen (p. 5). Belangrijk binnen de theorie van Boltanski en Thévenot is dat je grandeur kunt behalen. Het is vergelijkbaar met symbolisch kapitaal uit de theorie van Bourdieu. Grandeur behalen betekent dus dat je aanzien behaalt en wordt gewaardeerd door de mensen om je heen. Het verschil tussen symbolisch kapitaal en grandeur is echter dat symbolisch kapitaal specifiek geldt voor de kunst- en cultuurwereld terwijl grandeur toepasbaar is op alles. Grandeur behaal je namelijk binnen je waarderegime en de waarderegimes gelden voor elke situatie uit het dagelijks leven. Dit wordt ook beschreven in *De hybride kunstenaar* van Van Winkel e.a. (2012). De auteurs schrijven dat grandeur meer is dan prestige, een sociaal draagvlak en/of erkenning. De persoon die ‘grandeur’ geniet in een specifiek regime, ‘is immers ook loyaal ten aanzien van de actoren in de wereld die hem of haar ‘groots’ hebben gemaakt.’ (Van Winkel e.a., 2012, p. 26).

Een waarderegime kan dus gezien worden als een wereld met een specifieke set aan waardes. Boltanski en Thévenot beschreven zes waarderegimes en later is er een zevende regime bijgekomen door Boltanski en Chiapello. Boltanski en Thévenot beweren dat de waarderegimes overal en altijd aanwezig zijn maar slechts een paar van de regimes kunnen toegepast worden op een specifieke situatie (1999/2006). Een bepaalde situatie omvat dus nooit alle waarderegimes maar meestal twee of drie. De relevantie van de waarderegimes van Boltanski en Thévenot in recent onderzoek wordt helder omschreven door Van den Hoogen & Jonker (2018). Zij schrijven namelijk dat de relevantie van de waarderegimes ligt in het feit dat je conflicten kan wegnemen. Deze conflicten kunnen ontstaan als participanten in dezelfde situatie naar verschillende waarderegimes refereren. Indien helder is welke waarderegime gebruikt wordt in een situatie schept dat duidelijkheid, overzicht en is er meer ruimte voor goede communicatie (Van den Hoogen & Jonker, 2018).

2.2.1 De waarderegimes

Boltanski en Thévenot onderscheiden verschillende aspecten binnen hun waarderegimes. Elk waarderegime heeft een kernwaarde, een manier waarop informatie wordt verstrekt, omschrijving van de relaties en menselijke kwaliteiten die belangrijk worden geacht (Boltanski & Thévenot, 1999, p. 368). De zeven regimes worden hieronder omschreven aan de hand van deze vier elementen. Op het einde zijn de waarderegimes samengevat in tabel 01. Dit is naar eigen inzicht ingevuld op basis van de omschrijving van de waarderegimes. Deze tabel vormt later de basis voor het veldonderzoek en discoursanalyse.

Regime 1: Geïnspireerd regime

De kernwaarden binnen dit regime zijn creativiteit, gratie/vergiffenis en non-conformiteit (andersdenkend). Er wordt veelal gehandeld vanuit emotie en dit is dan ook de basis van de verzameling en verstrekking van informatie. Naast emotie zijn ook ambiguïteit en passie belangrijke elementen in dit regime. Dat maakt dan ook dat de protagonisten omschreven worden als creatieve, onbevangen en vindingrijke types zoals kinderen, dromers, visionairs en kunstenaars. Als je grandeur wilt behalen dan ben je autonoom, uniek en authentiek en je creëert met passie.

Regime 2: Huishoudelijk regime

Dit regime is gebaseerd op concepten zoals familie, geschiedenis en tradities. Het heeft een duidelijk hiërarchische structuur en dat maakt de kernwaarden respect en hiërarchie. De protagonisten zijn vader- en moederfiguren maar ook leraren. Grandeur kan behaald worden als een participant traditioneel, wijs, eerlijk, autoritair en betrouwbaar is. De informatieverstrekking gaat ook op traditionele wijze: mondeling en anekdotisch met veel voorbeelden (van vroeger). Alle relaties zijn heel vertrouwelijk en de participanten gedragen zich rustig, normaal, volgens de regels en met respect voor de hiërarchie.

Regime 3: Burgerlijk regime

In dit regime is het collectief het allerbelangrijkste. De participanten zetten zichzelf nooit op één en doen alles voor elkaar. Het algemeen belang is dus ook de kernwaarde van dit regime. Hiervoor zijn regels en wetten essentieel. Belangrijke kwaliteiten voor de participanten zijn dan ook solidariteit, eenheid en community spirit. De protagonisten zullen daarom ook altijd gekozen worden door de andere participanten in het regime. Dat maakt participatie, emancipatie en burgerrechten de basis van dit regime en alle beslissingen en informatie gaan via de officiële, wettelijke weg.

Regime 4: Regime van opinie en faam

Het vierde regime is het regime van opinie en faam. Belangrijk binnen dit regime is erkenning, herkenning en bekendheid. De publieke opinie is de basis van de informatie en wordt dan ook als algemene kennis en gedeeld principe aangenomen. Dit betekent dat status bepaald wordt door

reputatie (een sociaal construct, wat ontstaat door de publieke opinie). Dit lijkt op het concept van the circle of belief van Bourdieu die doorschijnt in de theorie van Boltanski en Thévenot. De protagonisten uit dit regime zijn dan ook de mensen met de grootste en belangrijkste reputaties: sterren, tv-persoonlijkheden, bekendheden en leiders (en ook opinieleiders zoals journalisten en critici). De mate van grandeur voor een participant wordt grotendeels bepaald door hun publieke imago. Vaak worden dit soort regimes geleid door propaganda en is er weinig sprake van individualiteit.

Regime 5: Marktregime

Binnen het marktregime draait het om competitie, rivaliteit en profijt vergaren. Populaire materialen die verkoopwaardig zijn, hebben veel waarde in dit marktsysteem. Geld is daarom ook heel belangrijk en het is de voornaamste informatiebron. Dit betekent dat geld een indicator is. Het is echter niet het ultieme doel of de manier waarop je grandeur verdient. De protagonisten uit dit systeem zijn de mensen die risico's lopen en goede deals sluiten. Het wordt erg gewaardeerd dat deze participanten een gokje durven te wagen en een mooie bijkomstigheid is een eventueel groot voordeel hieruit halen. Geld is een goede indicator hiervoor maar dus niet het einddoel. Het draait om risicomanagement, lef en competitie en dit past goed bij zakenmensen, handelaren, consumenten en de vastgoedsector.

Regime 6: Industrieel regime

De kernwaarden van het industriële regime zijn productiviteit, effectiviteit en vakmanschap. Het draait in dit systeem om meetbare resultaten en legitimatie kan gevonden worden in criteria of statistieken. In het regime staan competentie, expertise en professionaliteit hoog in het vaandel. Dit betekent dus ook dat vakmanschap, kwaliteit en goed werk heel belangrijk zijn. De protagonisten zijn professionals, experts en vakmensen met goede, professionele kennis en kunde. Hoe meer vakinhoudelijke kennis, hoe meer grandeur voor de participant. De doelen worden nauwkeurig berekend en er gaat veel aandacht naar het uitmeten van de volgende stappen. Het regime is namelijk toekomstgericht.

Regime 7: Projectmatige stad

Dit regime is pas in 2007 toegevoegd aan het rijtje door Boltanski en Chiapello. Dit regime is een combinatie van verschillende regimes van Boltanski en Thévenot. De projectmatige stad is een beleid dat de creativiteit (geïnspireerd), competitie (markt) en effectiviteit (industriële) combineert. Het gaat erom dat de protagonisten uit dit regime snel kunnen schakelen, flexibel zijn en dus van het ene project naar de andere springen. Netwerken is heel belangrijk voor de participanten, wat betekent dat mensen en dingen goed met elkaar verbonden zijn maar dat ze dus ook in staat moeten zijn om constant te switchen om weer nieuwe connecties te maken. Het netwerk staat niet stil, beperkt zich niet tot enkel fysieke connecties en is de hele tijd in beweging. De kernwaarden zijn hiermee flexibiliteit, aanpassingsvermogen, mobiliteit, tolerantie en kennis van de onlinewereld.

	Kernwaarde	Informatie verstreking	Relaties	Menselijke kwaliteiten
Geïnspireerd	Creativiteit, andersdenkend	Emotie	Passie	Creatief, uniek, authentiek
Huishoudelijk	Respect, reputatie	Mondeling, anekdotes	Vertrouwen	Traditioneel, hiërarchisch, wijs
Burgerlijk	Collectiviteit	Formeel, officieel	Solidariteit	Gelijkheid, participatie
Opinie en faam	Bekendheid	Publieke opinie	Herkenning	Beroemdheid, imago
Markt	Profijt en competitie	Geldelijk, winst	Uitwisseling	Verlangen, zakelijk, koopkracht
Industrieel	Productiviteit, effectiviteit	Meetbare gegevens	Functioneel	Professioneel, competentie, expertise
Project stad	Flexibiliteit, aanpassen, tolerantie	Onlinewereld	Netwerken, connecties	Flexibel, schakelen, mobiliteit

Tabel 01) Schematisch overzicht van de zeven waarderegimes

2.3 Toepasbaarheid van de waarderegimes

De waarderegimes bestaan op zichzelf en zijn ideaaltypes. Boltanski en Thévenot beschrijven bijvoorbeeld dat de kunst- en cultuursector het meest overeenkomt met het geïnspireerde regime. Dit is natuurlijk wel een hele beperkte omschrijving van de gehele sector. Het komt daarom ook vaker voor dat meerdere waarderegimes gebruikt worden om een bepaalde situatie, sector, beleidsvoering of beroepscategorie te omschrijven. Het ene sluit het andere niet uit. Een goed voorbeeld is de combinatie van het geïnspireerde regime en het industriële regime. Dit omschrijft samen namelijk de creatieve industrie. Deze twee regimes gaan heel goed samen omdat ze elkaar aanvullen en er compromissen gesloten kunnen worden. Er zijn echter ook voorbeelden van regimes die minder goed samen kunnen gaan zoals het huishoudelijke regime en het geïnspireerde regime. Deze twee staan te ver tegen over

elkaar en zorgen daarom juist voor conflict. Hier werken traditie en progressie elkaar tegen. Een praktisch voorbeeld uit de kunst- en culturele wereld is hoe nieuwe kunstvormen zoals installatiekunst of moderne dans soms niet goed in de smaak vallen bij mensen die houden van canon kunst zoals Van Gogh, Rembrandt of klassiek ballet.

2.3.1 Van waardentheorie naar cultuurpraktijk

De waarderegimes worden gebruikt in dit onderzoek om te achterhalen welke waarden vertegenwoordigd worden binnen het Gelders provinciaal cultuurbeleid en bij de Achterhoekse culturele instellingen. Het wordt daarom belangrijk geacht om een vertaling te maken van de waardentheorie naar de cultuurpraktijk. De manier waarop Boltanski en Thévenot hun regimes omschrijven is niet geschikt om discoursanalyse en veldonderzoek mee te doen omdat praktijk en theorie hierin te veel verschillen. Voor de uitvoering van de interviews en de discoursanalyse is op basis van de waarderegimes een theoretisch kader opgesteld om de informatie mee te interpreteren. De waarderegimes worden als het ware ‘herschreven’ en zo is getracht om de theorie om te zetten naar de praktijk. Deze methode is gebaseerd op twee onderzoeken namelijk, het onderzoek van Van Winkel e.a. (2012) en het onderzoek van Van den Hoogen & Jonker (2018).

In *Values in Cultural Policymaking* uit 2018 beschrijven Van den Hoogen & Jonker namelijk ook dat de woorden van Boltanski en Thévenot aangepast moeten worden naar de situatie die onderzocht wordt. Verder beschrijven zij dat het regime van de projectmatige stad vaak weggelaten wordt uit cultureel onderzoek omdat dit regime een compromis is tussen drie waarderegimes en dat maakt het lastig om deze te toetsen. Van den Hoogen & Jonker hebben dit regime echter wel opgenomen in hun onderzoek omdat een overeenkomst met het projectmatige stad regime kan aantonen dat een instelling de connectie opzoekt met de regio. Zij schrijven: ‘The reason for its inclusion concerns the introduction of the Basic Infrastructure (BIS) in 2009. As the BIS consists of geographically fixed positions for cultural institutions, we wanted to know whether the way they connect to their regional environment has become more important in subsidy allocations.’ (Van den Hoogen & Jonker, 2018, p. 110). Omdat deze scriptie onderzoek doet naar de betekenis van de regionale instellingen uit de Achterhoek voor provincie Gelderland, wordt het van belang geacht om ook dit regime op te nemen in het onderzoek.

Operationalisering voor de interviews

Via de interviews wordt er gekeken naar de vertegenwoordiging van waarden bij de culturele instellingen. Elke vraag wordt door de respondent beantwoord door middel van waarden. Naar aanleiding van de onderzoeken van Van Winkel (2012) en Van den Hoogen & Jonker (2018) is er voor gekozen om de waarderegimes te vertalen van de theorie naar de cultuurpraktijk. De waarderegimes zijn daarom ‘herschreven’ en er zijn drie kernwoorden per waarderegime gekozen. Deze drie woorden

zijn werkbare termen en beschrijven het waarderegime. Deze termen wordt getoetst bij de culturele instellingen. De werkbare termen zijn gebaseerd op Van Winkel e.a. (2012) en Van den Hoogen & Jonker (2018) maar er is ook gekeken naar de Uitgangspuntennotitie Cultuur en Erfgoed (2021-2024) van provincie Gelderland. Er is gekozen voor drie kernwoorden per regime omdat dit genoeg opties geeft om als respondent mee te antwoorden en tegelijkertijd blijft het overzichtelijk voor de respondent. Op deze manier is getracht om de theorie om te zetten naar cultuurpraktijk. Tabel 02 weergeeft hoe de waarderegimes operationeel gemaakt zijn voor de interviews.

In totaal zijn er 21 waarden waar de respondent uit kan kiezen bij het beantwoorden van de vraag. Deze interviewvorm is gebaseerd op Van Winkel e.a. (2012). Op deze manier kan namelijk achterhaald worden wat de waardenhiërarchie van de respondent is. Oftewel: welke waarden passen goed bij de instelling en welke waarden juist niet? Er is echter één aanpassing gedaan aan de interviewvorm van Van Winkel e.a. (2012). Ze liepen namelijk tegen een probleem aan: de respondenten kunnen uiteenlopende interpretaties geven aan de waarden die ze worden voorgelegd. Zij zien namelijk alleen de operationele termen en niet de waarderegimes waar ze bij horen. Er wordt daarom op de antwoorden doorgepraat in de vorm van een semigestructureerd interview. Op deze manier kan ook in kaart gebracht worden wat de interpretaties zijn en hoe er in de praktijk mee omgegaan wordt. De interviewvragen zijn te vinden in de bijlagen. De uitwerking van de resultaten van het veldonderzoek zijn te vinden in hoofdstuk 4.

	Kernwoorden
Geïnspireerd	Artistieke ontplooiing Experimenteel Authenticiteit
Huishoudelijk	(behoud van) traditie Canon kunst Hiërarchie
Burgerlijk	Maatschappelijk engagement Actieve cultuurparticipatie Cultureel ecosysteem
Opinie en faam	Reputatie Publieke belangstelling Toerisme
Markt	Inkomsten genereren Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines Risico's lopen
Industrieel	Cultureel ondernemerschap Resultaatgericht

	Professionaliteit
Project stad	Netwerken/samenwerken Regionaal belang Digitalisering

Tabel 02) Operationele versie van de waarderegimes voor de interviews

Operationalisering voor de discoursanalyse

Voor de discoursanalyse geldt hetzelfde als voor de interviews. Er moet een werkbare vorm komen om de analyse uit te voeren. Discoursanalyse houdt in dat er gekeken wordt hoe vaak bepaalde woorden voorkomen in een tekst of gesprek. Dit kan namelijk iets vertellen over wat men wil uitdragen. Voor de discoursanalyse van het cultuurbeleid van Gelderland is tabel 02 uitgebreid. Dit resulteert in een uitgebreid codeerschema, tabel 03. Er is bewust gekozen voor verschillende schema's voor het veldonderzoek en de discoursanalyse. Voor de discoursanalyse geldt namelijk: hoe meer woorden hoe beter. Een grote hoeveelheid woorden en synoniemen geven een compleet beeld van de situatie. Dit geldt echter niet voor het veldonderzoek. Een grote hoeveelheid antwoordmogelijkheden met bijvoorbeeld synoniemen, maakt het juist onoverzichtelijk voor de respondenten.

De inhoud van tabel 03 is op basis van drie stappen tot stand gekomen. Stap 1) de woorden van tabel 02 met aanvulling van 2) deductief beredeneren en 3) inductief analyseren. Via een deductieve benaderingswijze zijn waarden gekozen waarvan verwacht werd dat ze resultaat opleverden. De woorden die op deductieve wijze zijn toegevoegd, zijn onderstreept in de tabel. Vervolgens zijn er ook door een inductieve benaderingswijze woorden toegevoegd. Deze termen komen uit het gesprek met Cultuur Oost of het beleidsdocument van provincie Gelderland. Deze inductieve gegevens zijn schuingedrukt aangegeven. De uitwerking van de resultaten van de discoursanalyse zijn te vinden in hoofdstuk 3.

	Kernwoorden
Geïnspireerd	Artistieke ontplooiing Experimenteel Authenticiteit - <i>uniek</i> <u>Kunst en cultuur</u> <u>Creativiteit</u>
Huishoudelijk	(behoud van) traditie Canon kunst Hiërarchie

	<u>Erfgoed</u> <u>Identiteit</u>
Burgerlijk	Maatschappelijk engagement Actieve cultuurparticipatie <ul style="list-style-type: none"> - <i>actieve participatie</i> - <i>participatie</i> - <i>cultuurparticipatie</i> Cultureel ecosysteem <u>Verbinden/verbinding</u> <u>Talentontwikkeling</u>
Opinie en faam	Reputatie Publieke belangstelling Toerisme <u>Recreatie</u> <u>Vestigingsklimaat/gebied</u>
Markt	Inkomsten genereren Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines <ul style="list-style-type: none"> - <i>festival</i> - <i>evenement</i> Risico's lopen <u>Winst</u> <u>Zakelijk verlangen</u>
Industrieel	Cultureel ondernemerschap Resultaatgericht Professionaliteit <u>Optimaliseren/optimaal</u> <u>Vakmanschap</u>
Project stad	Netwerken / samenwerken Regionaal (belang) Digitalisering <u>Samenhang</u> <u>Flexibiliteit</u>

Tabel 03) Codeerschema na deductief en inductief analyseren.

Hoofdstuk 3) Analyse provinciaal cultuurbeleid Gelderland

In dit hoofdstuk wordt de Uitgangspuntennotitie Aanpak Cultuur en Erfgoed van Gelderland 2021-2024 en het gesprek met Cultuur Oost geanalyseerd door middel van discoursanalyse. De Uitgangspuntennotitie en het gesprek functioneren in deze scriptie als representatie van het Gelders provinciaal cultuurbeleid anno 2021-2024. Er zal een verschil zijn in de hoeveelheid waarden (absolute cijfers) die gevonden worden in de Uitgangspuntennotitie en het gesprek. Dit komt omdat de Uitgangspuntennotitie 28 pagina's omvat en de transcriptie van het gesprek met Cultuur Oost bestaat uit circa zes pagina's.

Uitgangspuntennotitie Aanpak Cultuur en Erfgoed van Gelderland 2021-2024 is uitgebracht in 2020 door de provincie Gelderland. Het dient 'als een paraplu boven de uitvoering van het nieuwe beleid' (Provincie Gelderland, p 1). De brief richt zich op de uitwerking van deze uitgangspunten, de realisatie van hun doelen en hun rol, kaders en aanpak daarbij. Cultuur Oost werkt in opdracht van Gelderland en kan daarom gezien worden als een verlengstuk van de provincie. Het gesprek met Cultuur Oost was een informatief gesprek over hun rol als adviesorgaan, de samenwerking tussen Cultuur Oost en de Achterhoek en de werkwijze van Gelderland. De Uitgangspuntennotitie en het gesprek met Cultuur Oost worden aan de hand van tabel 03 geanalyseerd door middel van discoursanalyse.

3.1 Discoursanalyse Uitgangspuntennotitie van provincie Gelderland

Zie onderstaande tabel voor de uitkomst van de discoursanalyse van de Uitgangspuntennotitie van provincie Gelderland.

	Kernwoorden
Geïnspireerd (138)	Artistieke ontplooiing (1) Experimenteel (2) Authenticiteit (0) - <i>Uniek</i> (0) Kunst (22) en cultuur (110) Creativiteit (3)
Huishoudelijk (181)	(behoud van) traditie (0) Canon kunst (0) Hiërarchie (0) Erfgoed (160) Identiteit (21)
Burgerlijk (54)	Maatschappelijk (engagement) (5) Actieve cultuurparticipatie (13) - <i>actieve participatie</i> (2) - <i>participatie</i> (7)

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>cultuurparticipatie</i> (4) Cultureel ecosysteem (0) Verbinden/verbinding (31) Talentontwikkeling (5)
Opinie en faam (15)	<ul style="list-style-type: none"> Reputatie (0) Publieke belangstelling (1) Toerisme (6) Recreatie (6) Vestigingsklimaat/gebied (2)
Markt (12)	<ul style="list-style-type: none"> Inkomsten genereren (1) Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines (11) <ul style="list-style-type: none"> - <i>festival</i> (8) - <i>evenement</i> (3) Risico's lopen (0) Winst (0) Zakelijk verlangen (0)
Industrieel (12)	<ul style="list-style-type: none"> Cultureel ondernemerschap (0) Resultaatgericht (1) Professionaliteit (6) Optimaliseren/optimaal (4) Vakmanschap (1)
Project stad (28)	<ul style="list-style-type: none"> Netwerken (10) / samenwerken (3) Regionaal (belang) (6) Digitalisering (1) Samenhang (1) Flexibiliteit (7)

Tabel 04) Resultaten discoursanalyse Uitgangspuntennotitie Gelderland

Uit de discoursanalyse van de Uitgangspuntennotitie van provincie Gelderland komen het geïnspireerde, huishoudelijke en burgerlijke regime het meest naar voren. Dit zou betekenen dat ze veel waarde hechten aan creativiteit, cultuuruitingen, tradities, erfgoed en de maatschappij/samenleving. Er moet echter een kleine nuance aangebracht worden bij deze aanname. Het geïnspireerde en huishoudelijke regime scoren vrij hoog in verhouding tot de andere regimes. Dit is te verklaren door het feit dat ‘cultuur’ opgenomen is in het geïnspireerde regime en ‘erfgoed’ in het huishoudelijke regime. Dit zijn de twee kernaspecten uit de Uitgangspuntennotitie (die gaat namelijk over cultuur en erfgoed). Het was dus te verwachten dat deze twee kernwaarden zo hoog zouden uitvallen. Ze zijn desalniettemin toch meegenomen in het codeerschema juist omdat ze zo belangrijk

zijn binnen dit document. Binnen een cultuurbeleidstekst is een hoge score voor ‘cultuur’ te verwachten. Opvallend is dat ‘kunst’ beduidend lager scoort. Het zegt ook al veel dat ‘erfgoed’ min of meer zet zo hoog scoort als ‘cultuur’. Het **cultuur**beleid van Gelderland draait dus relatief veel om erfgoed, minder om cultuur en nog minder om kunst. Indien cultuur en erfgoed niet meegenomen worden in de resultaten dan zou geconcludeerd kunnen worden dat provincie Gelderland vooral opereert volgens het burgerlijke regime. Dit betekent in de praktijk dat kunst en cultuur ingezet wordt om maatschappelijke doelen te bewerkstelligen. Dit wordt ook bevestigd door een van de eerste quotes in de Uitgangspuntennotitie waarin de provincie de nieuwe aanpak van cultuur en erfgoed omschrijft met als doel ‘zoveel mogelijk mensen van laten meegenieten.’ (p.2).

Het document is ook inhoudelijk gelezen en kort geanalyseerd als een extra controle op de uitkomst van de discoursanalyse. Uit de inhoudelijke analyse blijkt het burgerlijke regime de boventoon voert en het industrieel en opinie en faam regime komen ook vaak voor (wel in mindere mate). Een heel belangrijk aspect in het document zijn de maatschappelijke belangen zoals sociale cohesie, brede toegankelijkheid voor alle inwoners van Gelderland en een prettig leefklimaat (burgerlijk). De provincie wil tevens een sterke, professionele culturele infrastructuur creëren (industrieel regime). Kunst en cultuur wordt verder vaak gekoppeld aan toerisme en recreatie en dit bevestigt dat ze ook werken volgens het regime van opinie en faam.

Dit alles overziend, kan gesteld worden dat het burgerlijke regime het sterkst aanwezig is bij de Uitgangspuntennotitie. Het huishoudelijk regime is opvallend sterk aanwezig door de focus op erfgoed. Het geïnspireerde, opinie en faam en industriële regime zijn ook vaak gerepresenteerd maar in mindere mate.

3.2 Discoursanalyse gesprek Cultuur Oost

3.2.1 Profielschets Cultuur Oost

“Wij brengen kennis, netwerk in. En helpen partijen opgang daar waar ze het zelf niet kunnen.”

(Erna aan de Stegge, adviseur Cultuur Oost, interview, 6 juni 2023)

Cultuur Oost is een adviesorganisatie voor Gelderland in de kunst- en culturele sector. Voor zowel makers als beslissers zijn zij het orgaan dat helpt bij het bedenken van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken (Cultuur Oost | 2023). Ze werken samen met het culturele veld, gemeenten, provincie, onderwijsinstellingen en andere maatschappelijke partners. Ze passen hun advies en werkwijze aan op de verschillende regio's die Gelderland rijk is. Als adviesorgaan van provincie Gelderland en daarmee schakel tussen de verschillende bestuurslagen, is Cultuur Oost een interessante respondent voor deze scriptie. Zij hebben andere vragen gekregen dan de culturele instellingen. Het interview had meer een vorm van een informatief gesprek en biedt een verfrissend perspectief op de informatie van zowel het Gelders cultuurbeleid als de Achterhoekse instellingen. Het interview van Cultuur Oost doelde vooral op meer informatie vinden over hun positie tussen de bestuurslagen maar ook hoe zij het regionale werken in praktijk brengen. Het gesprek vond plaats met Erna aan der Stegge, adviseur bij Cultuur Oost.

3.2.2 Resultaten Discoursanalyse Cultuur Oost

Zie tabel hieronder voor de resultaten van de discoursanalyse van het gesprek met Cultuur Oost.²

	Kernwoorden
Geïnspireerd (22)	Artistieke ontplooiing (0) Experimenteel (0) Authenticiteit (0) - <i>Uniek</i> (3) Kunst (10) en cultuur (9) Creativiteit (0)
Huishoudelijk (12)	(behoud van) traditie (3) Canon kunst (0) Hiërarchie (0) Erfgoed (7) Identiteit (2)
Burgerlijk (12)	Maatschappelijk (engagement) (0)

² Enkel de antwoorden van de respondent zijn geanalyseerd omdat het woordgebruik van de interviewer te veel 'gekleurd' is en daarmee een verkeerde indruk kan geven van de informatie.

	Actieve (cultuur)participatie (0) <ul style="list-style-type: none"> - <i>actieve participatie (0)</i> - <i>participatie (0)</i> - <i>cultuurparticipatie (0)</i> Cultureel ecosysteem (2) Verbinden/verbinding (5) Talentontwikkeling (5)
Opinie en faam (2)	Reputatie (0) Publieke belangstelling (0) Toerisme (2) Recreatie (0) Vestigingsklimaat/gebied (0)
Markt (1)	Inkomsten genereren (0) Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines (1) <ul style="list-style-type: none"> - <i>Festival (1)</i> - <i>Evenement (0)</i> Risico's lopen (0) Winst (0) Zakelijk verlangen (0)
Industrieel (1)	Cultureel ondernemerschap (1) Resultaatgericht (0) Professionaliteit (0) Optimaliseren/optimaal (0) Vakmanschap (0)
Project stad (39)	Netwerken (3)/ samenwerken (10) Regionaal (belang) (26) Digitalisering (0) Samenhang (0) Flexibiliteit (0)

Tabel 05) Resultaten discoursanalyse gesprek Cultuur Oost

Uit de discoursanalyse van het gesprek met Cultuur Oost blijkt dat dit adviesorgaan vooral opereert volgens het projectstad en geïnspireerde regime. In de praktijk betekent dit dus dat het adviesorgaan veel doet voor/door kunst, cultuur en creativiteit en ze willen de unieke en authentieke eigenschappen van een regio benadrukken. Ze proberen veel vanuit regionale belangen te bekijken. Zo wordt in het interview verteld hoe zij de regio's ondersteunen: 'Wij kunnen helpen om te kijken wat maakt jullie [regio] uniek, dat weten ze soms ook zelf wel hoor. Maar wij kunnen wel bedenken: wat doe je er dan

vervolgens mee?’ (Erna aan der Stegge, interview, 6 juni 2023). Ze zijn dus veel bezig met wat een regio uniek maakt, hoe kunnen we een regio laten opvallen en hoe kunnen we zorgen dat regio’s gaan samenwerken (zowel met elkaar als intern). Het huishoudelijke regime wordt ook relatief vaak genoemd maar altijd in relatie tot de Achterhoek en Gelderland. Zo vertelt Erna aan der Stegge in het gesprek: ‘Gelderland is daarnaast echt een provincie van tradities en rituelen. We hebben heel veel immaterieel erfgoed. (...) Dat is heel waardevol.’ (Interview, 6 juni 2023). Dit bevestigt het grote belang van tradities en immaterieel erfgoed voor het cultuurbeleid van Gelderland, zoals ook blijkt uit de Uitgangspuntennotitie. Daar scoorde ‘erfgoed’ namelijk erg hoog. Van de Achterhoek specifiek benadrukt Cultuur Oost nog dat de samenwerking daar zo goed is omdat mensen vertrouwen hebben in elkaar en naar de ander omkijken. Erna aan der Stegge zei: ‘Ik vind ook dat er in de Achterhoek een gunfactor is. Er zit iets fijns. Misschien toch dat oude noaberschap. (...) Mensen zijn in staat om vertrouwen op te bouwen.’ (Interview, 6 juni 2023). Dit is dus ook het burgerlijke regime dat sterk terugkomt bij de Achterhoek. Dit regime is ook te vinden bij de adviesorganisatie zelf. Ze willen namelijk verbindingen aanleggen tussen alle mensen, bestuurslagen, regio’s, cultuurdisciplines, makers en organisaties. Dit komt dus ook deels overeen met het projectstad regime. Verder is relevant dat Cultuur Oost benadrukt in het gesprek dat Gelderland kunst en cultuur heeft gekoppeld aan toerisme. Dit bleek namelijk ook uit de Uitgangspuntennotitie.

Samengevat, Cultuur Oost opereert zelf hoofdzakelijk vanuit het geïnspireerde en projectstad regime. Dit betekent in de praktijk dat ze veel culturele en kunstzinnige projecten opzetten voor de regio’s van Gelderland met als doel om samenwerking, netwerk en samenhang te stimuleren. Zij zien Gelderland en de Achterhoek als huishoudelijk en burgerlijk regime en hun zienswijze over provincie komt overeen met wat genoemd wordt in de Uitgangspuntennotitie.

3.3 Samenvatting resultaten Provincie Gelderland en Cultuur Oost

Provincie Gelderland is op drie manieren beschreven. Door de discoursanalyse, inhoudelijke analyse en Cultuur Oost. De discoursanalyse toont aan dat provincie Gelderland opereert volgens het geïnspireerde, huishoudelijke en burgerlijke regime. Cultuur en erfgoed worden namelijk het vaakst genoemd en er spelen veel maatschappelijke belangen. Inhoudelijke analyse toont aan dat de provincie opereert volgens het burgerlijke regime en ook, maar in mindere mate, het industriële en opinie en faam regime. Kunst, cultuur en erfgoed worden ingezet om maatschappelijke doelen te bewerkstelligen zoals sociale cohesie. Provincie wil tevens een sterke, professionele culturele infrastructuur en koppelt dit aan toerisme en recreatie. Cultuur Oost ziet Gelderland als burgerlijk-, huishoudelijk- en een beetje opinie en faam regime. Gelderland heeft namelijk veel tradities, rituelen en (immaterieel) erfgoed. Cultuur Oost benoemt tevens hoe dit worden ingezet voor maatschappelijke en toeristische belangen van de provincie. Dit samen resulteert in de conclusie dat provincie Gelderland hoofdzakelijk opereert volgens het burgerlijk en huishoudelijk regime en het opinie en faam regime komt ook vaak terug. Dit betekent dat gesteld kan worden dat provincie Gelderland kunst, cultuur en erfgoed inzet om doelen te bewerkstelligen die vooral gerelateerd zijn aan de samenleving/maatschappij en toerisme. Cultuur Oost opereert volgens het geïnspireerde en projectstad regime. Ze willen kunstzinnige en culturele projecten opzetten via samenwerking, netwerken en samenhang van makers, instellingen, regio's en bestuurslagen in Gelderland. Verder hebben zij veel oog voor de regio's.

De waarderegimes van de provincie en het adviesorgaan komen niet overeen. In theorie zouden deze twee werkwijzen botsen want de waarderegimes van de twee partijen liggen relatief ver uit elkaar. Dit geldt echter niet voor de praktijk want hieruit blijkt dat het adviesorgaan en de provincie elkaar aanvullen. Cultuur Oost voegt het artistieke toe aan het cultuurbeleid in Gelderland en biedt hulp daar waar de provincie te kort schiet. Dit zit vooral in creativiteit, oog voor de regio's, netwerken, connecties en samenhang.

Hoofdstuk 4) Resultaten veldonderzoek

Dit hoofdstuk is een verslaglegging van de resultaten uit het veldonderzoek. Het veldonderzoek vond plaats in de vorm van interviews met drie culturele instellingen uit de Achterhoek. Het zijn drie uiteenlopende culturele instellingen (museum, cultuurbedrijf en creatief productiehuis) en zij functioneren in dit onderzoek als representatie van de culturele instellingen van de Achterhoek. De interviewvragen en de transcripties kunnen gevonden worden in de bijlagen.

Eerst volgt een korte profielschets van de drie respondenten en daarna volgen de resultaten uit de interviews. De resultaten zijn per interviewvraag uitgewerkt. Allereerst worden de gekozen waarden per culturele instelling uitgelicht. Vervolgens zijn de meest opvallende dingen beschreven en tot slot nog kort de meest dominante waarderegime(s) die blijkt uit de interviews. Zoals uitgelegd in het tweede hoofdstuk, kiezen de respondenten uit de waarden van het operationele schema (tabel 2). Een respondent kan een waarde anders interpreteren dan voorhand bedacht. Een voorbeeld: authenticiteit is ingedeeld bij het geïnspireerde regime maar een respondent kan deze waarde kiezen en interpreteren volgens het burgerlijke regime. Als zo'n situatie zich voor heeft gedaan tijdens het interview, wordt dit bij de resultaten laten zien. In de laatste kolom van de tabel wordt, *indien dit zich voordeed*, het 'andere' waarderegime aangegeven. Als de interpretatie een combinatie was van het reguliere regime met een 'ander' regime dan staat dit aangegeven door '+ regime X'.

4.1. Profielschets respondenten Achterhoekse culturele instellingen

4.1.1 Villa Mondriaan

“We zoeken professionaliteit in het experiment”

(Jana Roovers, directeur van Villa Mondriaan, interview, 16 mei 2023)

Villa Mondriaan is een museum in Winterswijk opgericht in 2013. Het museum beschrijft de jonge jaren van Piet Mondriaan (1872-1944) die tijdens zijn jeugd in Winterswijk heeft gewoond. Het gezin verhuisde namelijk in 1880 naar Winterswijk. Hij doet hier ook zijn opleiding tot handtekenen, krijgt schilderlessen en mag zelf ook lesgeven op de school van zijn vader. In 1892 verhuisd Piet naar Amsterdam want daar wil hij zich verder ontwikkelen aan de Rijksacademie (Villa Mondriaan | 2023). Zijn tijd in Winterswijk is van essentieel belang geweest voor zijn carrière: hier maakte Piet zijn eerste stappen richting het kunstenaarschap. Dit is dan ook de kern van Villa Mondriaan. Ze tonen schilderijen van de jonge Piet Mondriaan waarin zijn turbulente ontwikkelingsfase zichtbaar is. Maar dat niet alleen. Mondriaan moest ook ergens beginnen en met die insteek biedt het museum nu een plek voor hedendaagse kunstenaars om hun experimentele fase te exposeren. Ze zijn daarmee dé plek voor coming-of-age: kunstenaars die op zoek zijn (geweest) naar hun eigen signatuur net zoals Mondriaan in zijn jonge jaren (Villa Mondriaan | 2023). Inmiddels bestaat het museum tien jaar en

sinds oktober 2022 is Jana Roovers (b. 1997) de nieuwe directeur met wie ook het gesprek heeft plaatsgevonden. Zij is de jongste museumdirecteur van Nederland, net als haar voorganger Charlotte Rixten. Villa Mondriaan geeft dus op allerlei manieren plek aan jong talent: zowel in hun team als in de expositieruimtes.

4.1.2. De Feestfabriek – Alles Komt Goed BV

“Buitenstaanders denken vaak dat wij de randjes op zoeken en risico’s lopen maar wij handelen naar intuïtie en we doen op zo’n moment wat goed voelt. Dan is het geen risico lopen.”

(Pieter Holkenborg, projectleider bij De Feestfabriek, interview 23 mei 2023)

De Feestfabriek is een creatief productiehuis gevestigd in de Achterhoek met een team van 40 mensen. Ze organiseren evenementen en festivals maar doen ook meer dan alleen dat. Het hele jaar door bedenken ze creatieve ideeën voor projecten en initiatieven: zowel voor zichzelf als voor externe organisaties. Voorbeelden zijn de Achterhoekse vlag en hun bekendste evenement De Zwarte Cross. Ze omschrijven zichzelf met de kernwoorden: originaliteit, creativiteit, verrassen en maatwerk (Feestfabriek | 2023). De Feestfabriek heeft gedeeltelijk een maatschappelijke insteek. Via verrassende acties vragen ze aandacht voor dingen die nu in onze maatschappij spelen. Zo hebben ze bijvoorbeeld een Naked Run georganiseerd tijdens de Zwarte Cross om aandacht te vragen voor de problematiek in Rusland (Feestfabriek | 2023). Deze ideeën zijn een groot succes en daarom wordt De Feestfabriek nu ook benaderd om mee te denken bij externe organisaties op uiteenlopende gebieden: van marketing tot productioneel gebied. Een ander onderdeel van De Feestfabriek is Stichting Pak An. Deze stichting is opgericht in samenwerking met Grolsch om creatieve ideeën in de Achterhoek werkelijkheid te laten worden. Door middel van persoonlijke coaching en ervaringsdeskundigen worden plannen tot werkelijke projecten omgetoverd om de Achterhoek nog een stukje mooier te maken. Denk hierbij aan boeken, culturele expedities, evenementen, modeprojecten en nog veel meer (Feestfabriek | 2023). In het gesprek is Pieter Holkenborg aan het woord, hij is projectleider binnen deze organisatie.

4.1.3. Amphion Cultuurbedrijf

“Hiërarchie: dat staat eigenlijk haaks op de vrije geest van kunst en cultuur.”

(Charles Droste, directeur Amphion Cultuurbedrijf, interview, 24 mei 2023)

Amphion Cultuurbedrijf maakt culturele programma’s voor een breed publiek. Het Cultuurbedrijf in deze vorm is nog relatief nieuw. Op 1 januari 2021 zijn namelijk Schouwburg Amphion, Muziekschool Oost-Gelderland en filmhuis De Gruitpoort samen verdergegaan als Amphion

Cultuurbedrijf. Dit waren drie zelfstandige Doetinchemse cultuurinstellingen maar door deze samenwerking hoopten ze op waarborging, innovatie en optimalisatie van cultuur in de regio (Amphion Cultuurbedrijf | 2023). Het Cultuurbedrijf bestaat nu dus uit een theater, filmhuis, muziek-, dans-, theater-, en musicalonderwijs. Ze bieden daarbij ook kunst- en taaleducatie aan. Ze zijn de culturele broedplaats van Doetinchem en omgeving waar ruimte is voor talentontwikkeling maar ook voor een professioneel podium. Het Cultuurbedrijf bestaat dus uit veel verschillende facetten en heeft een groot team bestaande uit ongeveer 400 medewerkers (inclusief vrijwilligers). Het interview vond plaats met Charles Droste, directeur van het cultuurbedrijf. Hij is eerst meer dan tien jaar werkzaam geweest in het Amphion Theater voor hij directeur werd.

4.2 Resultaten Achterhoekse culturele instellingen

4.2.1 Welke waarden passen bij de culturele instellingen?

Villa Mondriaan

Gekozen waarden:	Waarderegime:	Interpretatie op basis van:
Cultuur ondernemerschap Professionaliteit Talent ontwikkeling Verbinden ³	Industrieel Industrieel Geïnspireerd Burgerlijk	+ <i>burgerlijk</i> + <i>burgerlijk</i>

De Feestfabriek

Gekozen waarden:	Waarderegime:	Interpretatie op basis van:
Authentiek Inkomsten genereren Professionaliteit	Geïnspireerd Markt Industrieel	

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarden:	Waarderegime:	Interpretatie op basis van:
Actieve cultuurparticipatie Professionaliteit Regionaal belang	Burgerlijk Industrieel Project stad	+ <i>burgerlijk</i>

Wat valt op?

De gekozen waarden komen hoofdzakelijk uit het industriële regime, burgerlijke regime en geïnspireerde regime. Er wordt vaak geïnterpreteerd vanuit het burgerlijke regime. Zo legt bijvoorbeeld Amphion Cultuurbedrijf uit waarom regionaal belang belangrijk is voor ze: omdat ‘wij er zijn voor de regio en ook bestaan door de regio (...) We hebben een groter belang dat alleen Doetinchem en dat maakt het dus een regionaal belang’ (Interview, 24 mei 2023). Hetzelfde geldt voor de waarde ‘talentontwikkeling’ van Villa Mondriaan. Het museum zegt hierover: ‘Wij werken met junior-directeuren die het museum gebruiken als springplank (...) dit is een mooie plek om te leren’ (Interview, 16 mei 2023). In het gesprek kwam ook naar voren dat ze willen verbinden, wat wil zeggen dat ‘[z]e willen bemoedigen en [z]e faciliteren het samenkomen van verschillende doelgroepen’ (Interview, 16 mei 2023). Hieruit blijkt hoe de waarden vaak gekoppeld worden aan het burgerlijk regime. Dat maakt dat de Achterhoekse culturele instellingen een groot maatschappelijk belang hebben en ze willen een plek zijn voor iedereen. Verder is opvallend dat ze ook allemaal de industriële waarde

³ Deze waarde is tijdens het gesprek gekozen door de respondent en stond niet in het schema. De waarde is geplaatst in het burgerlijke regime.

‘professionaliteit’ hebben gekozen. Een professionele organisatie is dus bij de Achterhoekse instellingen ook van groot belang.

Bij deze vraag zijn er twee uitzonderingen. Allereerst de keuze voor projectstad regime want één respondent koos regionaal belang. Het is eigenlijk niet eens een uitzondering want de beredenering komt voort uit het burgerlijk regime zoals hierboven al geïllustreerd is met een quote. Voor deze organisatie is de waarde ‘regionaal belang’ essentieel en dat hangt samen met de waarde actieve cultuurparticipatie (en dus samen met burgerlijk regime). Hun belang is groter dan alleen Doetinchem en dat maakt het een regionaal belang. Er is dus samenhang tussen de regio’s (dat maakt het project stad) maar ze willen ook wat doen voor de regio (dat komt overeen met het burgerlijk regime). De andere uitzondering is de keuze voor inkomsten genereren en dus marktregime. Dit heeft te maken met het feit dat deze organisatie een andere structuur heeft ten opzichte van de overige twee respondenten en met een relatief nieuw genre werkt binnen het culturele veld. Ze zijn gericht op marktgeoriënteerde cultuur disciplines (evenementen en festivals) en kunnen geen subsidies of fondsen aanschrijven. Zonder eigen inkomsten kunnen ze dus niks organiseren.

Dominante regimes: burgerlijk regime en industrieel regime.

4.2.2. Welke waarden ambiëren de culturele instellingen?

Villa Mondriaan

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Reputatie	Opinie en faam	<i>Geïnspireerd</i>

De Feestfabriek

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Artistieke ontplooiing	Geïnspireerd	+ <i>burgerlijk</i>
Resultaatgericht	Industrieel	+ <i>markt</i>
Maatschappelijk engagement	Burgerlijk	

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Experimenteel >innovatief	Geïnspireerd	<i>Industrieel</i>
Cultureel ecosysteem	Burgerlijk	
Artistieke ontplooiing	Geïnspireerd	
-----	-----	-----
Netwerken/samenwerken	Project stad	+ <i>burgerlijk</i> + <i>industrieel</i>
Cultureel ondernemerschap	Industrieel	<i>markt</i>

Wat valt op?

De doelen van de culturele instellingen komen hoofdzakelijk uit het geïnspireerde regime en ook (maar in mindere mate) uit het burgerlijke en industriële regime. De Achterhoekse culturele instellingen willen hoofdzakelijk dus het artistieke, vernieuwende en experimentele nog meer nastreven. Zo heeft Villa Mondriaan de ambitie om hun reputatie de wereld in krijgen want ‘daarmee willen wij ons onderscheiden van de rest (...) de grote vraag is: hoe blijf je onderscheidend en wat maakt je authentiek?’ (Interview, 16 mei 2023). Het interview met Amphion Cultuurbedrijf maakt ook goed duidelijk dat deze vernieuwende en experimentele ambities er zijn bij de Achterhoekse culturele instellingen: ‘Innovatief bezig zijn dan moet je kunnen investeren over een bepaalde termijn. Wij willen bijvoorbeeld nieuwe dansvoorstellingen om een ander publiek naar Doetinchem te halen. Daar heb je tien jaar voor nodig om daar in te investeren.’ (Interview, 24 mei 2023). Uit de interviews blijkt tevens dat ze de burgerlijke en industriële waarden (professionalisering, maatschappelijk engagement) wel blijven ambiëren maar dat lijkt tot nu toe beter te lukken.

De keuze voor de waarde ‘reputatie’ (opinie en faam) kan beschouwd worden als waarde uit het geïnspireerde regime zoals hier boven ook al geïllustreerd is. Uit de uitleg blijkt namelijk dat deze instelling geen hoge reputatie wil (opinie en faam) maar dat ze willen werken aan hun reputatie als onderscheidend en authentiek museum (geïnspireerd). Bij Amphion Cultuurbedrijf is er onderscheid

gemaakt tussen de eerste drie waarden en de laatste twee waarden. Dit komt omdat zij een duidelijk onderscheid maakten tussen wat ze ambiëren (innovatief zijn, artistieke ontplooiing en een cultureel ecosysteem) en welke tools ze daarvoor nog moeten ontwikkelen/verbeteren (netwerken/samenwerken en cultureel ondernemerschap).

Dominante regimes: geïnspireerde regime en ook (maar in mindere mate) industrieel en burgerlijk regime.

4.2.3. Welke waarden zijn lastig om in de praktijk te brengen en liggen daarmee in conflict met elkaar?

Villa Mondriaan

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Professionaliteit Talentontwikkeling	Industrieel Geïnspireerd	+ <i>burgerlijk</i>

De Feestfabriek

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Experimenteel Professionaliteit	Geïnspireerd Industrieel	

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Experimenteel Innovatief Maatschappelijk engagement Risico's lopen	Geïnspireerd Geïnspireerd/industrieel Burgerlijk Markt	+ <i>geïnspireerd</i>

Wat valt op?

De Achterhoekse culturele instellingen worstelen met hetzelfde probleem: het is lastig om een balans te vinden tussen professionaliseren (industrieel) en experimenteren (geïnspireerd). Ze willen ruimte bieden aan jong talent met weinig werkervaring, ze willen ruimte om rebelleren/buiten de gebaande paden te gaan of om een nieuw genre te introduceren. Dit botst echter met professionaliseren binnen de organisatie. Zo zegt De Feestfabriek bijvoorbeeld over professionaliteit en experimenteren: ‘het is wel vaak een conflict. (...) die losse, informele en soms rebelse stijl dat conflicteert heel vaak met gemeente, vergunningen, sponsors die toch op hun teentjes getrapt zijn. Voor bezoekers en medewerkers geldt hetzelfde (...) Het zakelijke en georganiseerde versus los uit de pols, intuïtief, creatief en informeel. Dat conflicteert heel vaak.’ (Interview, 23 mei 2023). Een andere grote factor die experimentele en innovatieve ideeën tegenhoudt, is geld en tijd. Uit de interviews blijkt dat er te weinig geld en tijd is om deze geïnspireerde waarden te bewerkstelligen. In het geval van het museum en het cultuurbedrijf zijn ze hiervoor afhankelijk van derde geldstromen. Zo zeggen ze bij Amphion Cultuurbedrijf: ‘Innovatie wordt echt beperkt door financiële middelen want je weet dat je met het ontwikkelen van zo’n nieuw genre eerst verlies moet draaien’ (Interview, 24 mei 2023).

Dit verklaart deels ook waarom de geïnspireerde waarden hoog scoren bij ambities. Dit zijn dus doelen die de Achterhoekse culturele instellingen hebben maar die ze (nog) niet waar kunnen maken door botsing met andere waarderegimes en daarom zijn en blijven het doelen.

Dominante regimes: industrieel versus geïnspireerd.

4.2.4. Welke waarden passen niet bij de culturele instellingen?

Villa Mondriaan

In het gesprek met Villa Mondriaan is deze vraag niet aan bod gekomen.

De Feestfabriek

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Hiërarchie Toerisme -----	Huishoudelijk Opinie en faam -----	
Actieve cultuurparticipatie Cultureel ecosysteem Cultureel ondernemerschap Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines	Burgerlijk Burgerlijk Industrieel Markt	

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Hiërarchie Risiko's lopen Toerisme	Huishoudelijk Markt Opinie en faam	+geïnspireerd + markt

Wat valt op?

De Achterhoekse culturele instellingen hebben allebei met hiërarchie en toerisme geantwoord. Dit vinden ze niet bij de organisaties passen. ‘Hiërarchie: dat staat eigenlijk haaks op de vrije geest van kunst en cultuur’ (Charles Droste, interview, 24 mei 2023). Over toerisme zegt Pieter van De Feestfabriek: ‘Toerisme. Daar worden we wel eens voor bedankt. (...) Soms wordt er ons dat ook wel eens verweten: wat richten jullie hier aan. Maar wij zijn daar nooit mee bezig geweest.’ (Interview, 23 mei 2023). De Feestfabriek wordt soms wel gezien als ambassadeur voor de Achterhoek maar zo zien ze zichzelf niet. Ze blijven in hun communicatie gewoon dichtbij zichzelf (dialect bijvoorbeeld) maar dat betekent niet dat ze daarmee een uithangbord zijn voor de Achterhoek. In de tabel zijn de laatste vier waarden van de Feestfabriek onderscheiden van de rest. De reden hiervoor is dat deze vier waarden in één ademteug werden genoemd. ‘Ik ben bekend met de termen en ik weet waar het voor staat. Maar daar zijn wij niet mee bezig (...) De Feestfabriek is, in tegenstelling tot andere culturele bedrijven, wel meer naar binnen gekeerd.’ (Pieter Holkenborg, interview, 23 mei 2023). De vier kernwaarden (actieve cultuurparticipatie, cultureel ecosysteem, cultureel ondernemerschap en marktgeoriënteerde cultuurdisciplines) zijn heel actueel in het culturele veld maar door hun unieke positie als creatief productiehuis voeren zij een andere koers die minder verbonden is met het culturele veld. Het past daarom niet bij deze instelling en noemen ze zichzelf naar binnen gekeerd. Opvallend is dat marktgeoriënteerde cultuurdisciplines gekozen is door de respondent bij deze vraag. Ze vinden dus dat deze waarde niet bij de instelling past maar deze instelling is juist bezig met dit relatief nieuwe genre in het culturele veld, namelijk festivals en evenementen. Dit benadrukt nogmaals dat deze

organisatie niet/minder bezig is met de ‘nieuwe’ termen uit de cultuurpraktijk en wat zich afspeelt in het culturele veld. Dit geldt echter niet voor de andere twee instellingen. Die representeren juist wél de andere waarden; cultureel ondernemerschap + cultureel ecosysteem + actieve cultuurparticipatie. Dat laat zien hoe divers de culturele infrastructuur van de Achterhoek is en dat alle ‘soorten’ instellingen hier vertegenwoordigd zijn.

Dominante regimes: huishoudelijke regime en faam regime.

4.2.5 Welke waarden passen bij de Achterhoek?

Villa Mondriaan

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
(behoud van) traditie Maatschappelijk engagement Regionaal belang Toerisme	Huishoudelijk Burgerlijk Project stad Opinie en faam	+ <i>project stad</i> + <i>project stad</i> + <i>burgerlijk</i> + <i>markt</i>

De Feestfabriek

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
(behoud van) traditie Regionaal belang	Huishoudelijk Project stad	+ <i>huishoudelijk</i>

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
Authenticiteit Regionaal belang Samenwerken (niet netwerken)	Geïnspireerd Project stad Project stad	<i>huishoudelijk</i> + <i>industrieel</i> <i>burgerlijk</i>

Wat valt op?

Het beeld dat de culturele instellingen van de Achterhoek hebben, komt met elkaar overeen. Ze refereren allemaal naar het sterke regionale belang en behoud van tradities (één keer wordt dit omschreven als authenticiteit maar uit de interpretatie blijkt dat dit gaat over tradities). Het regionale belang wordt vaak omschreven aan de hand van de sterke Achterhoekse identiteit: ‘Achterhoekse bedrijven of muzikanten [willen] heel erg uitdragen: wij zijn de Achterhoek.’ (Pieter Holkenborg, interview, 23 mei 2023). Verder wordt vaak de regionale blik, solidariteit en noaberschap genoemd. Zo omschrijft Jana Rovers van Villa Mondriaan: ‘Mensen hier hebben echt het gevoel dat ze iets moeten bijdragen. Ze vinden het op een of andere manier een soort verplichting om nog iets te doen voor de sfeer in het dorp en de samenleving. (...) een soort plichtsbesef.’ (Interview, 16 mei 2023).

Opvallend is dat de ambities van de culturele instellingen uit het geïnspireerde regime komen en de Achterhoek omschreven wordt als traditioneel (dus huishoudelijk regime). Daarmee zou je kunnen stellen dat dit botst met elkaar want deze regimes liggen ver uit elkaar. Uit de interviews blijkt dat dit soms inderdaad botst, als de instellingen bijvoorbeeld willen experimenteren. Hier heeft de Achterhoek minder behoefte aan, zowel het publiek als de beleidsmakers. Ze zijn wat traditioneler in hun cultuuruitingen. Zo wordt er in het gesprek met Amphion Cultuurbedrijf gesteld: ‘Experimenteel. Dat heeft met geld te maken maar ook met de Achterhoek. Het pas niet echt bij de Achterhoek.’ (Interview, 24 mei 2023). De culturele instellingen benutten en omarmen echter deze tradities, rituelen

en gewoontes ook want ze zijn (deels) afhankelijk van dit publiek maar proberen de regio ook te vernieuwen en ontwikkelen.

Dominante regimes: huishoudelijk en projectstad regime.

4.2.6. Welke waarden representeren provincie Gelderland?

Amphion Cultuurbedrijf

Gekozen waarde	Waarderegime	Interpretatie op basis van:
- Hiërarchie - Toerisme	- Huishoudelijk - Opinie en faam	+markt

Wat valt op?

Slecht één respondent heeft antwoord gegeven op deze vraag. Hieruit volgt dat de provincie omschreven wordt als hiërarchisch en gericht op toerisme: ‘Provincie is voor mij inherent verbonden aan hiërarchie.’ (Charles Droste, interview, 24 mei 2023). Bij de andere twee interviews is deze vraag niet direct beantwoord maar door de woorden te interpreteren blijkt dat zij ook de waarde ‘hiërarchie’ toekennen aan de provincie. Jana Rovers stelt: ‘Zeker als Achterhoek zijn we niet per se heel erg in beeld bij de provincie.’ (Interview, 16 mei 2023). De relatie tussen de bestuurslagen en de culturele instantie wordt omschreven als ‘heel duidelijk met lagen’ (Interview, 16 mei 2023). Een gemeente heeft goed inzicht in een regio zoals de Achterhoek maar het provinciaal beleid is daarin vrij beperkt. De culturele instelling ziet de gemeente ook echt als een baken om werkbaar materiaal te maken van de woorden van de provincie. Deze omschrijving is te interpreteren als hiërarchie. In het andere gesprek is geen antwoord gegeven omdat de organisatie te ver af staat van de provincie en er daarom niet zo veel over kan zeggen. Ze hebben alleen contact met de provincie over praktische zaken. ‘Op cultureel gebied niet tot nauwelijks.’ (Pieter Holkenborg, interview, 23 mei 2023). Dit lijkt weer een beschrijving (en gevolg van) hiërarchie in het cultuurbeleid. Een waarde die juist haaks staat op de kernwaarden en doelen van de culturele instellingen. Dit blijkt in de praktijk ook geen goede match te zijn omdat de Achterhoekse instellingen zich niet gezien voelen. Gelderland is een lappendeken en dat maakt het moeilijk om alle losse onderdelen aandacht te geven. Er heerst een gevoel bij de Achterhoekse instellingen dat het provinciaal cultuurbeleid gericht is op Arnhem/Nijmegen en de Stedendriehoek. Charles Droste zegt hierover: ‘Het hemd is nader dan de rok omdat het provinciehuis in Arnhem staat en ze makkelijker bij elkaar naar binnen lopen omdat de afstand letterlijk kleiner is. Wij zijn in de Achterhoek allemaal kleine gemeentes met eigen belangen. Het is moeilijker om met één stem te spreken naar het provinciehuis toe. Dat maakt het minder krachtig.’ (Interview, 24 mei 2023).

Dominante regimes: huishoudelijk regime en opinie en faam regime.

4.3 Samenvatting en conclusies resultaten veldonderzoek

Op basis van resultaten kan gesteld worden dat de Achterhoekse culturele instellingen gerepresenteerd zijn door het industriële regime, geïnspireerde regime en hoofzakelijk burgerlijke regime.

Laatstgenoemde regime komt opvallend veel naar voren, vooral omdat de waarden vaak volgens het burgerlijke regime worden geïnterpreteerd of in ieder geval daaraan gekoppeld worden. Praktisch betekent dit dus dat de Achterhoekse instellingen op professionele wijze willen werken en met oog voor de maatschappij. Hun ambities komen vooral overeen met het geïnspireerde regime zoals experimenteren in hun programmering. De ambities hebben een correlatie met de waarden die in conflict liggen met elkaar. De geïnspireerde waarden (zoals experimenteren) zijn nog steeds doelen omdat het lastig in praktijk te brengen is. Dit komt door 1) het spanningsveld met professionalisering (industriële regime), door 2) gebrek aan financiële middelen en 3) de traditionele voorkeur van het Achterhoekse publiek en Gelderse beleidsmakers. De Achterhoekse culturele instellingen zijn hierdoor toch minder geneigd om te experimenteren. Een opvallend verschil is dat het creatieve productiehuis geen hinder ondervindt van gebrek aan financiële middelen om te experimenteren en zich minder/niets aantrekt van de voorkeur van Achterhoekers. Dit is te verklaren door het feit dat zij enkel eigen inkomsten hebben en niet afhankelijk zijn van derde geldstromen voor vernieuwing en experiment. Ze kunnen meer hun eigen koers varen. Verder zijn ze ook niet afhankelijk van Achterhoeks publiek. Deze twee aspecten lijken dus bepalend voor de mate waarin de culturele instellingen kunnen experimenteren en vernieuwen in de Achterhoek. De waarden die niet bij de culturele instellingen passen, komen allemaal uit het huishoudelijk-, opinie en faam- en marktregime. Dit betekent dat de Achterhoekse instellingen vernieuwend (willen) zijn, geen hiërarchische structuur hanteren en niet bezig zijn met toerisme. Wat tevens blijkt uit de resultaten van deze vraag, is de grote diversiteit van het culturele aanbod in de Achterhoek. Juist door de vraag te stellen wat *niet* bij de instellingen past, komt naar voren hoe ze elkaar aanvullen en hoe ze de culturele infrastructuur van de Achterhoek verrijken.

De Achterhoek wordt door de culturele instellingen gekenmerkt door het huishoudelijke, projectstad en in mindere mate opinie en faam regime. Dit betekent dat de culturele instellingen de Achterhoek zien als traditioneel, met veel samenwerking en gericht op toerisme. Een kleine toelichting op traditioneel. De instellingen doelen niet noodzakelijkerwijs op conservatisme maar er zijn in de Achterhoek erg veel tradities en rituelen waar sterk aan vast gehouden wordt. Dit relateert aan het uitdragen van de regionale identiteit: wij zijn de Achterhoek met bijvoorbeeld de Achterhoekse vlag, carbid schieten en dialect. Dit geldt tevens ook voor provincie Gelderland en je ziet dit ook terug in de populaire politieke partijen die veel aandacht besteden aan behoud van dit soort immaterieel erfgoed en minder aan musea en theaters. Dit is voor de politieke partijen (en dus de Gelderlanders) belangrijk binnen het cultuurbeleid. De tweede waarde die elke keer terug kwam, is regionaal belang. Dit is het project stad regime. De culturele instellingen zien hoe de verschillende partijen in de Achterhoek

moeten en willen samenwerken. Enerzijds past samenwerken bij het karakter van de Achterhoekers (noaberschap, solidariteit, plichtsbesef) en anderzijds gebeurt het uit noodzaak om gezien te worden bij de provincie en het Rijk. Samen staan ze sterker en krachtiger tegenover grotere, stedelijke gebieden zoals Arnhem/Nijmegen. Uit de interviews blijkt dat het regionale belang **niet** wordt ingezet om als BIS-instelling gefinancierd te worden (zoals Van den Hoogen & Jonker (2018) wilden onderzoeken met het projectstad regime).

Vanuit de visie van de instellingen hebben Gelderland en Achterhoek twee regimes overeen: huishoudelijk en opinie en faam. Ze zijn ingesteld op tradities (voornamelijk Achterhoek), hiërarchie (enkel Gelderland) en toerisme (beide). Dit staat in contrast met de culturele instellingen. Zij opereren volgens de industriële, geïnspireerde en burgerlijke regime. De instellingen zijn bezig met maatschappelijke belangen, een professionele organisatie en ambiëren meer experimentele vernieuwing. De culturele instellingen verschillen dus qua waarderegime van de Achterhoek en Gelderland. Sterker nog, de culturele instellingen laten met deze resultaten zien dat ze een (groot) contrast ervaren. Nu kunnen tegenpolen elkaar aanvullen of dit kan botsen. Het lijkt zo te zijn dat de Achterhoek juist een aanvulling is op de culturele instellingen. De instellingen zijn zich namelijk allemaal bewust van de tradities uit deze regio en benutten dit ook. Verder dragen het regionale belang en de solidariteit van de (vrijwilligers uit de) Achterhoek bij aan de maatschappelijke belangen die de instellingen bewerkstelligen. Binnen de Achterhoek weten alle partijen elkaar dan ook te vinden. Echter lijken de waarderegimes van de provincie Gelderland en de culturele instellingen wel te botsen. Er is een overeenkomst in het burgerlijke regime maar het conflict zit ergens anders. Dit ligt vooral in het huishoudelijke regime waarin Gelderland opereert dat zich hoofdzakelijk op twee manieren uit. Allereerst is er een traditionele voorkeur binnen het provinciaal cultuurbeleid. Provincie Gelderland hecht veel waarde aan tradities, immaterieel erfgoed en geschiedenis. Dit zie je ook terug bij de populaire politieke partijen. Ten tweede de hiërarchie van provincie Gelderland. De culturele instellingen voelen zich namelijk niet gezien: het hemd is nader dan de rok. Er lijkt veel ruimte te zijn in het cultuurbeleid voor grote stedelijke gebieden, zoals Arnhem/Nijmegen en de Stedendriehoek. De kleine regio's lijken echter tamelijk onzichtbaar bij de provincie. Ze vallen minder op. De Achterhoekse culturele instellingen hebben het gevoel dat het Gelders cultuurbeleid wordt geschreven naar de grote steden. Dit is een praktische uiting van de waarde hiërarchie en dit botst met de Achterhoekse culturele instellingen.

Hoofdstuk 5) Samenvatting van de resultaten van de discoursanalyse en het veldonderzoek

De provincie Gelderland en de Achterhoekse culturele instellingen zijn op verschillende manieren onderzocht. Door discoursanalyse en veldonderzoek zijn veel verschillende visies aan het licht gekomen. In dit korte hoofdstuk worden alle resultaten die iets vertellen over de provincie en de culturele instellingen samengebracht. Op het eind zijn de resultaten gevisualiseerd in figuur 01.

Een overeenkomst van provincie Gelderland en de Achterhoekse culturele instellingen is dat ze beide opereren volgens het burgerlijke regime. Dit betekent dat zowel provincie Gelderland als de culturele instellingen kunst en cultuur inzetten voor maatschappelijke doelen. Een voorbeeld van de maatschappelijke insteek van het cultuurbeleid van Gelderland kan gevonden worden in de Uitgangspuntennotitie. Hierin staat omschreven dat het doel van de provincie is om ‘De maatschappelijke rol van musea te versterken zodat de geschiedenis en identiteit van Gelderland voor alle Gelderlanders beleefbaar is.’ (p. 18). Uit deze doelstelling blijkt hoe de provincie kunst en cultuur inzet om maatschappelijke doelen te bewerkstelligen zoals een maatschappelijke rol voor musea en een brede toegankelijkheid voor alle Gelderlanders. Uit deze quote schijnt ook het huishoudelijk regime door, namelijk het behoud van de Gelderse geschiedenis en identiteit. Musea (en de andere culturele instellingen) in Achterhoek voelen zelf ook deze maatschappelijke rol: uit de interviews blijkt namelijk dat ze allemaal deze maatschappelijke functie willen en kunnen bewerkstelligen. Zo zei Pieter Holkenborg van De Feestfabriek: ‘Waarom zou je alleen iets voor jezelf doen als je ook iets voor de omgeving of de wereld kan doen. (...) [Maatschappelijk engagement] dat vonden we gewoon mooi om te doen. Je komt namelijk op een gegeven moment op een positie waarbij je een groot bereik hebt.’ (Interview, 23 mei 2023). Er is dus een grote behoefte onder de Achterhoekse culturele instellingen om iets te doen voor de samenleving. Ze willen bijvoorbeeld verschillende lagen van de samenleving samenbrengen in hun instelling, maatschappelijke kwesties zoals de problematiek in Rusland onder de aandacht brengen of cultuur toegankelijk maken voor alle inwoners van de Achterhoek.

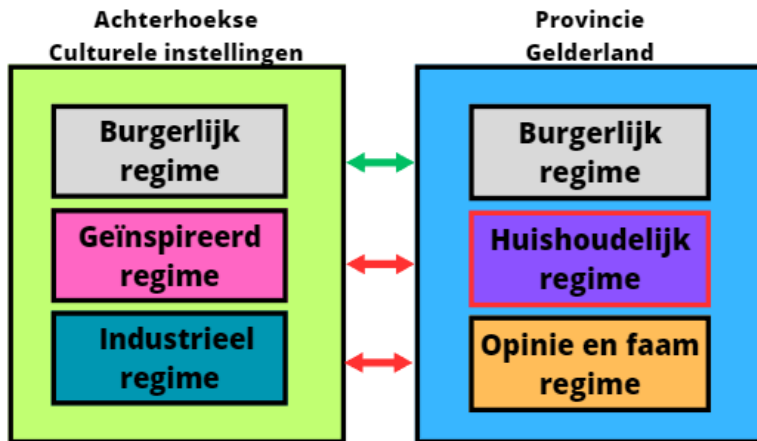
De discrepanties zijn zichtbaar tussen de andere regimes en dit kan goed geïllustreerd worden door het concept grandeur uit de theorie van Boltanski en Thévenot. De Achterhoekse culturele instellingen opereren verder namelijk volgens het geïnspireerde regime en het industriële regime. Dit betekent dat zij streven naar professionele organisaties en ze hebben vernieuwende en experimentele ambities. Grandeur wordt door de culturele instanties dus toegekend aan vernieuwing, experiment en professionaliteit. Provincie Gelderland daarentegen heeft andere ideeën bij grandeur. Het cultuurbeleid opereert, naast het burgerlijk regime, verder volgens het huishoudelijke regime en opinie en faam regime. Dit uit zich in de praktijk door een focus op erfgoed, geschiedenis en toerisme binnen het cultuurbeleid en een hiërarchische structuur met een focus op de grote steden. Grandeur wordt door de provincie Gelderland toegekend als je opvalt (grote steden) en je bezig houdt met toerisme, erfgoed en

geschiedenis van de provincie. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de Uitgangspuntennotitie want ‘erfgoed’ scoorde erg hoog maar het is ook zichtbaar in het Coalitieakkoord Gelderland 2023-2027 dat recent is verschenen. Er ligt in dit rapport veel nadruk op het ‘historische erfgoed’, de ‘rijke geschiedenis’ en ‘behouden en versterken van Gelderse waarden en immaterieel erfgoed’ (p. 12). De experimentele en artistieke ambities van de Achterhoekse culturele instellingen waarmee zij grandeur behalen staat dus in contrast met de manier waarop je binnen het cultuurbeleid van Gelderland grandeur kunt behalen. Dit wordt ook bevestigd in het interview met Charles Droste van Amphion Cultuurbedrijf. Hij zegt over de het cultuurbeleid in Gelderland: ‘Cultureel erfgoed en toerisme zijn nu heel hot maar kunst en cultuur gewoon minder.’ (Interview, 24 mei 2023).

De tweede manier waarop het huishoudelijk regime botst met de Achterhoekse culturele instellingen, is door de hiërarchie van de provincie. Het Gelders cultuurbeleid heeft een hiërarchische aard. Dit betekent dat de provincie binnen hun beleid vooral oog heeft voor de grote steden zoals Arnhem/Nijmegen. De kleinere, regionale culturele instellingen voelen zich niet gezien. Dit regime botst hiermee niet per se met één ander regime maar dit regime heeft effect op de Achterhoekse instellingen in het algemeen. Daarom is het huishoudelijke regime rood omljnd in het figuur. Cultuur Oost heeft beter zich op de regio’s en dit bevestigt nogmaals dat dit adviesorgaan een goede toevoeging is aan de provincie. Zij opereren volgens het projectstad regime en dit betekent in de praktijk dat zij een groter regionaal belang hebben dan de provincie. De provincie schiet hierin te kort en dit vangt Cultuur Oost op. Een voorbeeld van het regionale belang van Cultuur Oost ten opzichte van provincie Gelderland is het feit dat de Achterhoek bij Cultuur Oost wél in beeld is. Zij zien de Achterhoek juist als voorbeeld van een regio die goed kan samenwerken en zich daarmee goed profileert. Dit gaat echter over de Achterhoek **als regio** en niet over de Achterhoekse culturele instellingen. Er kan dus niet zo veel gezegd worden over wat Cultuur Oost betekent (heeft) voor Achterhoekse culturele instellingen maar aangezien er in de interviews vaak is aangegeven dat de Achterhoek goed kan samenwerken, is de kans groot dat de instellingen hier ook profijt van hebben gehad.

Dit alles overziend kan er gesteld worden dat het huishoudelijke regime waarmee de provincie opereert het meeste conflict veroorzaakt bij de Achterhoekse culturele instellingen. Door dit regime zijn er namelijk twee botsingen met de Achterhoekse culturele instellingen. Het zorgt ervoor dat de artistieke en experimentele verlangens van de Achterhoekse culturele instellingen niet waargemaakt kunnen worden en ze voelen zich niet gezien. Het burgerlijk regime is gemeenschappelijk grond van de provincie en de Achterhoekse culturele instellingen. Daarin weten ze elkaar te vinden en sluiten ze goed op elkaar aan. Er mag dus meer ondersteuning komen vanuit de provincie om die artistieke en experimentele verlangens te waarborgen. De steun en communicatie rondom de maatschappelijke belangen kan blijven zoals het nu is. Dit wordt ook bevestigd door het gesprek met Amphion Cultuurbedrijf. Op de vraag of zij meer ondersteuning zouden willen bij het hun ambities om te innoveren in hun programmering, is het antwoord: ‘Ja, en met name [van] de provincie. (...) onze

instellingen [Achterhoek] die krijgen geld vanuit de gemeente en je bent dus afhankelijk van de gemeente. (...) Een plaatselijke partij heeft daarom net zo veel belang bij schommels in de buurt van een jongerenwijk als kunst en cultuur. Wat nou handig zou zijn, dat je als instelling geld zou krijgen van de provincie zodat je minder afhankelijk bent van de gemeente.’ (Interview, 24 mei 2023).

Figuur 1: Schematische weergave van de waarderegimes van de provincie en de instellingen

Hoofdstuk 6) Conclusie

In deze scriptie is getracht om inzicht te verschaffen in de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor het provinciaal cultuurbeleid van Gelderland anno 2021-2024. Uit het onderzoek blijkt dat de Achterhoekse culturele instellingen en provincie Gelderland deels volgens dezelfde zienswijze opereren en deels volgens verschillende zienswijzen handelen. De Achterhoekse culturele instellingen en de provincie delen hun maatschappelijke visie en belangen. Dit betekent in de praktijk dat het Gelders cultuurbeleid veelal een maatschappelijke insteek heeft. Zo wil de provincie bijvoorbeeld dat kunst en cultuur toegankelijk is voor alle inwoners van Gelderland. Een ander voorbeeld is dat de provincie wil dat de culturele instellingen plekken zijn om sociale cohesie te creëren. Deze maatschappelijke rol wenst de provincie van culturele instellingen en dit willen en kunnen de instellingen ook nastreven. De Achterhoekse culturele instellingen hebben maatschappelijke belangen zoals talentontwikkeling en verbinding als kernwaarden aangenomen. Zij zien hoe kunst en cultuur de samenleving verrijken en willen zich hiervoor hard maken: “kunst en cultuur zijn een soort smeerolie van de maatschappij. Alles loopt soepeler, iedereen begrijpt elkaar beter en er is meer acceptatie.” (Charles Droste, interview, 24 mei 2023).

De discrepantie tussen de provincie en de Achterhoekse culturele instellingen zit hoofdzakelijk in de traditionele focus binnen het Gelders cultuurbeleid en de hiërarchie van de provincie. Deze twee aspecten passen niet bij de Achterhoekse culturele instellingen. De Achterhoekse culturele instellingen ervaren een hiërarchische structuur bij de provincie met als gevolg dat zij zich niet gezien voelen. Zoals ze zelf aangeven in de interviews: ‘Ik sta er te ver vanaf’ (Pieter Holkenborg, interview, 23 mei 2023). Het cultuurbeleid is dus veelal gericht op stedelijke gebieden zoals Arnhem/Nijmegen en de Stedendriehoek. De regio Achterhoek weet echter goed samen te werken en de participanten zoeken elkaar op. Dit valt ook op bij provinciaal intermediair Cultuur Oost. Zij hebben de regio juist wel in beeld en zij zien de Achterhoek als een schoolvoorbeeld van samenwerking. De andere discrepantie is eerder geïllustreerd aan de hand van grandeur. De traditionele voorkeuren binnen het cultuurbeleid van Gelderland en de experimentele ambities van de Achterhoekse instellingen botsen met elkaar. Het Gelders cultuurbeleid is sterk gericht op traditie, geschiedenis, immaterieel erfgoed en behoud van Gelderse gewoontes. Dit blijkt uit de Uitgangspuntennotitie en het recent verschenen Coalitieakkoord naar aanleiding van de provinciale verkiezingen. Dit botst met de vernieuwende en experimentele ambities van de culturele instellingen. De Achterhoekse culturele instellingen zouden hier meer ondersteuning kunnen gebruiken vanuit de provincie om deze ambities waar te maken.

Terugkomend op de hoofdvraag: “Wat is de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor het cultuurbeleid van provincie Gelderland 2021-2024?” Hierover kan gesteld worden dat de Achterhoekse culturele instellingen bijdragen aan de maatschappelijke doelen uit het Gelders cultuurbeleid. De provincie wil de maatschappelijke rol van culturele instellingen vergroten en deze rol kunnen en willen de Achterhoekse culturele instellingen ook bewerkstelligen. Op andere vlakken

lijkt de betekenis van Achterhoekse culturele instellingen voor de provincie echter minder groot. De Achterhoekse culturele instellingen zouden meer willen experimenteren en vernieuwen maar dit kunnen ze nog niet waarmaken. De provincie richt het cultuurbeleid namelijk meer op behoud van Gelderse identiteit, tradities, gewoontes en immaterieel erfgoed. De Achterhoekse culturele instellingen voelen zich daarnaast tamelijk onzichtbaar binnen het cultuurbeleid van provincie Gelderland. De provincie tracht om binnen het cultuurbeleid steeds meer ruimte te maken voor de regio's zoals Achterhoek maar dit lijkt in de praktijk nog niet te slagen. Zoals de culturele instellingen zelf zeiden: het hemd is nader dan de rok en er gaat veel aandacht naar de grote, stedelijke gebieden. De Achterhoek is echter al wel bezig om zich meer te profileren bij de provincie. Er wordt veel samengewerkt in de regio. Deels uit noodzaak om op te vallen en deels omdat het bij de Achterhoekers past. Intermediairs zoals Cultuur Oost en gemeentes hebben meer oog voor de regio's dan de provincie. Zij zijn een toevoeging en ondersteunen waar de provincie te kort schiet. Hier zou de provincie nog meer gebruik van kunnen maken. Verder zou het helpen om de Achterhoekse culturele instellingen meer te ondersteunen in hun experimentele en artistieke ambities.

Hoofdstuk 7) Aanbevelingen en reflectie onderzoek

Dit onderzoek is afgebakend tot twee perspectieven binnen de Gelderse culturele infrastructuur: provincie Gelderland (+ Cultuur Oost) en de Achterhoekse culturele instellingen. De Achterhoekse culturele instellingen waren erg uiteenlopend en dit maakte het soms lastig om de resultaten te interpreteren maar tegelijkertijd gaf het een goed beeld van het rijke Achterhoekse culturele aanbod. Ik ben achteraf nog steeds tevreden met de afbakening van dit onderzoek. Dit maakte het een haalbaar onderzoek en tegelijkertijd ook nuttig omdat het verfrissende perspectieven blootstelde: de regio Achterhoek en culturele instellingen. Het perspectief van de provincie kan natuurlijk niet vergeten worden. Het is fijn dat dit ook meegenomen is om ook daadwerkelijke acties te kunnen adviseren zoals meer ondersteuning op het gebied van de ambities van de culturele instellingen. Er zijn natuurlijk altijd aanbevelingen voor verder onderzoek. Een van de adviezen is om ook Achterhoekse gemeentes mee te nemen in dit onderzoek. Zij zouden nog een extra visie kunnen bieden op de hoofdvraag. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat de gemeentes een cruciale intermediair zijn voor de Achterhoekse culturele instellingen. De gemeentes helpen om een passend jasje te maken van het provinciaal beleid voor de culturele instellingen. Zij zijn een soort vertaalslag voor de culturele instellingen. Verder zouden er ook interviews plaats kunnen vinden met de provincie. Het is namelijk belangrijk om te achterhalen hoe zelf naar kijken naar het regionale denken. Hebben ze bijvoorbeeld wel door dat de Achterhoekse culturele instellingen zich ongezien voelen? Het is belangrijk om de theoretische kennis die nu opgedaan is ook naar de praktijk te brengen en de provincie hier over in te lichten. Hun cultuurbeleid is nu door middel van deskresearch onderzocht (met toevoeging van veldonderzoek bij Cultuur Oost) maar meer veldonderzoek in de vorm van interviews zou er een goede toevoeging kunnen zijn aan de informatie die er nu al is. Er zou daarnaast ook een presentatie gehouden kunnen worden van de uitslag van dit onderzoek aan de provincie om te laten zien waar ze goed functioneren en wat nog verbeterpunten zijn.

Verder zou ik nog graag een kleine terugkoppeling willen maken naar de Status Quaestionis. Om te beginnen bij het rapport van de drie adviesraden *Elke regio telt!* (2023). Daarin wordt omschreven dat er gewerkt moet worden aan een vitale relatie tussen regio's en het Rijk. Uit dit scriptieonderzoek blijkt dat de relatie tussen de provincie als bestuursorgaan en de regionale instellingen ook nog verbetering verdiend dus een kleine toevoeging: *Werk aan een vitale relatie tussen regio's, het Rijk én de provincie*. Het jaar 2017 was het startpunt voor de regionalisering binnen het cultuurbeleid door het rapport *Verkenning Cultuur voor stad, land en regio* (2017). Daarin is geschreven dat stedelijke regio's meer ruimte verdienen in het cultuurbeleid. Uit dit onderzoek blijkt dat stedelijke regio's inderdaad nu goed vertegenwoordigd zijn in het cultuurbeleid. Dit is dus gelukt maar nu is het tijd om ditzelfde ook te creëren voor de andere, kleinere regio's die Gelderland rijk is, zoals de Achterhoek.

Een laatste punt uit de Status Quaestionis dat nog aangehaald wordt, is de rol van intermediair van provincie Gelderland. Uit het onderzoek van Hans Schouwenburg *Flexibel inspelen op maatschappelijke vraagstukken* (2018) is gebleken dat de provincie sinds 1950 succesvol is geweest in de rol van intermediair. Na dit onderzoek popt echter de vraag op: is dit wel echt zo en/of geldt dit nu nog steeds? Deze scriptie heeft namelijk aangetoond dat, voor regionale culturele instellingen, de provincie namelijk juist geen intermediair is. Deze rol is bij *deze* relatie weggelegd voor gemeentes en adviesorganen zoals Cultuur Oost. Gelderland telt veel regio's, psychologische grenzen en gebieden met een eigen identiteit. Dit maakt het heel lastig om beleid te voeren want Gelderland is een hele ingewikkelde provincie. De term lappendeken is heel vaak voorbij gekomen in interviews en gesprekken. Er heerst het gevoel bij de culturele instellingen en Cultuur Oost dat de provincie geen goed zicht heeft op alle verschillende gebieden. De 'verlengstukken' van de provincie zoals Cultuur Oost kunnen helpen om overzicht te creëren van de behoeftes van al deze verschillende gebieden.

Tot slot nog kort het advies om deze theoretische kennis om te zetten naar praktische acties. Het wordt van belang geacht om dit soort onderzoeken te presenteren aan de eindgebruikers. Op deze manier ontstaat er namelijk een dialoog tussen onderzoek en praktijk. De eindgebruikers zijn in dit geval de culturele instellingen uit de Achterhoek. Daar zijn natuurlijk ook al interviews mee geweest. Hun visie en behoeften zijn daarom nu duidelijk in kaart gebracht. De andere eindgebruiker is in deze scriptie de provincie Gelderland. We hebben door middel van deskresearch onderzocht wat de stand van zaken is maar we weten nog niet wat hun visie is. Een goede toevoeging zou zijn om ook met de provincie een interview te doen om die visie en behoeftes ook helder te krijgen. Idealiter zou het onderzoek ook nog breder opgezet kunnen worden door te kijken of andere regionale culturele instellingen hetzelfde ervaren als de Achterhoekse culturele instanties. Met die uitslag zou je uiteindelijk naar de provincie kunnen gaan om te werken aan eventuele optimalisatie van het cultuurbeleid voor de kleine, regionale culturele instellingen. In de vorm van een presentatie zouden de actiepunten aan de provincie gepresenteerd kunnen worden. De Achterhoekse instellingen en de provincie kunnen dan ook met elkaar in gesprek gaan. Kennisbenutting is een interactief proces en op deze manier maken we er optimaal gebruik van.

Bibliografie

- Beyers, T. (1989). 'Kunstsociologie in Nederland 1980-1990'. In: *Boekmancahier*, jrg. 1, nr. 1 (pp. 5-18). Digitale uitgave.
- Boltanski, L. & Chiapello E. (2005). *The New Spirit of Capitalism*. Vertaling door Gregory Elliott van *Le nouvel esprit du capitalisme*. Londen/ New York
- Boltanski, L. & Thévenot, L. (2006) {1999}. *On justification: economies of worth*. Vertaling door Catherine Porter van *De la justification, les économies de la grandeur*. Parijs.
- Bourdieu, P. (1993) *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Columbia University Press.
- Bureau Berenschot (2022). *Op weg naar herpositionering. Visie van Berenschot op de rol van de provincies in het culturele bestel*. Utrecht. Digitale uitgave.
- Cloutier, C., Gond, J.P. & Leca, B. (2017). "An Introduction to the Volume" In: *Justification, Evaluation and Critique in the Study of Organizations. Contributions from French Pragmatist Sociology*. (pp. 3-29). Volume 52. Emerald Publishing Limited.
- Cultuur Oost (2023). *De kracht van kunst en cultuur. Over Cultuur Oost*. Geraadpleegd op: 04-06-2023. www.cultuuroost.nl/
- Feestfabriek Alles Komt Goed B.V. *Over ons*. Geraadpleegd op: 30-05-2023.
www.feestfabriek.nl/
- Hoogen, van den, Q.L., & Jonker, F. (2018). "Values in Cultural Policymaking. Political Values and Policy Advice". In: Meerkerk, van, E. & van den Hoogen, Q.L, (reds.) *Cultural Policy in the Polder*. (pp. 107-130). Amsterdam.
- Kunsten'92 (2018, november 29). *Overzicht Regioprofielen*. Geraadpleegd op 01-05-2023.
www.kunsten92.nl/overzicht-regioprofielen/
- Lijster, T., Otte, H., Gielen, P. (2018). "Towards a Cultural Policy of Trust. The Dutch Approach from the Perspective of a Transnational Civil Domain." In: Meerkerk, van, E. & van den Hoogen, Q.L, (reds.) *Cultural Policy in the Polder*. (pp. 133-150). Amsterdam.
- Provincie Gelderland (2020). *Uitgangspuntennotitie Aanpak Cultuur en Erfgoed*. Digitale uitgave.
- Provincie Gelderland (2023). *Gelderland Gewoon Doen. Coalitieakkoord 2023-2027*. Digitale uitgave.
- Raad voor Cultuur (2017). *Cultuur voor stad, land en regio. De rol van stedelijke regio's in het cultuurbestel*. Den Haag. Digitale uitgave.

Raad voor Cultuur (2022). *De culturele basis op orde. Kunst, erfgoed en media voor iedereen, in elke gemeente, overal in Nederland*. Den Haag. Digitale uitgave.

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur, Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (2023). *Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's*. Den Haag. Digitale uitgave.

Schouwenburg, H., & van den Brink, S. (2018). *Flexibel inspelen op maatschappelijke uitdagingen. Over de rol van de provincie Gelderland in regionaal en opgevegericht cultuurbeleid*. Digitale uitgave.

Van Winkel, C., Gielen, P. & Zwaan, K. (2012). *De hybride kunstenaar. De organisatie van de artistieke praktijk in het postindustriële tijdperk*. AKV|St.Joost. Breda.

Villa Mondriaan (2023). *Het museum over de jonge jaren van Piet Mondriaan*. Geraadpleegd op 15-05-2023. www.villamondriaan.nl/

Bijlage A) Interview vragen en subvragen

Vraag 01: Welke waarden representeren jullie instelling het beste?

- Waarom heb je deze waarden gekozen?
- Hoe komen dit soort waarden tot stand?
 - Is dat iets wat langzaam groeit?
 - Is dat iets wat als een soort voorwaarde geldt om te mogen/kunnen blijven bestaan?

Vraag 02: Welke waarden beschrijven het beste jullie doelen (oftewel welke waarden ambiëren jullie nog?)

- Waarom heb je deze waarden gekozen?

Vraag 03: Welke waarden zijn voor jullie lastig in praktijk te brengen?

- Waarom heb je deze waarden gekozen?
- Liggen deze waarden in conflict met jullie doelen?
- Wat maakt het zo lastig om dit te bewerkstelligen?

Vraag 04: Welke waarden passen het minst bij jullie instelling?

- Waarom heb je deze waarden gekozen?
- Liggen deze waarden voor jou dan ook in conflict met de waarden die het beste bij jullie passen / vraag 01?

Terug naar de waarden uit vraag 01:

Vraag 05: Welke waarden representeren de Achterhoek voor jou?

- Waarom heb je deze waarden gekozen?
- Voelen de gekozen waarden als een conflict met jullie waarden?
- Voelen de gekozen waarden als een aanvulling op jullie waarden?
- Beschrijven de waarden (ook) een overeenkomst tussen de Achterhoek en jullie instelling?
- Hebben jullie Achterhoekse roots ook invloed op jullie waarden?

Vraag 06: Welke waarden representeren het cultuurbeleid van provincie Gelderland voor jou?

- Waarom heb je deze waarden gekozen?
- Voelen deze waarden als een conflict met jullie waarden?
- Voelen deze waarden als een aanvulling op jullie waarden?

Waarden:

Actieve cultuurparticipatie	Authenticiteit	Professionaliteit
Artistieke ontplooiing	(Behoud van) traditie	Publieke belangstelling
Canon kunst	Digitalisering	Regionaal belang
Cultureel ecosysteem	Experimenteel	Reputatie
Cultureel ondernemerschap	Hiërarchie	Resultaatgericht
Inkomsten genereren	Marktgeoriënteerde cultuurdisciplines	Risico's lopen
Maatschappelijk engagement	Netwerken/samenwerken	Toerisme

Bijlage B) Transcriptie interview Villa Mondriaan

Aanwezig: Jana Roovers (directeur), Bianca Lurvink (junior-directeur educatie), Tamar te Paske (student)

Datum: 16 mei 2023

Tijd: 11:00-12:00 uur

Vorm: face-to-face

Duur: 45 minuten

B staat voor Bianca

J staat voor Jana

T staat voor Tamar

T: Vinden jullie het goed als ik een opname maak?

J: Ja zeker, graag zelfs.

T: Welke 3 waarden zijn voor jou echt Villa Mondriaan?

J: Wij werken met Villa Mondriaan eigenlijk met twee kernen: de organisatie zelf en wat we naar buiten willen uitdagen oftewel wat de bezoekers zien en ervaren. De kernwaarden in de organisatie heb ik een maand geleden geherformuleerd. We bestaan deze maand 10 jaar en de nieuwe kernwaarden liggen wel redelijk bij wat het was maar we hebben er 1 toegevoegd. Dat is ondernemerschap. Dit is op dit moment een kernwaarde. Ik zie er één niet tussen zitten dat is verbinden. Dat wil eigen zeggen dat we bemoedigen en we faciliteren het samenkomen van verschillende doelgroepen. Deze vrijdag komen bijvoorbeeld mensen van de Klimop. Dat zijn mensen met een kleine beurs en die kunnen hier voor twee euro eten. Dus dat verbindende deel dat richt zich zowel op regionaal als provinciaal niveau. Dus het is niet helemaal netwerken/samenhang maar het is echt verbinden: letterlijk verbinden. Tussen de verschillende lagen in de maatschappij maar ook tussen wat artistiek is en wat nog niet artistiek is. Dat past natuurlijk ook bij de code diversiteit en inclusie. Maar het sluit ook aan bij de vraag wat is kunst en cultuur eigenlijk? Wat kan het voor je zijn? Kunst in principe communiceert ansich via beeld maar niet iedereen spreekt die taal. Dus je hebt een intermediair nodig om dat te kunnen vertalen zodat dat het voor iedereen verstaanbaar is. Dit wordt praktisch door middel van informatie of van dit soort groepen faciliteiten bieden zoals de ruimte.

T: Dus echt een plek waar iedereen kan komen

J: Ja bijna wel eigenlijk. We zijn als museum gestart zonder collectie. Dit is uniek want de meeste musea beginnen vanuit een collectie van een privépersoon die bijvoorbeeld zegt: ik heb 150 Mondriaans hier en ik heb een plek nodig om dit te stallen en jullie mogen dit openbaar maken. Dat is voor de meeste organisaties het begin maar dat was bij ons niet het geval. Wij zijn in 2013 hier geopend als een soort dependance van het Kunstmuseum (den Haag). Dus zij hebben de hele grote Snijders collectie van Mondriaan en die kon eigenlijk nergens terecht. En wat ga je dan doen? Dan ga je terug naar de plek waar de artistieke geboorte heeft plaatsgevonden. In het geval van Mondriaan dus Winterswijk. En vanuit dat idee is ontstaan: wij zitten hier omdat Mondriaan hier zijn coming-of-age heeft doorgemaakt. Dat is eigenlijk het basisbeginsel van het museum. Maar dat maakt het tegelijk ook

heel lastig. Waar heel veel musea de kernwaarde hebben ‘het preserven van een collectie’ is dat hier heel anders. We hebben over de jaren heen wel wat werken verworven zowel hedendaags als van Mondriaan. En we hebben ook veel bruikleen waar we zorg voor dragen. Maar dat is niet per se onze hoofdtaak. Onze hoofdtaak is het beschikbaar maken van dat werk (bruiklenen). Maar ook dat we het vroege werk beschikbaar maken in plaats van het eindproduct. En dat verbindende is daar in heel essentieel en dat voeren we daarin heel ver door. En een ander belangrijke kernwaarde is talentontwikkeling: die zie ik hier ook niet bij liggen. Maar dat is ook waar wij als museum voor staan. Zowel in de organisatie als in onze tentoonstellingen. We tonen hierbij de coming-of-age en dus turbulente ontwikkeling van Mondriaan als de coming-of-age van hedendaagse kunstenaars of zelfs een Rembrandt. Het is een universele emotie die voor iedereen geldt. En het mooie daarvan is ook dat je altijd een ontwikkeling ziet, je maakt dat eigenlijk altijd wel mee. En de bezoeker maakt dus ook een ontwikkeling door en dat wordt heel inzichtelijk dat proces naar een eindproduct toe. Maar dat eindproduct tonen wij dus vaak niet. Mensen kennen Mondriaan vooral van zijn eindproduct de abstractie maar er is altijd een weg daar naar toe. Het is nooit dat hij opeens wakker wordt en denkt: nu ga ik alles anders doen. Zo werkt het niet terwijl dat voor veel mensen wel de gedachtegang is. En het interessante is dus als je gaat blootleggen hoe ontstaat zoiets nou eigenlijk. Welke stappen maak je door als je kunstenaar bent. En dat is dus zo spannend en dat is wat wij tonen hier. En tegelijkertijd spiegelt zich dit ook in de organisatie. Dus wij werken met twee junior-directeuren die het museum gebruiken als springplank. Voor Bianca bijvoorbeeld die twijfelt of ze zakelijk of artistiek leider wil worden ergens. Dan is dit een mooie plek om te leren en dat loopt parallel aan de ontwikkeling van Mondriaan. Dus de kernwaarden zijn echt: talentontwikkeling, professionalisering, (cultureel) ondernemerschap en verbinden.

T: En hoe zie je bijvoorbeeld dat ondernemerschap terug? Dat is altijd een soort van begrip wat overal wordt genoemd. Hoe brengt zich dat in de praktijk?

J: Deze heb ik dus zelf toegevoegd. We hadden altijd 3 kernwaarden en ik heb deze een maand geleden toegevoegd. Ja, ik vind dat we zeggen dat we een jonge organisatie zijn maar wat maakt een jongere persoon nou anders van iemand die misschien al 40 jaar actief is in zijn of haar werk. Dat hij/zij nog experimenteert en dat die probeert en dat die een ondernemende houding heeft. Zo van: ik ben nu hier en ik wil daar naartoe. Dat vind ik heel erg oppassen bij het museum. Ik ben ook van mening dat we dat ook meer zouden moeten gaan uitdragen. Als je zegt, we hebben als waarde of visie om jonge mensen een podium te geven, wat is dat dan is dat eigenlijk? Wat wil dat dan? Wat dat is op papier, hè? Dat is de tekst, maar hoe zie je dat dan in de praktijk? Doordat we ondernemend zijn.

T: Dus ondernemerschap als een plek van proberen, experimenteren en ontwikkelen?

J: Ja en dat is cultureel ondernemerschap zou je kunnen zeggen, meer op het gebied van tentoonstellen. Maar je hebt ook financieel ondernemerschap. Ik schrijf bijvoorbeeld fondsen aan. We zijn actiever bezig met vrienden werven. Wij hebben een aparte vrienden van. Dit is geen losse stichting maar die organiseren wel activiteiten voor de vrienden. Deze maand bijvoorbeeld is hebben we een jublieumprogramma. Dan gaan ze heel simpel met een ezel flyers uitdelen om mensen aan te spreken om vrienden te worden. Dat is ook ondernemerschap want je stelt je ondernemend op. En dat is wel anders dan wat we hiervoor deden. Ik gebruik vaak het verhaal van de houthakker met de botte bijl. Dat vind ik een goed voorbeeld. Een houthakker wil graag bomen kappen met een botte bijl. Hij is heel druk en heeft geen tijd om zijn bijl te slijpen en welke dag hakt die bomen. Tot iemand hem vraagt: heb je je bijl wel geslepen en hij antwoordt met nee dat heb ik niet. Daar heb ik geen tijd voor. De essentie daarvan is dat je af en toe stil moet staan om even je tools te bekijken omdat je anders soms heel veel tijd kwijt bent aan het proces waar je ook efficiënter in kan zijn. Dat vind ik ook ondernemerschap. Kijken naar wat je in huis hebt. Je kunt namelijk met het minimale geld wat je hebt, voorzichtig zijn maar je kunt ook zeggen oke ik heb het heel druk en omdat we geen geld hebben moet ik alles zelf doen of ik ga die tijd investeren in het werven van en aansnijden van fondsen of bij een

Rotary eten om te kijken of mensen misschien je vriend willen worden voor 5000 euro per jaar. Dat is een andere instelling.

T: dus eigenlijk heel innovatief

J: Op zich niet want heel veel musea doen dit al. Ik denk vooral dat het vaak in de Randstad begint en dan komen dit soort ontwikkelingen later bij ons. Ja we zitten letterlijk toch wel een beetje verscholen in de Achterhoek. Het is juist een hele mooie plek om hier te zitten maar dit soort ontwikkelingen komen wel vaak wat later.

T: Denk je dat dat te maken heeft met een soort ‘Achterhoekse instelling’ of is het de letterlijke afstand van daar begint het en het duurt even tot het hier is?

J: Ja ik weet niet zo goed waar dat door komt. Alles loopt hier wel op rolletjes. Er is niet zo’n grote noodzaak om te veranderen en daarbij komt ook dat de mensen in de functies die iets kunnen veranderen vaak ook een bepaalde leeftijd hebben en conservatief zijn en het moeilijk vinden om veranderingen te accepteren dus ja het houdt elkaar wel een beetje in stand. Ook als je kijkt naar de lokale politiek. Er zijn veel jonge ambtenaren maar de beslissende functies zijn bezet door mensen die behoudend zijn. En dat is voor een organisatie zoals wij, die staat voor experiment, vernieuwing en verandering wel spannend.

T: Zal je zeggen dat jullie daarmee ook afhankelijk zijn van anderen? Omdat het relatief klein is (Winterswijk) lijkt het me lastig om zo vooruitstrevend te zijn. Kunnen jullie dat wel (alleen) uitdragen?

J: Ja dat doen we wel hoor.

T: Zijn er dan ook andere partijen die met jullie mee liften met jullie? Of doe je dat ook samen met anderen?

J: Hoe bedoel je anderen?

T: Andere partijen, bijvoorbeeld instellingen of ambtenaren waar je het net over had.

J: Nou dat is dus wel het voordeel. De gemeente beslist niet over ons inhoudelijke programma. Zij hebben hun steun in 2013 uitgesproken over een lange tijdspan. We krijgen langdurige steun van de gemeente en daar zitten veel regels aan verbonden. Dus zij mogen niet zomaar veel minder gaan steunen. Ze kunnen wel minderen maar bijvoorbeeld niet halveren. Ze weten waar wij voor staan en nogmaals ze bemoeien zich niet met onze inhoudelijke koers.

T: Zijn er nog waarden die hier liggen, waarvan je zoiets hebt. Dit zou ik nog heel graag willen bereiken. Of dit ambieer ik nog, of dit hebben we nu nog niet maar daar wil ik graag heen.

J: Ja, reputatie in de vorm van coming-of-age. Dat heb ik deze maand toegevoegd. Dat is nu onze visie en dat moet nu voet aan de grond krijgen. Daarmee willen wij ons onderscheiden van de rest. Nederland heeft de hoogste museumdichtheid ter wereld dus de grote vraag is: hoe blijf je onderscheidend en wat maakt je authentiek? En het idee is nu dat die nieuwe visie daarvoor gaat zorgen. Dat mensen als ze denken aan ontwikkeling en aan Villa Mondriaan dat ze denken aan vroege kunstenaars het werk van vroegere kunstenaars. Dus daarom zou ik zeggen dat reputatie op dit moment van belang is voor ons. We hebben nu zelfs een reclamespotje op NPO 1 op de radio ook onze nieuwe visie en reputatie de wereld in te krijgen. Op die manier kunnen mensen onze naam verbinden aan ontwikkeling.

T: Ja precies. Dus jullie willen je visie/reputatie wordt jullie eerste aanblik.

J: Ja het moet meteen duidelijk en eenduidig zijn: dit is waar je aan denkt als je aan Villa Mondriaan denkt en dit is wat we kunnen verwachten als we naar het museum gaan. Dat was nog wel eens ingewikkeld in het verleden. We hadden wel een vaste collectie beneden, hoofdtentoonstelling boven, design podium was een andere tentoonstelling en leermeesters in de villa. Voor een klein museum, ben je als bezoeker verbaasd. Wat is de onderliggende relatie tussen de tentoonstellingen. En er werd gezegd: we tonen Mondriaan en nieuwe kunstenaars maar wat is dat dan? En de nieuwe visie is dus bedoelt als onderlegger voor alle activiteiten en het kader voor de tentoonstellingen die we programmeren.

T: Corrigeer me als ik het niet goed zeg maar ik vond het zelf heel leuk om te zien dat jullie inderdaad heel erg vernieuwend zijn op twee verschillende vlakken. In de organisatie, in de zin van: je biedt jong talent heel veel ruimte, dus bijvoorbeeld door die junior directeuren, maar ook inderdaad, jong talent als in hedendaagse kunstenaars die nog een plek moeten vinden om te kunnen exposeren.

J: Ja ook nieuwe kunstenaars maar ook Joris Laarman en Levi van Veluwe heeft hier tentoongesteld. Die zijn nu echt internationaal beroemd en dat was 2014 dus dat is heel mooi dat je in dit museum echt in een soort van vooravond zit, een soort stroomversnelling. Want ja, dat scouten dat maakt het een beetje dat we zowel een kunstinstelling als een museum zijn. Omdat we dus geen collectie hebben. Een kunstinstelling heeft nooit een collectie. Die hebben vaak korte, wisselende tentoonstellingen. Dat is een klein beetje zoals wij functioneren. Tegelijkertijd bewaren we ook erfgoed en is de villa het grootste object uit onze collectie. Dus daarin vinden wij een middenweg en dat vind ik ook zo spannend daaraan. Want zo'n museum is er eigenlijk niet in Nederland.

T: Hoe bedoel je spannend. Spannend in de zin van kunnen we zo blijven bestaan of leuk spannend?

J: Nee juist spannend als in dat zorgt dat je relevant blijft. Ja want op een gegeven moment heeft iedereen het werk van Mondriaan wel gezien. En hoe blijf je relevant dat is de vraag die heel essentieel is. We bestaan nu 10 jaar en de vraag is natuurlijk hoe gaan we dit volhouden? We zijn net uit de kinderschoenen gegroeid. We gaan een soort van onze puberteit in. Ja je wil toch nog 100 jaar bestaan. En dat kan alleen als je een lange termijnvisie hebt

T: Ja en in het geval dat ik een kunstenaar was geweest, lijkt Villa Mondriaan me een fijne plek om mijn kunst te exposeren omdat hier zo veel beginnend kunstenaars gebruik hebben gemaakt van die springplank. En je ziet wat het je kan brengen.

J: Ja en het fijne aan deze visie is ook dat dat kan bestaan naast werken van een gevestigd kunstenaar zoals Klaas Schubbels kunnen tonen die al 86 jaar is. Maar dan tonen we niet zijn late werk maar juist het werk waarin je die ontwikkeling ziet. Het hoeft dus ook niet altijd hedendaags talent te zijn. Het gaat erom dat we een bepaalde fase van een kunstenaarsleven exposeren. Dit kan dus ook een terugblik zijn.

T: Vet! Zijn er ook dingen/waarden voor jullie waarvan je zoiets hebt, dat vind ik nou super moeilijk om te bewerkstellingen? In de praktijk te brengen. Wat ligt in conflict met jullie doelen?

J: Ja voor ons is dat deze [professionalisering]. Het is een kernwaarde van ons maar tegelijkertijd botst het heel erg met talentontwikkeling. We werken met vrijwilligers en junior-directeuren en dat zijn simpelweg geen professionals. Dat is ook helemaal (nog) niet de bedoeling want het is een opleidingstraject. Maar tegelijkertijd is dat wel iets wat we ambiëren. Wij willen professionaliseren maar het is iets waar we eigenlijk nog niet van weten wat onze definitie daarvan is. Hoe definieer je

dat voor jezelf? En ook daar zitten grenzen aan. Hoe ver ga je? Bijvoorbeeld in het vastleggen van je administratie processen. En bijvoorbeeld de zaalteksten. Die worden geschreven door mensen die nog moeten leren dus daarvan kan je eigenlijk niet volwaardig resultaat verwachten. Dat is gewoon totaal anders dan de mensen die al 30 jaar in deze wereld werken. Dus ja die twee [professionalisering en talentontwikkeling] is wel een spanningsveld. We zijn namelijk een speeltuin maar we willen ook professioneel zijn. Professionaliteit zoeken in het experiment. Dat is wel een zoektocht ja.

T: Heel interessant. Zo had ik er zelf nog nooit naar gekeken. Ik was ook nog heel benieuwd naar jullie positie in de Achterhoek.

J: Het zijn er een paar denk ik. Behoud van traditie. Er heerst hier een heel sterk besef van een eigen cultuur. Bijvoorbeeld volksfeesten dat is hier heilig. Dat is wat carnaval is voor Brabant. Die vergelijking werkt altijd wel goed voor mij. De tweede is toerisme. De regio hier is daar erg afhankelijk van. En ik denk dat traditie beetje samenhangt met maatschappelijk engagement. En wat mij heel erg opviel is dat als je hier iets wilt organiseren, dat het echt van de bevolking zelf moet komen. Het heeft geen zin om een festival te organiseren als mensen zich daar niet aan willen committeren en vooral alleen jij als organisatie dat leuk vindt. Het moet omgekeerd. Het moet komen vanuit de vrijwilligers en de geluiden van de mensen die hier wonen. De vierde zou ik zeggen regionaal belang. Als ik dit zelf zou invullen zou ik zeggen dat de mensen hier heel sterk het gevoel hebben dat ze op zichzelf staan. Een heel sterk gevoel van saamhorigheid. Bijvoorbeeld de Achterhoekse vlag. Dat heb je in Brabant of Limburg echt niet. Daarom heb ik het idee dat mensen hier heel erg voelen dat ze echt moeten uitdragen: wij zijn de Achterhoek en dat moet iedereen horen. En dat vind ik ook heel mooi hoor.

T: Dus de kernwaarden die je hebt gekozen werken elkaar ook in de hand en versterken elkaar ook. Juist door dat bottom-up idee dat het vanuit de bevolking zelf moet komen, vergroot je weer dat regionale gevoel en betrokkenheid en ook het maatschappelijk engagement.

J: Ja precies. En je merkt dat het hier echt uit intrinsieke motivatie moet komen en dat zou je noaberschap kunnen noemen. Een voorbeeld is bijvoorbeeld de vrijwilligers hier. Mensen hier hebben echt het gevoel dat ze iets moeten bijdragen. Ze vinden dat ze op een of andere manier een soort verplichting hebben om nog iets te doen voor de sfeer in het dorp en de samenleving. En dat komt soms bijna neer op een soort plichtsbesef en niet eens uit interesse of als leuke dagbesteding. Echt uit plichtsbesef. Vooral bij de echte, oorspronkelijke Achterhoekers merk ik dat.

T: En heb je ook het idee dat dat botst met jullie waarden? Of vult het juist elkaar heel mooi aan? Hoe zie jij dat?

J: Allebei niet per se. Ik vind gewoon heel fijn. De vrijwilligers zijn super trouw. We hebben er zelfs 18 die al 10 jaar vrijwilliger zijn. Dus ja, je ziet dat het terugloopt vanwege de vergrijzing en sommigen kampen met gezondheidsklachten maar over het algemeen zijn de vrijwilligers heel betrokken.

T: Dus jullie zien de Achterhoek en jullie museum echt los van elkaar?

J: Nou ja er is altijd een reden waarom je ergens zit. Bij ons is dat omdat familie Mondriaan hier is komen wonen en Mondriaan is hier opgegroeid. Hij heeft zijn omgeving vastgelegd op canvas. Dus de fysieke omgeving is van essentieel belang voor wat wij hier doen en tegelijkertijd willen wij zelf teruggeven aan die omgeving. Dus je kunt eigenlijk nooit zeggen van de Achterhoek heeft niks te maken met wat wij hier doen.

T: Dat zit dus echt met elkaar verbonden?

J: Ja, ja.

T: Toch is het opvallend. Dit {jullie waarden} zijn zo anders dan dit {de Achterhoekse waarden}.

J: Nou, er liggen twee waarden niet (verbinden en talen ontwikkelen). Verbinden heeft er wel echt mee te maken

T: Ja verbinden en het maatschappelijke en regionale belang vult elkaar wel goed aan.

B: En ook het ondernemerschap. Met name Winterswijk is een groot in het ondernemen. En dat noaberschap zit er ook in: elkaar helpen.

J: En wat we niet moeten vergeten, we zijn en blijven wel een museum he. Dit is de kern van wat we doen en je verhoudt je altijd tot de plek waar je je bevindt vind ik. Dat vinden ook niet alle organisaties. Maar ja, voor ons is dat wel zo. Het feit dat we hier zitten, geeft dat we zo veel toeristen hebben in het museum.

T: Dezelfde vraag heb ik eigenlijk voor Gelderland. Je zei net al (voor de opname) dat jullie niet eens per se heel veel met de provincie te maken hebben/ in contact staan. Of hoe zie je dat?

J: Ja. Dat is over het algemeen niet zo. De provincie zweeft er echt heel erg boven. Wat we wel doen, we krijgen eigenlijk elkaar jaar uit het potje Kleine Musea Erfgoed Instellingen van de provincie daar schrijven we wel op aan. Daar krijgen we geld van. En een van onze werkgevers wordt ook bekostigd door de provincie maar dat zijn meer potjes waar je je op aanschrijft maar je verhoudt je niet tot beleid wat de provincie per se voert. Daar kijken gemeenten dan weer naar maar wij niet. Wij zijn meer in contact met de gemeente en de beleidsmedewerker van de gemeente staat weer in contact met de provincie. Het is een apart orgaan en ik hang niet dagelijks aan de lijn met een medewerker van de provincie.

T: En had je dat wel anders willen zien?

J: Nee, nee absoluut niet. Ze gaan enorm bezuinigen op de gelden voor cultuur. Ik vind de provincie soms wel wat wispelturig en ook wat mismanagement. Maar wat de provincie doet, die beginnen werkgroepen zoals Erfgoed Pakt Achterhoek. En dat is zo'n werkgroep die hangt onder de provincie. Daar worden mensen neergezet als klankbord. Bijvoorbeeld ook de directeur van de Boogie Woogie. Hij zit daar als vertegenwoordiger en zij verdelen weer de subsidiegelden. Dat zijn dus heel duidelijk lagen. En zeker als Achterhoek zijn we niet per se heel erg in beeld bij de provincie. We hebben nu Stichting Ondernemen met Cultuur opgericht. Dat is een stichting die evenementen organiseert in Winterswijk om de ondernemers te verbinden aan partijen. En zij organiseren samen evenementen, festival, etc. Vanuit die stichting vragen we aan bij de provincie maar als kleine organisatie heb je niet zo veel te maken met de provincie.

T: En het is dus ook niet zo dat je dat idealiter anders had willen zien? Had je bijvoorbeeld dichterbij de provincie willen staan? Ik denk aan de regioprofielen. Die zijn vrij veel in beeld bij de provincie. Ze hebben het er ook over dat ze meer bottom-up willen werken.

J: Ja dat is zo maar ook daar zit weer een gemeente tussen. Dus dat is ook een katalysator. Dat is heel fijn. Wat een gemeente vaak doet, zij verbreden een definitie. Een gemeente heeft meer inzicht in het culturele klimaat van verschillende gemeenten. Zij zeggen bijvoorbeeld hier is het klimaat heel anders dan in Arnhem. Provinciaal beleid is eigenlijk ja..

T: Heel beperkt dus eigenlijk misschien?

J: Ja in dat opzicht eigenlijk wel ja. Wat een gemeente namelijk voor je doet is dat zij het in een eigen jasje stoppen wat voor ons past. Dus ik vind het eigenlijk wel fijn dat die laag ertussen zit.

T: Ja snap ik. Dat jullie dat dus niet meer zelf hoeven te doen.

J: Wat ze bijvoorbeeld wel doen bij de provincie is een thema per jaar bedenken. Wij hebben met de vier musea in Winterswijk een pakt ondertekend. En dat is onderhevig aan het thema van de provincie. Voor dit jaar en komend jaar is dat migratie. Maar ja dat wil ook niet zeggen dat ik nu opeens al mijn tentoonstellingen rondom migratie ga maken. Dan is de boodschap ook: kijk maar of het lukt. Er is een heel groot verschil tussen een natuurmuseum en een kunstmuseum of een spoorwegmuseum. Je kunt niet verwachten dat die binnen hetzelfde kader een tentoonstellingsprogrammering gaan maken. Daarom is zo'n lijn van een provincie interessant maar...

B: Ja ik zit me nu ook af te vragen. Wat is nu de bijgevoegde waarde van zo'n thema?

J: Euhm ja het is meer een richtlijn. En het is vooral om bijvoorbeeld om samenwerking tussen musea te bevorderen. Zeker in dit soort streken. Je hebt naast Villa Mondriaan ook streekmusea. En streekmusea hebben vaak wel behoefte aan sturing.

Verder kan ik er over kan zeggen is dat medewerkers van de gemeente hier wel heel goed contact hebben met mensen van de provincie. Ook op het gebied van erfgoed en dat verbaasde me wel. Die lijntjes zijn kort en dat is wel heel fijn. Er worden ook debatavonden georganiseerd. Zeker rondom de verkiezingen. En daar ben ik vaak wel bij. Maar ja daar zitten ook bijvoorbeeld bibliotheken bij en ja dat is wel heel uiteenlopend welke organisaties daaraan deelnemen.

T: Dit is voor mij wel heel verhelderend. Want we lezen er heel veel over maar hoe dat praktisch allemaal gaat dat blijft toch voor mij raadselachtig. De gemeente is dus jullie aanspreekpunt en zij staan in contact met de provincie.

J: Ja

T: Want je hoort altijd: provincie, Rijk en gemeente moeten als één overheid opereren. Hoe zie jij dat? Hoe werkt dat voor jullie (als instelling)?

J: Ik denk dat wij daar geen last van hebben. Maar ik weet niet of dat gaat werken voor de instanties zelf.

T: Nee snap ik. Er wordt natuurlijk elke keer een soort vertaling gemaakt voor jullie, een nieuwe stap uitgedacht naar een werkbaar iets. Dan lijkt het me lastig en voor een kleine instelling al helemaal denk ik.

J: Hoe bedoel je?

T: Als de drie bestuurslagen gaan werken als één overheid om het zo maar te zeggen. Veel adviesrapporten schrijven daar over. Hoe zie je dat voor je als kleinere instelling. Worden jullie dan al gauw overzien of denk je dat gemeenten daarin alsnog veel voor jullie kunnen doen?

J: Ligt eraan wie de contactpersoon is denk ik. Het gaat meestal over hoe kort bij zit iemand. Het is wel zo. Kijk we zijn misschien klein maar laatst bij het provinciaal debat wordt wel Villa Mondriaan genoemd als voorbeeld voor best practice in de Achterhoek. Ja we hebben wel gewoon tentoonstellingen van landelijk niveau. Dus ik ben niet zo snel bang dat we overzien worden ofzo. Bijvoorbeeld een Museumfabriek hier, die is wel heel afhankelijk van de gemeente. Zij zullen dan wel een probleem hebben.

T: Ja snap ik. Villa Mondriaan is natuurlijk sowieso de grootste van, in ieder geval, Winterswijk.

J: Ja dat zeker. We zijn eigenlijk de grootste tot MORE. Sowieso op het gebied van Beeldende Kunst zit hier bijna niks. Ook qua dans zit hier weinig. Muziek is heel erg vertegenwoordigd maar daar blijft het bij.

B: Wat is ook begreep uit jouw woorden van de functie van een gemeente. Het is een soort filter. Maar het is ook een baken en beschermlaag. Als een gemeente, Rijk en provincie als één gaan opereren, dan verdwijnt ook een beetje die beschermlaag. Dan wordt de bubbel letterlijk groter.

J: Ja en het is ook heel afhankelijk van waar het over gaat. Want tijdens de coronacrisis was de communicatie alleen maar vanuit het Rijk. Daar zat geen laag meer tussen. Dat kwam rechtstreeks van het OCW. Dat was eigenlijk gek, uitzonderlijk maar tijdens een crisissituatie zal het Rijk het altijd overnemen. Dan heb ik geen contact met de beleidsmedewerker cultuur hier. Je kunt dan gewoon direct aanvraag doen op een subsidiepotje van het Rijk. Het is ook wel zo dat de kwaliteit van de medewerker van gemeente heel erg meespeelt. Hier is het wel goed op niveau. We hebben nu een wethouder die uit de bankwereld komt en die heeft wel kunst en cultuur in zijn portefeuille. Dus het is heel erg afhankelijk van hoe de wind staat binnen de politiek.

T: Jullie zeiden al dat gemeente Winterswijk structureel geld geeft. Durven jullie te bouwen op dat soort gelden? Wat je krijgt is natuurlijk wel afhankelijk van de regels op dat moment en de mensen die er zitten. Hoe houden jullie dat duurzaam?

J: Ze zouden nooit zo maar een deel daarvan stopzetten. Het maximum wat ze minder kunnen geven is 5000 euro ofzo. Dus daar ben ik niet bang voor.

T: En jullie hebben de Vrienden of niet?

J: Ja. We hebben een mecenas, die zorgt er voornamelijk voor dat we kunnen blijven bestaan. Onze gelden bestaan nu uit provincie, gemeente, mecenas, Vriendenkring en sponsors (natura en financieel bijdragen).

T: Oke bedankt! Ik heb heel veel antwoorden op mijn vragen. Bedankt voor de tijd en energie die jullie hierin hebben gestopt!

Bijlage C) Transcriptie interview De Feestfabriek – Alles Komt Goed BV

Aanwezig: Pieter Holkenborg (projectleider), Tamar te Paske (student)

Datum: 23 mei 2023

Tijd: 10:00-11:00uur

Vorm: Online

Duur: 1 uur.

P staat voor Pieter

T staat voor Tamar

T: Voordat we echt beginnen, vind je het goed als ik een opname maak?

P: Ja hoor, natuurlijk.

T: Ik zou eerst even een korte uitleg geven. Het is niet het standaard vragen-antwoord maar ik heb gekozen voor een vorm waarbij jij elke keer waarden kiest en vanuit daar rolt het gesprek dan eigenlijk door. De eerste vraag is: welke drie waarden representeren het beste bij jullie instelling?

P: Jullie als in de Feestfabriek?

T: Ja de Feestfabriek.

P: Dan kies ik voor professionaliteit. We zijn nu bezig om onze missie en visie op papier te zetten dus dit is heel actueel in onze organisatie. Ik zoek eigenlijk originaliteit dus daarom zit ik te twijfelen tussen artistieke ontplooiing of experimenteel.

T: Misschien is dat dan ook wel authentiek?

P: Ja zeker. En ook inkomsten genereren. Dat is ook belangrijk. We eten geen lucht en we krijgen geen subsidie dus dat is gewoon belangrijk. Zonder inkomsten kunnen wij niks dus dat is wel belangrijk.

T: De professionaliteit, hoe zie je dat terug bij jullie? Hoe is dat voor jullie?

P: Praat vooral vrij uit. We kunnen tegen een stootje.

T: Ja ik wil jullie niet beledigen en ik geloof het ook zeker maar ik ben vooral benieuwd naar de beweegreden voor die keuze dus daarom dat ik ernaar vraag.

P: Ik koos die omdat wij die zelf ook hebben uitgekozen als kernwaarde. Die staat er sowieso tussen. En het heeft er ook wel mee te maken dat we altijd op eigen benen hebben gestaan. Er is geen vangnet ofzo voor ons. Zowel financieel niet als voor de organisatie. Dus als wij het verkloten dan verkloten we het voor onszelf. Mensen mogen vinden van de Zwarte Cross wat ze willen maar het is wel een monsterproductie. Het is het grootste festival van Nederland en dat kan alleen bestaan als het goed geregeld is. Mensen mogen het nog steeds niks vinden. Dus daar valt of staat het een beetje bij. Als het niet professioneel geregeld is of het is onveilig voor de bezoekers dan zullen we dat overal merken: bij inkomsten, vergunningen en dan houdt het op.

T: Willen jullie dit ook naar buiten toe dragen of is het meer voor jullie intern voor jullie organisatie. Zwarte Cross, ik wil niks invullen dus onderbreek me vooral, maar heeft toch wel beetje lang leven de

lol gevoel, lekker feesten en er zitten ook diepere lagen achter (bijv. die professionaliteit). Hoe zoeken jullie daarin de balans?

P: Goede vraag. Intern hebben we het {professionaliteit} sowieso. Naar buiten toe, als in bezoekers en artiesten, nou ja dragen wij heel bewust: het zal wel, bijna onprofessioneel, informeel, anticomunicatie. Dat is onze stijl en past bij onze persoonlijkheden en hoe wij het festival zien. Dit doen we ook bewust. Maar op de andere manier naar buiten toe, bijvoorbeeld sponsors, overheden, politie, gemeente, vergunningverleners, dat soort dingen, zijn we juist heel formeel en zakelijk. Zo professioneel mogelijk. Dat staat beetje haaks op elkaar. Maar naar de bezoekers toe hebben we een hele losse stijl en dat past ook wel bij ons persoonlijk.

T: Ja precies. Dus eigenlijk heb je een soort van drie vlakken. Gasten & artiesten, formele dingen zoals vergunningen, en dan naar binnen toe dat is strak want anders komt er geen goed festival.

P: Ja en collega's denken er wel anders over. Maar ik vind zelf dat overheden, sponsors en vergunningen is voor mij één club qua communicatie. Dat is gewoon allemaal serieus, professioneel en zakelijk. Die zijn gewoon heel belangrijk voor ons. We krijgen geen subsidie. Nu kunnen we inmiddels wel zo goed als zonder maar het blijft gewoon belangrijk. Sponsors zijn wel belangrijk dan 10 jaar geleden. Ooit was het van levensbelang maar nu is het iets anders.

T: Dat professionaliteit naar buiten dragen, ja of nee. Is dat voor jullie een conflict of zijn er andere waarden die je hier ziet die voor jullie een conflict vormen? Of wat lastig is om te bewerkstellingen omdat het dus uit elkaar ligt.

P: Oh leuke vragen. Ja absoluut. Dit is iedere dag, of ja ik wil niet overdrijven, maar het is wel vaak een conflict. Bijvoorbeeld Zwarte Cross, dat is ons grootste project met de meeste inkomsten en langste productie, die losse, informele en soms rebelse stijl dat conflicteert met heel vaak voor gemeente, vergunningen, sponsors die toch op hun teentjes getrapt zijn, bezoekers, medewerkers. Dat is heel vaak een probleem.

T: Met die professionaliteit dan

P: Ja. Precies. Het zakelijke en georganiseerde versus los uit de pols, intuïtief, creatief, informeel. Dat conflicteert heel vaak.

T: Heel interessant om te horen. Het festival staat dus los van jullie organisatie als het om waarden gaat. En het is ook heel anders van hoe jullie zijn begonnen. Het begon als een klein festival en nu uitgegroeid tot dit. Hadden jullie dat verwacht.

P: Ik ben er zelf niet vanaf dag één bij of althans niet als organisatie. De eerste editie was ik een puber en ging in naar school in Groenlo. Toen was het echt een verkapt buurtfeest. En ook op zo'n manier georganiseerd. Niemand was daar mee bezig. Het was nog kleiner dan lokaal. Vrienden, buurt feest achtig iets. Maar dit duurde niet lang. Ik ben zelf bijvoorbeeld nooit Jovink-fan geweest qua muziek maar een paar jaar later had iedereen het er over. Dat is heel snel gegaan maar daar zat absoluut geen enkel idee dat dit zo zou worden. Er zit nog ongeveer hetzelfde bestuur en die hadden dit helemaal niet. Zij wilden gewoon wat leuks doen en er zaten geen zakelijke aspiraties bij ofzo. Maar het groeide wel. Sommigen hadden ook gewoon nog werk naast deze organisatie. Jovink was toen nog groter dan de Zwarte Cross. Maar ja op een gegeven moment, als je van dit soort dingen je werk kan maken ja dat is wel leuker dan andere dingen doen. Dus dan begint het wel te smaken naar meer dus toen werden de belangen wel anders.

Sorry ik ben echt heel goed in lange antwoorden geven dus onderbreek me gerust

T: Nee dit is juist goed want dan krijg ik ook een beetje context. En dan weet ik waar het vandaan komt

P: Oke nou kort samengevat. Nee, er was totaal geen commerciële of zakelijke ambitie. Het was gewoon boeren geklungel. Maar het smaakte natuurlijk al wel snel naar meer aangezien de band en het festival gewoon goed gingen. Waarom zou je het dan niet proberen te verzilveren. En dat is wel gelukt en dan komen er al snel nieuwe en andere ambities bij kijken maar eerst echt totaal nog geen zakelijke, professionele ambitie.

T: En als jullie kijken naar de ambities die jullie nu nog hebben. Welke zouden daar het beste bij passen?

P: Nu? Professionaliteit en authentiek blijft wel. Als ik nieuwe moet kiezen ga ik voor maatschappelijk engagement, artistieke ontplooiing en resultaatgericht. Artistieke ontplooiing speelde vroeger ook echt niet dat is heel nieuw.

Resultaatgericht kies ik omdat Feestfabriek vorig jaar is overgenomen door een ander bedrijf, Superstruct. Dat is een super groot festival/ entertainment investeerder. Die zijn niet bezig met Achterhoekse vlag of Tante Rikie. En dat zal steeds meer komen. Dat is gewoon een feit. Daar kunnen we niet omheen

T: Waarom hebben jullie ervoor gekozen om die stap te maken?

P: Dit wordt wel glad ijs haha

T: Als je dat liever niet zegt dan hoeft het niet hoor. Ik ben vooral benieuwd of dat een doel van jullie was om daar naar toe te gaan of is het meer op jullie pad gekomen?

P: Nou dat is wellicht wel interessant vanwege jouw onderwerp. Kort gezegd. De directie bestond uit drie mensen. Die zijn de Feestfabriek ooit begonnen. En er was niet per se een eenduidige visie op. Een van de directieleden heeft ook afscheid genomen. Dat is verder geen geheim ofzo. Er zijn sowieso geen geheimen over. Maar de verkoop was dus geen ambitie die verder gedeeld werd binnen de directie om eventueel te gaan verkopen of zo'n stap te maken naar een enorm groot Engelse entertainment investeerder. Dus dat besluit werd niet per se met z'n drieën gedragen en toen heeft één afscheid genomen. Die andere twee zitten er nog wel. Ik had er zelf geen enkele stem in. Ik ben zelf projectleider bij de Feestfabriek. Ik werk er al heel lang maar ze gaan mij echt niet om advies vragen wat ze zakelijk moeten doen. Daar ligt helemaal niet mijn specialiteit. Dus ja dat is een afslag geworden. Dat soort dingen gebeuren als je ondernemer bent. En ik heb daar geen stem in. Dat is niet aan mij. Wat ik daarvan vind, is privé.

T: En terugkomend op maatschappelijk engagement. Dat hebben jullie nu steeds meer of is dat iets wat jullie nog ambiëren. Zo van dat mag nog meer worden. Hoe zien jullie dat?

P: Dat is steeds meer gekomen. En op de vraag, waar komt dat vandaan: persoonlijke interesse van een paar mensen waaronder ikzelf. We vonden het gewoon mooi om te doen. Je komt op een gegeven moment op de positie waarbij je een groot bereik hebt. Een soort 'influencer'. Waarom zou je alleen iets voor jezelf doen als je ook iets voor de omgeving of de wereld kan doen. Dat klinkt een beetje hoogdravend maar het is wel zo. En zo voelden wij dat ook. We hebben hele micro, lokale dingen gedaan zoals de Rainbowband. Ik weet niet of je ze kent maar je achternaam is Te Paske dus je zal wel hier uit de buurt komen

T: Ja ik kom inderdaad uit Winterswijk.

P: Nou ik kom zelf uit Lichtenvoorde/Zieuwent. Maar goed de Rainbowband. Dat is een orkest met mensen met een verstandelijke beperking uit Lichtenvoorde. Die hebben we laten spelen. We gaven ze een mooie plek op het hoofdpodium. Het is super lokaal, het boeit verder ook niemand maar ons wel. We vonden dat zo mooi om te doen, het was hartverwarmend, we vonden het super leuk en die mensen hebben we toen nieuwe kostuums gegeven. Ze hadden ook heel veel moeite met het financieren van

het orkest. Dus we hebben ze ook nieuwe instrumenten gegeven, etc, etc. Dat was echt super maar wel heel klein maar echt heel leuk. Dus dat soort dingen doen we. Maar tot Pussy Riot. Daarmee wilden we aandacht vragen voor de problematiek in Rusland wat toen al speelde. Als je kijkt naar de huidige ontwikkelingen waren we er vroeg bij samen met Amnesty. Dat is al wel meer dan acht jaar geleden. Die zijn toen te gast geweest. Dat werd echt wereldwijd nieuws. Tot en met CNN en de Russische Staatstelevisie die toen langs zijn geweest in Lichtenvoorde. Dus er zit nog al veel tussen. Maar we doen ook dingen als de Achterhoekse vlag. En we zijn ook liefhebbers van het dialect, Nedersaksisch zoals sommigen het noemen. We hebben kinderboeken gemaakt en uitgegeven in dialect. Stichting PAK AN, die geeft geld aan startups in het Oosten. We doen van alles maar dat is allemaal puur uit eigen interesse. En die interesse ligt heel breed. Van klein tot wereldbreed en alles wat daartussen zit. En dat doen we steeds meer. We voelen ons daartoe verplicht. Het is dus eigen interesse maar ook een verplichting van goh: de zaken gaat goed en we kunnen veel mensen bereiken. Waarom zouden we dat dan alleen doen om kaarten te verkopen? Dat vinden we niet nodig.

T: Dus echt van regionaal belang tot internationaal belang. Min of meer.

P: Lokaal, heel klein, alle niveaus.

T: Zie je hier {waarden} ook nog dingen staan die je helemaal niet bij de Feestfabriek vindt passen?

P: Ja die zie ik er ook wel tussen staan. Hiërarchie, niet per se bij ons. Toerisme. Daar worden we wel eens voor bedankt. Zo van, wat hebben jullie de Achterhoek goed op de kaart gezet. Soms wordt ons dat ook verweten: wat richten jullie een ellende hieraan in de buurt. Maar daar zijn wij nooit mee bezig geweest. We zien ons zelf niet als Achterhoek ambassadeurs. We zijn daar niet mee bezig. Onze communicatiewijze is alleen wel heel persoonlijk en daarmee komen we ook weer bij authenticiteit uit. Geloofwaardigheid vinden wij gewoon heel belangrijk. We praten onderling bijvoorbeeld ook dialect of een soort mengelmoes. We hebben de communicatie gewoon laten staan. Voor de buitenwereld lijken we daarom heel erg Achterhoek of uitgesproken Achterhoek maar dat valt denk ik wel mee. We zijn vooral uitgesproken onszelf. En die geloofwaardigheid is heel belangrijk en we zijn gewoon niet bezig met toerisme. Maar dat wordt nog wel eens door elkaar gehaald.

Er zitten {tussen de waarden} wel dingen bij die ik herken van poppodia, culturele bedrijven zoals cultureel ecosysteem, cultureel ondernemerschap, actieve cultuurparticipatie en marktgeoriënteerde cultuurdisciplines. Ik ben bekend met de termen en ik weet waar het voor staat. Maar daar zijn wij niet mee bezig. Wat dat betreft, staat beetje tegenover de maatschappelijke betrokkenheid, zijn we een beetje naar binnen gekeerd. Het is een beetje een paradox. Ik heb zelf wel interesse in cultuur, poppodia en hoe dat allemaal zit en dingen die gebeuren in het culturele veld maar de Feestfabriek op zichzelf, in tegenstelling tot andere culturele bedrijven, wel meer naar binnen is gekeerd. Dat is denk ik wel een paradox met maatschappelijke betrokkenheid.

T: Ah oke dus jullie voeren heel erg je eigen koers los van wat er in het culturele veld gebeurt.

P: Ja, dat heeft soms z'n voordelen en soms z'n nadelen. Dat is het.

T: Hoe coördineren jullie je koers met jullie Achterhoekse roots? Is dat iets waar jullie mee bezig zijn: dat jullie in de Achterhoek begonnen zijn en dat is waar we voor staan.

P: We schamen ons absoluut niet voor onze afkomst. We willen dat wel gewoon uitdragen en daar is geen ontkomen aan met mijn accent. Dat maakt ons niet uit. Ik merk dat de laatste jaren gewoon meer dat Achterhoekse bedrijven of muzikanten heel erg willen uitdragen: wij zijn de Achterhoek. Maar dat speelt helemaal niet zo bij ons. Die ambassadeursrol hebben wij nooit zo bedoeld of gevoeld en nou ja dat. Maar dat is wel zo gegroeid en dat komt denk ik door het succes van het festival. Soms worden we ook wel eens gebeld door OP1 of NOS: hebben jullie meegekregen wat er in de Achterhoek is gebeurd en wat vinden jullie daarvan? Ja dat interesseert ons geen biet. Daar moet je echt iemand anders voor

hebben. Soms heb je wel eens mensen of bedrijven die zich geroepen voelen om voor een groep of regio te praten maar dat voelen wij helemaal niet. Voor dat soort dingen zitten wij ook nooit aan tafel.

T: Hebben jullie dan ook het idee dat Achterhoekers zelf degene zijn die jullie de stempel hebben gegeven van Zwarte Cross = Achterhoek bijvoorbeeld.

P: Nou nee niet per se de Achterhoek maar meer de buitenwereld/ rest / 'men'. Het festival werd gewoon heel groot. Men/ media/ artiesten vraagt zich af: hoe kan nou zo veel mensen daar op een grasveld? Andere festivals zijn ook heel leuk. Iedereen heeft zijn eigen insteek, communicatiewijze, etc. En toen werd op een gegeven moment vertaald: nou dan zou dat wel typisch Achterhoek zijn. Maar ik vind het helemaal niet typisch Achterhoek. Ik ben natuurlijk geen antropoloog. Maar ik denk het helemaal niet per se. Mensen ervaren het nu wel eens zo maar ik denk niet dat het per se zo is. Als ik kijk naar hoe ik ben opgevoed. Mensen uit de buurt daar die vonden dingen al gauw raar. Zij wilden alles gewoon hebben en doe maar normaal. En ik denk dat dat haaks staat op de Zwarte Cross bijvoorbeeld. Ik herken dat helemaal niet uit mijn jeugd. Die vonden alles apart

T: Dus als je hier naar de waarden kijkt, wat is voor jou wel Achterhoek?

P: Behoud van traditie en regionaal belang.

T: En die traditie, hangt die voor jou samen met de uitspraak van net: doe maar gewoon normaal dan doe je al gek genoeg?

P: Ja, ik ben gek op de Achterhoek hoor. Ik zou er het liefst gaan wonen. Ik hou van de Achterhoek. Maar als ik kijk naar kritiek ofzo. We krijgen hartstikke veel complimenten en dat is heel lief maar we krijgen ook heel veel kritiek. We hadden ooit bijvoorbeeld van die bordjes hangen. Toen hebben we van iedere groep, van alle geloofsovertuigingen, minderheden maar ook meerderheden enorm veel aan de stok gehad door de dingen die we zeiden waarvan wij dachten dat dat grappig is. Maar de meeste kritiek komt van de Achterhoekers zelf. Boze emails en mensen die er wat van vinden.

T: Misschien komt het ook wel deels omdat die mensen het idee hebben dat het hun festival is ofzo. Heb je het idee dat Achterhoekers het idee hebben dat Zwarte Cross hun festival is en daar komen ze aan?

P: Ja voor een deel wel ja. Terwijl als we kijken naar de bezoekerssamenstelling dan is dat, op de Randstad na, heel Nederland. Zwaartepunt ligt op het Oosten en Noorden maar het aandeel Oost is wel bijna verwaarloosbaar in verhouding. Maar ja je hebt ook mensen die het helemaal geen leuk festival vinden. We doen ook heel veel met zelfspot waarin we bijvoorbeeld de Achterhoek spotten met inteelt, conservatisme, dat ze alleen maar door de modder rollen en elkaar op de bek slaan. Dat zegt heel veel over onszelf. Daar staat heel veel van die onzin in. We zeiken onszelf af. Daar scoren we geen punten mee bij heel veel mensen. Mensen buiten de Achterhoek vinden dat veel grappiger.

T: Misschien hebben die wat meer zelfspot?

P: Ja maar ook andere dingen. Het is ingewikkeld.

T: Hebben jullie ook het idee dat die traditie ook in conflict staat met jullie experimentele kant/uiting/communicatie?

P: Het is leuk om de spot te drijven met die traditie, bijv. dialect of volkscultuur. We dragen het ook een warm hart toe want wij spreken ook dialect en vinden het jammer als dat verdwijnt maar we zijn daar niet puristisch in. We vinden het prima om te mixen met Engels of straattaal of Nederlands. Je hebt mensen die daar heel streng in zijn om Achterhoeks en die traditie zo te houden. Wij hebben niet die standvastigheid. Het {tradities} horen wel bij ons maar het is tegelijkertijd ook in ontwikkeling. En dat is oke. Het zou jammer zijn als het helemaal verdwijnt, dat is zonde. Bijvoorbeeld dialect. Het maakt niet uit hoe of wat je het spreekt. Het is niet in beton gegoten maar het hoort wel bij onze

identiteit. Die traditie en experiment ja dat staat haaks op elkaar. We zoeken een mix tussen experiment en traditie. Dat is een beetje het spel. Het is geen bewuste keuze. Maar de mensen die de tone of voice bepaalden van de Feestfabriek vonden het leuk om de draak er mee te steken, om het te omarmen, om er mee te klooiën. We houden er ook wel van om te provoceren. Soms pakt dat goed uit en soms wat minder goed. Beetje het risico van het vak. Er zit geen bewuste gedachte achter.

T: Dus het is eigenlijk heel intuïtief wat jullie doen?

P: Ja

T: Een persoonlijke drive, zovan dit voelt voor nu goed om te doen?

P: Ja precies. We overleggen het gewoon binnen het team of dit wel kan. Ik heb wel eens een persbericht bedacht wat een sponsor of burgemeester sowieso zou afraden. We hadden daardoor een hele fijne dynamiek samen. Soms pakte dat goed uit en soms wat minder.

T: Het voelt een beetje als risico's lopen zo af en toe. Zien jullie dat als een risico lopen omdat jullie zo intuïtief zijn?

P: Ja precies. Ik zat al te twijfelen om die uit te kiezen want ik zag hem al staan. Het is misschien wel iets wat de buitenwereld soms voor ons zou kiezen. Zo van: zij zoeken de randen op of die is bereid risico's te lopen. Maar ik heb het niet uitgekozen omdat wij er zelf niet zo naar kijken.

T: Nee precies, voor jullie voelt het niet als een risico.

P: Nee, ik ben benieuwd hoe de nieuwe Engelse eigenaar ertegenaan kijkt maar voor ons speelt dat niet.

T: Hoe is jullie contact met de provincie Gelderland. Hebben jullie daar contact mee?

P: We hebben niet enorm veel contact met Gelderland. Soms nog meer op praktisch en organisatorisch gebied. Denk hierbij aan natuur, milieu, wegen, veiligheid, verkeer en vorig jaar met de boerenprotesten. De praktische zaken. Op cultureel gebied niet tot nauwelijks. Heel lang geleden, ik denk een jaar of 10/12 geleden, toen hebben we samengewerkt met de provincie voor het uitdragen van cultuur van de streek. Toen hebben we een extra programma geprogrammeerd en dat actief uitgedragen. Maar dat is al heel lang geleden. Dat is nu niet meer zo.

T: Zou je kunnen zeggen welke waarden je vindt passen bij het cultuurbeleid van Gelderland? Of sta je daarvoor te ver af van de provincie?

P: Ja dat laatste. Ik sta er echt te ver van af. Ik vind Gelderland sowieso een maffe provincie.

T: Oh, want?

P: Nou bijvoorbeeld ik kom uit Lichtenvoorde en voor mijn gevoel heb ik meer met mensen uit Emmen dat uit iemand uit Culemborg of Elst terwijl Emmen veel verder weg is. Gelderland is een ingewikkelde provincie wat dat betreft. Er lopen meer psychologische grenzen dan in veel andere provincies. Friesland voelt zich echt verenigd als Friezen maar dat heb je hier niet. Gelderland is echt een lappendeken. Provincie is qua beleid gericht op Arnhem/Nijmegen op cultuurgebied dan. De provincie is er echt voor de praktische zaken maar ik kan het niet zo samenvatten in een paar waarden.

T: Ja snap ik. Juist omdat Gelderland zo groot is.

P: Ja je hebt echt veel verschillende delen. Er zit bijvoorbeeld nog een stukje Bible belt in. Geen oordeel daarover ofzo maar het toont aan dat het een bonte mix is aan regio's.

T: De connectie wordt dan nog eerder opgezocht met Twente in plaats van midden-Gelderland.

P: Ja precies. Ik merk het ook heel erg aan ons netwerk bij de Feestfabriek. We werken met mensen uit heel Nederland hoor maar de vaste, harde kern, en dat spreek ik ook over mensen van de technische dienst, etc etc. Dat is veel meer Twente, Overijssel, Salland, Drenthe, Groningen en echt veel minder bijv. Wageningen.

T: Goed dan heb ik nu wel veel van mijn antwoorden. Heel erg bedankt.

Bijlage D) Transcriptie interview Amphion Cultuurbedrijf Doetinchem

Aanwezig: Charles Droste (directeur), Tamar te Paske (student)

Datum: 24 mei 2023

Tijd: 11:00-12:00 uur

Vorm: Face-to-Face

Duur: 1 uur.

C: staat voor Charles

T: staat voor Tamar

T: Voor we beginnen, vindt u het goed als ik een opname maak?

C: Ja hoor, zolang die maar niet verder verspreid wordt. En ik wilde nog even zeggen dat wij hetzelfde hebben als de Dru, de collega die samen met mij directie deed die kon je er meer over vertellen. Ik zit anders in de wedstrijd. Ik heel erg vanuit een Schouwburg bril bekijk. We zijn gaan fuseren en we zijn daarmee een cultuurbedrijf geworden. Ik werk hier al 18 jaar maar ik heb altijd in de schouwburg gewerkt. Mijn pet van de provincie is niet zo hoog. Gelet op wat zij voor ons doen, vanuit onze visie.

T: Dat is wel een terugkerend iets wat ik zie vanuit de andere instellingen die ik heb gesproken. Er is weinig contact omdat Gelderland zo'n lappendeken is van verschillende regio's.

C: Mijn gevoel is echt dat het hemd is nader dan de rok oftewel Arnhem/Nijmegen worden beter gefaciliteerd dan de Achterhoek. Arnhem vertegenwoordigd een heel groot gebied en veel mensen. De Achterhoek, zoals jij ook al zei, is heel verdeeld en we weten in de Achterhoek de samenwerking wel te vinden maar het is lastig om vanuit één mond op te trekken naar de provincie. Het CEPA dat is wel een samenwerking tussen gemeenten die op die manier geld hebben weten los te weken bij de provincie.

T: Weet u meer over het CEPA? Is dat ontstaan vanuit de Achterhoek of vanuit de provincie?

C: Nee het zijn gewoon gemeentes uit Achterhoek die samen zijn gaan werken en samen naar de provincie zijn gegaan. Ik weet niet precies hoe het is gegaan maar ik stel me voor dat de provincie heeft gezegd: er ligt hier een zak geld en als jullie gaan samenwerken dan krijgen jullie dat. Maar dat weet ik niet zeker.

T: Maar goed. Ik ben in eerste instantie vooral heel erg benieuwd naar jullie instelling. Ik heb verschillende waarden op een rijtje gezet en mijn eerste vraag is: welke waarden representeren jullie instelling het beste?

C: Als ik kijk naar de waarden die jij hebt uitgekozen, zal ik zeggen: actieve cultuurparticipatie, professionaliteit en regionaal belang.

Die actieve cultuurparticipatie komt eigenlijk vooral omdat wij er zijn voor en door de hele regio. Te beginnen met Doetinchem maar we willen gewoon iedereen de kans geven om met cultuur in aanmerking te komen. Dit gaat in een doorlopende lijn. Beginnend met muziek bij kleuters en je gaat als kind op de basisschool kom je met muziek in aanmerking. Daar wordt een zaadje gepland en als jij daarin geïnteresseerd bent kun je daarin lesnemen. Individueel of in groepsverband. Wil je er je beroep van maken dan leiden wij je naar het conservatorium. En uiteindelijk zijn wij ook een podium waar je terecht kan om te spelen. De hele doorlopende lijn willen wij als cultuurbedrijf aan de mensen geven. En actieve participatie is daarbij essentieel.

T: Dus echt van jong tot oud.

C: Ja alle geledingen. En ook zorgen dat je ook inclusief bent. Dus die mensen die zich het minder goed kunnen permitteren. Dat je er ook daarvoor bent. En dat alles doen wij vanuit een professionele organisatie. Wij hebben een professionele facilitaire organisatie, professionele docenten, technici. De basis is echt professioneel. We hebben daarbij ook nog zzp'ers in dienst en vrijwilligers die links om of rechts om heel veel voor onze organisatie doen. En het regionaal belang dat vinden wij essentieel omdat wij er zijn voor de regio en ook bestaan door de regio. En daarmee bedoel ik, als voorbeeld ons muziekonderwijs is niet alleen Doetinchem maar ook omliggende regio's. En de bezoekers van het filmhuis komen ook uit die regio. Dus we hebben niet alleen bezoekers uit die regio. We hebben een groter belang dan alleen Doetinchem en dat maakt het dus een regionaal belang.

T: En terugkomend op die professionaliteit. Is dat ook iets wat jullie naar buiten willen dragen? Of is dat meer intern nastreven?

C: Beide. We streven het intern na maar het is geen visitekaartje. Bij ons staat er niet op het visitekaartje: culturele professionals maar we willen het wel zijn. Voorbeeld: we hebben Amphion Open. Dat is een talentjacht waarbij je de kans krijgt om ook met professionals te werken qua licht, techniek, geluid en docenten.

T: Oke dus de faciliteiten die zijn er

C: Het is niet het uithangbord maar als je binnenstapt moet je het wel intrinsiek voelen.

T: En jullie hebben ook nog doelen? Dit is waar jullie nu voor staan maar wat willen jullie nog bereiken/ambiëren jullie nog? Kan ook iets zijn waar je nog mee bezig bent.

C: Wat we ambiëren is: meer experimenteel, cultureel ecosysteem, artistieke ontplooiing. Alleen deze worden belemmerd door financiële beperkingen.

T: Hoe zit dat dan precies?

C: Nou dat is heel simpel. Op het moment dat jij zegt: ik wil experimenteel bezig zijn, wat misschien nog een beter woord is, is innovatief. Experimenteel voelt als: daar snapt niemand wat van. Innovatief bezig zijn dan moet je kunnen investeren over een bepaalde termijn. We willen bijvoorbeeld door nieuwe dansvoorstellingen, een ander publiek naar Doetinchem halen. Dan heb je daar 10 jaar voor nodig om daarin te investeren. Het betekent ook dat je zalen niet vanaf dag één vol zitten dat je break-even draait. De eerste 10 jaar moet je verlies kunnen draaien om een nieuw genre te ontwikkelen. Innovatie wordt echt beperkt door financiële middelen want je weet dat je met het ontwikkelen van zo'n nieuw genre, eerst verlies moet draaien.

T: Denk je dat de provincie of gemeente daarin zou kunnen/mogen ondersteunen?

C: Ja en met name de provincie. Wat het probleem is in de culturele sector. Je hebt vanuit de overheid een paar BIS instellingen en dat heb je op elk cultuurgebied. Maar onze instellingen (Achterhoek) die krijgen geld vanuit gemeente en je bent dus afhankelijker van de gemeente. En die gemeente wordt bestuurd door de mensen die keuzes moeten maken voor de hele gemeente. Wat je dan ziet, en dat snap ik ook, je kunt geld maar één keer uitgeven. Een plaatselijke partij heeft daarom net zo veel belang bij schommels in de buurt van een jongerenwijk als kunst en cultuur. Wat nou handig zou zijn, dat je als instellingen geld zou krijgen van de provincie zodat je minder afhankelijk bent van de gemeente.

T: Ja want ik de gemeente is het natuurlijk maar net die er zit voor kunst en cultuur

C: Ja zeker en ook de gemeenteraad. Die moeten zo veel dubbeltjes omdraaien. Ze moeten ook andere keuzes maken. Vanuit de overheid heb je WMO, daarvan weet je wat de verplichtingen zijn om een financiële basis te ontvangen. En waarop bezuinigd kan worden, is kunst en cultuur. En dus hangen

wij als culturele instellingen bij gemeente aan de laatste mem. Nu heb ik in Doetinchem nog geluk maar toch.

T: Oke duidelijk. We hadden het er net ook al even kort over. Dat dit dus met elkaar in conflict ligt. Wat ligt voor jullie in conflict met elkaar, waardoor het lastig in praktijk te brengen is?

C: Voor we verder gaan naar vraag drie nog iets wat ik bij vraag twee kwijt zou willen. De waarden die het beste onze doelen representeren. Is actieve cultuurparticipatie, netwerken/samenwerken en het cultureel ondernemerschap. Omdat je te weinig middelen hebt, wordt alles gerelateerd aan cultureel ondernemerschap. Want alles moet een bepaald rendement of efficiency hebben.

T: Wat je als instelling doet?

C: Ja.

T: En het cultureel ondernemerschap is dus een manier om dat wel te kunnen bewerkstelligen?

C: Ja het is echt een manier om je doelen zo veel mogelijk alsnog te bewerkstelligen. De drie waarden die dus lastig zijn om voor ons in praktijk te brengen zijn: experimenteel. Dat heeft met geld te maken maar ook met de Achterhoek. Het past niet echt bij de Achterhoek. Innovatie past daarom beter. Risico's lopen hebben wij ook niet. Dat kan gewoon niet omdat we geen buffer hebben.

T: Zouden jullie dat wel willen?

C: Nee, nou ja we zouden het wel willen maar het kan niet. En het maatschappelijke engagement. Dat zouden we best wel willen maar wordt ook beperkt door de financiële middelen.

T: Ja snap ik. Dat zijn toch vaak de minderheden, op elke manier dan ook.

C: Ja we doen het wel hoor maar dan ben je wel afhankelijk van anderen. We laten mensen die bij de voedselbank komen of mensen uit de schuldsanering regelen wij wel activiteiten voor maar daarvoor zijn we afhankelijk van derde geldstromen.

T: Dat hoort bij de code diversiteit en inclusie. Is het dan nog mogelijk om via de gemeente of provincie iets mee te doen. Als het rijk van jou vraagt: we willen dat jullie meer divers en inclusief worden?

C: Wat je ziet bij de gemeente. We spreken er wel over maar dat loopt dan weer via het sociale domein. En via die stramien is er weer op in gespeeld.

T: Maar dat staat los van de instelling.

C: Ja dat staat los. En voor die inclusiviteit zijn weer andere instellingen voor. Bijvoorbeeld de Stadskamer.

T: Dat is dus los komen te staan van cultuurinstellingen.

C: Ja en wij schurken daar wel tegen aan. Wij hebben ook wel een jongerencentrum en die heeft weer verbinding met de Stadskamer. Je hebt zo'n grote range aan soorten jongeren alleen al. Je hebt die jongeren die keurig studeren in bijvoorbeeld Groningen maar je hebt ook jongeren die alleen maar blowen die eruit geklapt zijn of in de criminaliteit zitten. Daar zit natuurlijk een enorme range tussen en de gemeente wil die jongeren die niet in de criminaliteit zitten maar wel op straat hangen naar het jongerencentrum te krijgen en in de maatschappij houden. Laat ze aanhaken want anders zakken ze weer terug. Dus ook kunst en cultuur schurkt daar wel tegenaan. Er zijn raakvlakken en verbinden.

T: Dit zijn dan de dingen die jullie ambiëren of wat in ieder geval bij jullie past. Wat zijn de dingen die helemaal niet bij jullie instelling passen?

C: Hiërarchie: dat staat eigenlijk haaks op de vrije geest van kunst en cultuur. Toerisme. Ik wil absoluut niet het belang van toerisme voor de Achterhoek ontkennen maar voor onze instelling is dat zeer beperkt effect heeft. Er is nu in Doetinchem een onderzoek gaande of we hier een museum moeten neerzetten. Dat vind ik heel goed vanuit de bril kunst en cultuur. Maar het levert niks op voor onze instelling. Er is niemand die dan 's avonds nog naar de schouwburg gaan. Je komt voor het museum naar Doetinchem. Onze rol in toerisme is heel beperkt. Er zijn uitzonderingen en dat is bijvangst maar niet onze corebusiness.

T: En geldt dat dan voor Schouwburgen in het algemeen?

C: Ja dat denk ik wel. Maar ook voor filmhuizen en muziekonderwijs en jongerencentrum.

T: Verder nog een waarde die niet past?

C: Nee dit is het wel zo'n beetje. Ja risico's lopen ook maar daar hadden we het al over omdat dat financieel gerelateerd is.

T: De vaste achterban of de mensen die hier veel komen zijn dus vooral Achterhoekers zelf?

C: Ja wij weten, en dan hebben we het ook over film en muziekonderwijs, komt een 1/3 uit Doetinchem, 1/3 uit de drie omliggende regio gemeente en 1/3 uit een nog grotere omgeving. De rest van Gelderland.

T: Voelt het voor jullie ook dat Achterhoekers echt intrinsiek, zelf gemotiveerd moeten zijn om mee te doen?

C: Ligt er beetje aan waar je naar vraagt. Het muziekonderwijs bijvoorbeeld past zich aan naar de vraag uit de samenleving. Tot 15 jaar geleden was het zo, je moest eerst een muziekinstrument beheersen en daarna mag je samen spelen in een orkest, band, etc. Tegenwoordig leren mensen zichzelf een instrument bespelen via youtube. Beginnen in een band en met voldoende interesse gaan ze zich kwalificeren. En wij passen ons aan aan deze nieuwe tijd. We willen leerlingen door samenspel, heel snel veel plezier willen laten krijgen in muziek maken en hopen dat ze het zo leuk vinden dat ze op les gaan, alleen of met twee of zelfs vier. We passen ons dus heel erg aan aan de samenleving. Hetzelfde voor theater en dan krijg je weer die financiële druk. Wij moeten gewoon een zaal voor 75% vol hebben anders krijgen wij de begroting niet rond. We zijn daarom heel erg geneigd om te kijken: wat wil de Achterhoek zien. En dan gaan we dat programmeren. Daar zijn we niet op tegen want dat is cultureel ondernemerschap. Waar kunnen we op verdienen en daar op inzetten. Alleen vervolgens zou je willen om genoeg geld te hebben om ook te kunnen innoveren. En dat geld is er niet. Dus dat betekent dat je wel volle zalen hebt met grote namen als Tineke Schouten en Jochem Meijer. Maar aan de onderkant bouw je minder goed. En dat betekent als die artiesten over 15 jaar stoppen en met pensioen gaan, dan heb je aan de onderkant minder goed gebouwd. En dat is het spanningsveld waar we mee zitten. We hebben die bezettingsgraad van 75% nodig maar ook nieuw publiek halen maar we hebben geen geld om daarin te investeren want die zalen moeten gewoon vol zijn. En daar stukt de innovatie. En dat is voor de langere termijn een probleem. Het is niet zo zwart wit als ik nu schets he. Kijk de jongeren komen hier ook wel als je een Typhoon of Snelle hier neerzet. Maar toch zou ik meer geld willen, liefst van de provincie, om meer te investeren in het publiek van de toekomst. En ook dat doen we ook wel deels door het aanbod wat we doen aan scholen dus ieder jaar komen er leerlingen van de basisschool en planten we dus zaadjes. Maar je zou dat nog meer mest bij willen stoppen zodat het nog harder groeit.

T: Ja dit is een heel groot probleem. Jongeren aanwas is gewoon heel lastig.

C: Ja en daar komt het probleem van individualisering van de maatschappij bij. Vroeger hadden we geen telefoons computers, etc. Dus een sociale gebeuren was het lid worden bij een vereniging zoals een harmonie. En kinderen nu zitten achter de computer. Die zijn niet naar buiten te krijgen en willen

geen instrument spelen. Ze willen nog wel eens dj'en of gitaar spelen. Er is een nieuwe vorm van kunstbeoefening waarbij jongeren/kinderen niet meer naar buiten willen.

T: En bijvoorbeeld games ook. Dat is een nieuwe vorm van kunst/cultuur. Mijn neefjes bijvoorbeeld hebben overal game vrienden

C: Ja en dan wel game vrienden van over de hele wereld. Ze beheersen het Engels uitstekend. Ze doen niet anders dan Engels lullen.

T: Ja het is heel internationaal en dat is een positieve bijeenkomst maar het is ook ongrijpbaar.

C: Ja daar heb je helemaal gelijk in. Goed waar waren we gebleven. Ohja over de innovatie en het investeren in de nieuwe toekomst.

T: Ja maar als ik zo lees over jullie aanpassingsvermogen naar het nieuwe muziekonderwijs, zou ik zeggen dat jullie wel innovatief zijn.

C: Ja dat klopt ook wel. Alleen het lastige daarmee is weer dat de innovatie ten koste gaat van de zekerheid van de docenten. Vroeger hadden we ze vast in dienst maar nu zijn het allemaal zzp constructies. Als ik heel flauw ben, innovatie wordt betaald door onszelf. Het gaat niet via de overheid maar over de rug van de medewerkers die steeds minder goede contracten krijgen. We vinden wel innovatie maar dat zijn allemaal onze eigen gelden en geen provincie geld.

T: Ik ben ook heel benieuwd naar jullie positie in de Achterhoek. Wat representeert voor jullie de Achterhoek?

C: Nou ja wat de Achterhoek representeert is authenticiteit. Het past heel erg hier. Namelijk, zuipketen kennen we niet in Nijmegen/Arnhem. Maar ook samenwerken. Maar niet per se netwerken. Samenwerken is voor mij noaberschap. En netwerken is zorgen dat je ergens in beeld bent. Het zijn echt twee verschillende dingen. Je ziet hier veel meer samenwerken dan netwerken. En de derde is regionaal belang. We hebben omdat we een lappendeken zijn van kleine dorpen en steden hebben wij veel meer regionaal belang dan bijv. grote steden Arnhem. Dat is veel meer stedelijk belang.

T: En regionaal belang, alleen dorpen en kleine steden?

C: Ja en dat je een groter belang hebt om samen te werken. Die vijf vingers maken samen een vuist. En Arnhem/Nijmegen zijn van zichzelf al een vuist. Als je het over de provincie hebt, dan zijn zij gericht op Arnhem, Nijmegen, Deventer, Apeldoorn en Zutphen en de Achterhoek maar de Achterhoek is niks. Want dat is die lappendeken. Het regionaal belang is daarom hier veel groter. Want je moet nog meer samenwerken. Hoe mooi zou het dus daarom zijn om een gemeente Achterhoek hebt. Want dan heb je één stem naar de provincie toe en nu zijn wij een hoop kleine stemmen die vaak een ander belang hebben. Doetinchem heeft grote culturele instelling en Aalten heeft helemaal niks. Dus zij snappen niet waarom zij moeten lobbyen voor onze grote instelling. Nou omdat wij zorgen dat het in de Achterhoek komt. Je ziet dus een minder maatschappelijk belang maar veel meer een regionaal (lokaal) belang in die kleine dorpen.

T: Zou een regioprofiel voor de Achterhoek denk je een oplossing zijn?

C: Ik denk wel dat het heel erg zou helpen als je een Achterhoek-West en een Achterhoek-Oost gemeente hebt. Zodat je dus de Achterhoek verdeelt in twee serieuze gemeentes. Maar goed ik weet niet hoe de lijnen lopen. Samenbrengen van dorpen in één gemeente heeft al wel plaatsgevonden maar dat blijft lastig. Sommige dorpen voelen zich meer betrokken bij andere gemeentes bijvoorbeeld. Maar goed als je twee grote Achterhoekse gemeentes hebt dan heb je naar de provincie toe veel meer body.

T: Is dat een realistische droom?

C: Ik denk wel dat dat er van gaat komen. De overheid heeft de WMO taak bij gemeente neergelegd. Wat je ziet is dat ze minder geld krijgen van de overheid omdat te bewerkstelligen. Ze zijn niet in staat om dat te doen en iedereen zoekt zelf vervolgens het wiel uit. En je ziet ze ook regionaal laten samenwerken. En ze werken dus samen om het jongeren of ouderen werk goed te kanaliseren. Ik denk bijna dat ze langzamerhand in elkaars armen worden gedreven. Het gebeurt steeds meer. Bijvoorbeeld ook Phion: een samensmelting van twee orkesten en die krijgen samen 75% van wat ze eerst samen zouden krijgen en ik denk dat dat steeds meer gaat gebeuren en ook in de Achterhoek.

T: Het is dus ook niet per se een verkeerd iets wat het biedt ook weer mogelijkheden

C: Nee zeker niet. Het biedt zeker mogelijkheden maar als je het aan de gemeente zelf over laat dan gebeurt dit niet want ze vinden zichzelf altijd het belangrijkste. Ik zou persoonlijk zelf kiezen voor één grote stem. Hetzelfde met de ziekenhuizen. Doetinchem heeft half ziekenhuis en Winterswijk heeft half ziekenhuis en samen zou dat één mooie, grote stem kunnen worden wat je desnoods halverwege neerzet.

T: Ja dat gebeurt niet zo snel want ze zijn beide te trots daarvoor.

C: En dat is niet handig. Want als je geld krijgt dan krijgt Arnhem een grote zak geld. Doetinchem krijgt een klein beetje en Winterswijk krijgt een klein beetje. Want ze doen ook een beetje.

T: Ik ben benieuwd of het er van gaat komen.

C: Ik denk dat het er van gaat komen maar dat het even duurt nog.

T: En op welke gebieden allemaal.

C: Nou stel je zegt: er komt één theater BV Achterhoek en die gaat alle theaters aansturen. Er zit nu op alle theaters een directie, administratie, marketing, etc. We doen namelijk allemaal hetzelfde kunstje.

T: Als je dat allemaal samenvoegt dan bespaar je heel veel kosten

C: Ja dat is mijn overtuiging.

T: Zien die schouwburgen elkaar als concurrenten?

C: Nee ik zou niet zeggen als concurrenten maar door samen te gaan werken dan bereik je wel efficiency. Voor Doetinchem is het inmiddels gepasseerd station want wij zijn al een cultuurbedrijf voor verschillende aspecten in Doetinchem. Wij hebben onze visie verbonden met participatie en educatie door al onze samenwerkingen. De leerlingen van de muziekschool spelen ook in ons theater. En de jongeren/leerlingen vanuit basisonderwijs krijgen ook een rondleiding in theater. Maar als je alle theaters van de Achterhoek zou samen vegen dat je dan absoluut efficiency voordelen heeft.

T: En dat zou financiële gaten kunnen oplossen op het gebied van innovatie.

C: Voor een gedeelte. Die samenwerking is ook lastig hoor want samenwerking is ook heel vaak een bezuiniging. Voor gemeente Doetinchem althans wel. En dat is heel erg lastig want samenwerken betekent eerst investeren. Nieuwe lijnen creëren, nieuwe ICT aanschaffen etc. Dus samenwerken mag nooit het doel van bezuinigingen hebben maar het kan wel zo zijn dat je door samenwerken krachtiger bent en daardoor kan innoveren.

T: Dan ben ik nog benieuwd of je me nog iets kan vertellen over Gelderland. Wat representeert Gelderland voor jou?

C: Mijn visie is wel gekleurd natuurlijk. Voor mij is dat echt hiërarchie. Het is echt een bolwerk waar ik nauwelijks weet waar ik moet zijn om iets te regelen. Provincie is voor mij inherent verbonden aan hiërarchie. Wat is ook zie is dat de provincie inzet op toerisme. Dat kunst en cultuur daar gewoon

minder grote rol speelt. Wat je ziet is dat de nieuwe politieke partijen, de BBB, willen het wel hebben over klootschieten, carbid schieten en paasvuren omdat dat volksfeest zijn. Dat is voor hun cultuur. en die partij is nu heel groot. De politiek neigt zich daarom nu erg daarop. Terwijl de BBB niet voor de culturele instellingen is. Cultureel erfgoed en toerisme zijn nu heel hot maar kunst en cultuur is dat gewoon minder. En wat je ziet, waar gemeenten lastig is, het bestuur is dus voor vier jaar gekozen en hebben geen lange termijn visie. Maar voor kunst en cultuur moet je investeren in de komende 10/15 jaar en dat is lastig. Want politiek zit er voor 4 jaar en kunnen moeilijk scoren met kunst en cultuur en educatie omdat die effecten op lange termijn liggen. Als ik nu ook vraag om een investering in jongeren die vanuit de basisschool en vervolgens op de middelbare naar de theaters kunnen zodat ze een bredere, maatschappelijk visie krijgen dan dat ze nu hebben. Het is een beetje een platte metafoor. Als je je kinderen van 5 jaar naar ballet laat kijken waar mannen in maillots dansen dan scheelt dat je later bushokjes. Ze krijgen een breder maatschappelijk perspectief. Dan gaat het meer alleen over voetballen, geen homo's.

T: Ja de referentiekaders worden vergroot.

C: Dat is misschien wat kort door de bocht hoor maar als je je kinderen van jongs af aan een breed perspectief mee geeft dan kom je echt anders in de maatschappij te staan en zie je meer en heb je een hogere tolerantie en betrokkenheid want je hebt meer gezien. Dan wanneer je bijvoorbeeld alleen van voetbal houdt.

T: Ja daar hangt natuurlijk sowieso een hele andere sfeer.

C: Ja ik ben niet tegen voetbal ofzo maar kunst en cultuur is een soort smeerolie van de maatschappij. Alles loopt soepeler, iedereen begrijpt elkaar beter, meer acceptatie. Als je dat uit de machine (samenleving) haalt dan merk je dat eerst misschien nog niet zo maar er komt een moment dat het begint met kraken en piepen omdat die smeerolie er niet meer is. En dan komt de machine tot stilstand en dat zie je alleen op lange termijn.

T: Ja en de mensen die nu niet veel met kunst en cultuur hebben die zien ook niet wat ze missen...

C: Ja dat klopt.

T: en die bal wordt alleen maar groter.

C: En de neiging is. Er staat daar een heel duur theater maar dat theater probeert wel voor de maatschappelijke, educatie en participatie te bewerkstelligen. Dan zeggen ze: gooi dat theater maar dicht want daar kom ik nooit. Ja dan kan ik zeggen: gooi dat zwembad maar dicht want daar kom ik nooit. Of de rondweg mag dicht want ik ga altijd met de fiets. Dus je ziet de neiging: what's in it for me. Maar je moet breder maatschappelijk bekijken.

T: Ja daar sluit ik me helemaal bij aan. De laatste vraag waar ik nog even op terug wil komen is de samenwerking tussen Achterhoek, Gelderland en de instellingen. Hoe ziet u dat?

C: Ja nou wat je ziet dat de Achterhoekse instellingen elkaar echt wel weten te vinden. Wij voelen ons geen concurrenten onderling bij instellingen. Maar we worden wel allemaal door onze eigen dorp/stad gefinancierd. En wat je vaak ziet is dat de instellingen wel willen samenwerken maar dat de gemeenten dit lastig vinden omdat de gemeenten niet direct het rendement terug zien van die samenwerking. Instellingen willen echt wel samenwerken maar de manier waarop en de eventuele financiële consequenties omdat de één bijvoorbeeld meer zou inleggen dan de ander omdat de programmering is aangepast, dat vinden gemeenten heel lastig. Om dat dan ook te accepteren.

T: Want zoiets moet langs de gemeente ?

C: Ja want dat gemeente geld zou de gemeente altijd zeggen: wat betekent het van ons? Terwijl als het vanuit de provincie geld zou zijn, en we zeggen wij leggen X-bedrag in om de Achterhoekse podia

samen te laten werken, dan is er voor de gemeente voor de gemeente veel minder een belang. Zij betalen het niet. En dat zou fantastisch zijn als de gemeente een innovatiefonds zou starten. En gemeente hoeven zich er niet druk om te maken en dan kunnen Achterhoekse instellingen zoals podia laten zien wat ze er mee kunnen doen. CEPA is ook wel een beetje zo want daarvan is gezegd: er is geld en hoe gaat jullie dat via erfgoed/cultuur terugbrengen in de regio. Daar is provincie geld om cultuur en erfgoed in de Achterhoek een stimulans te geven.

T: Dus dat is wel een samenwerken tussen die drie lagen?

C: Ja want de provincie heeft geld moeten neerleggen, de gemeenten moesten matchen en daarvoor is er in de Achterhoek veel gebeurd. Het is dus een goed voorbeeld hoe het is gegaan en hoe het kan gaan.

T: Merken jullie daar nog wat van?

C: Jawel we krijgen er wel middelen van maar die hebben wij aangewend voor activiteiten voor ouderen maar niet voor het theater. Dat hoeft ook niet hoor maar CEPA is wel een mooi voorbeeld hoe provinciegeld gemeenten en culturele instellingen activiteiten kunnen hebben ontplooiën.

T: Ik heb heel veel antwoorden, heeft u nog vragen voor mij?

C: Nee, ik hoop dat de provincie gaat zien dat de Achterhoek van belang is en dat dingen als CEPA zich verder gaan ontplooiën.

T: Ja dat is ook wel een beweegreden achter mijn onderzoeksonderwerp.

C: Ja ik zeg altijd, om het even af te ronden, het hemd is nader dan de rok omdat het provincie ook in Arnhem staat lopen ze makkelijker bij elkaar naar binnen omdat de afstand letterlijk kleiner is. Wij zijn in de Achterhoek allemaal kleine gemeentes met eigen belangen. Het is moeilijker om met één stem te spreken naar het provincie huis toe.

T: Ja en dat maakt minder krachtig.

C: Precies

T: Hartelijk bedankt voor uw tijd en wellicht tot ziens.

Bijlage E) Transcriptie gesprek Cultuur Oost

Aanwezig: Erna van de Stegge (adviseur), Tamar te Paske (student)

Datum: 06 juni 2023

Tijd: 11:00-12:00 uur

Vorm: Face-to-Face

Duur: 1 uur.

E: staat voor Erna

T: staat voor Tamar

E: Vertel, wat wil je van me weten of waar gaan we het over hebben.

T: Ja ik ben vooral heel erg benieuwd naar de samenwerking tussen de Achterhoekse culturele instellingen en provincie Gelderland. Ik zie en merk namelijk zelf een hele sterke identiteit binnen de Achterhoek maar ze hebben bijvoorbeeld geen regioprofiel.

E: Oke dan kunnen we denk ik het beste beginnen bij CEPA. Ik zal het je proberen uit te leggen. Dat pakt is er al een aantal jaren en Achterhoek liep daarin voorop. De provincie probeerde al langere tijd om de samenwerking tussen gemeentes in regio's te stimuleren. Je hebt vier regio's waar de provincie in denkt: Veluwe, Rivierenland, Achterhoek en Arnhem/Nijmegen. Bij de andere regio's is het heel moeizaam op gang gekomen maar de Achterhoek is dat heel goed gegaan. Bijvoorbeeld de Veluwe, dat is weer helemaal opgedeeld en daarom loopt het niet zo lekker. Het idee van het pact is dat gemeenten samen 15 duizend euro inleggen en dat bedrag wordt verdubbeld door de provincie. Je hebt daardoor geld maar ook mankrachten een soort team waarmee je iets kan doen. Want samen kan je meer dan alleen.

Het is alleen zo, je kan de kunst en cultuur sector in een gemeente niet door een ambtenaar laten doen. Dat is gewoon niet haalbaar. Ze hebben veel andere dingen te doen en ook andere sectoren in hun portefeuille. Daarom voert het pact (5 partijen) voeren de ideeën en het beleid van dat pact uit. En zo hebben ze een coalitie bedacht. Die 5 partijen zijn ook verspreid over de Achterhoek zodat elke hoek is benut zeg maar. En ze zijn ook gaan samenwerken met Boogie Woogie Winterswijk (Gerben Grooten), Gruispoort (Esther van der Haar), Cultuurfabriek Dru. Deze directeuren konden wat aan en hebben visie. En Toerisme Achterhoek, een andere branche. En ECAL: Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers. En zij voeren het pact uit. Zorgen voor uitvoeringsplan, beleidsplan. Penvoering lag bij Amphion.

Er was hiervoor ook al een pact periode. Maar toen kwamen ze er mee dat iedereen inbrengt waar die zelf mee bezig is. Niet eens uit eigen belang maar je kan niet allemaal bijhouden waar een ander mee bezig is. Toen hebben ze bedacht, vanuit Cultuur Oost, om mij aan te trekken om nieuwe projecten te laten ontwikkelen. Het pact moest namelijk de regio profileren.

T: Gold dat dan specifiek voor Achterhoek of voor elke regio?

E: Het was vooral Achterhoek maar nu, naar voorbeeld van de Achterhoek, ook in de andere regio's. Ik moet nu namelijk bij de Veluwe een overkoepelend project opzetten.

T: Ik heb een beetje het idee dat het allemaal wel loopt maar als ik de geluiden uit de instellingen hoor dan voelen ze zich ongezien door de provincie. Ik ben heel erg benieuwd waar dat vandaan komt. Als je leest wat een provincie schrijft in bijvoorbeeld de uitgangspuntennotitie. Daarin zeggen ze dat ze

veel ruimte willen voor de regio: het regionaal werken. Maar ik vraag me dan af: hoe zie je dat dan in de praktijk terug bij de culturele instellingen van een regio zoals Achterhoek.

E: Ja je doelt op de kloof tussen regio voelt zich niet gezien. Dat komt deels ook door een lastige periode wat dat betreft waar we inzitten. Esther en Juliette (Dru) zijn heel erg aan het lobbyen voor de Achterhoek. Maar het Rijk is ook heel erg bezig met de grotere steden want daar is de infrastructuur veel heftiger. Dus Achterhoek heeft toen zelf aan de bel getrokken. En juist wel in de provincie is de Achterhoek in beeld als beste voorbeeld van hoe je een pact tot succes kan maken en hoe je regionale samenwerkingen kan opzetten. Misschien is het ook wel belangrijk dat het regionale denken, los van cultuur. Ik heb een interessant stuk gelezen van Caspar van de Berg over de kracht van landelijke gebieden. Daarin schreef hij ook dat regio's zich niet gezien voelen. Een probleem in de Randstad is een probleem van heel Nederland terwijl een probleem van de regio's is ook echt alleen daar een probleem. En moeten ze dat ook daar oplossen. De witte vlekken van niet aan regio's denken blijkt dus heel Nederlands te zijn, juist omdat we zo klein zijn. Het oog voor de regio gaat open. Zijn werk verklaart het allemaal wel.

T: Merken jullie dit ook bij Cultuur Oost. Dat jullie iets moeten doen met en voor de stem van de regio?

E: Ja zeker. In de steden ben je bijvoorbeeld beleidsadviseur Beeldende Kunst zelfs. Bij grote gemeentes zijn kunst en cultuur wel in goede handen. Maar in die kleinere gemeentes is een ambtenaar die 5 uur voor kunst en cultuur heeft en verder ook nog erfgood, sport, etc moet doen. Dus dat is een heel groot verschil. Ze redden zich wel maar nu hebben we vijf regio's. De provincie opereert volgens het Rijk en kijkt naar wat het Rijk wil. De provincie vertaalt het door naar hier. Maar lastig is dat de provincie moet eigenlijk de instellingen continuïteit bieden maar dat kan niet. Provincie geeft heel erg weinig financiële basis. Dat is eigenlijk een ander onderwerp. Je hebt een paar BIS instellingen en een paar instellingen die geld van de provincie krijgen maar in de dynamiek van de steden en platteland zijn juist de instellingen die zich niet zo gezien voelen, van levensbelang. Die bepalen het culturele ecosysteem. Dus dat is heel jammer maar daar loop je tegen een muur aan. Maar woordvoerders benadrukken het heel vaak: zorg dat je oog houdt voor wat zich daar afspeelt. Maar goed. Nu heeft de provincie dus het pact geld beschikbaar gesteld tot 2024. Maar daarna is het onzeker of dat geld er nog is. En daar zit iets heel onhandigs. Je weet namelijk helemaal niet als instelling of je daar volgend jaar weer geld voor krijgt. Dus de overheidslaag moet iets meer mee denken over hoe die wereld in elkaar zit.

T: Ja en die onzekerheid die u beschrijft. Instellingen durven niet te vertrouwen op het geld van de provincie. Want het wisselt zo

E: Ja en soms doen ze een koerswisseling, bijvoorbeeld wanneer ze toch weer afstappen van de pecten. Dat kan, maar kom dan op tijd met iets anders. Ik merk dat dat directeuren van instellingen en makers heel lastig is.

T: Merken jullie dat ook hier terug? Dat jullie daar bij ondersteunen moeten ?

E: Nou ja je moet wel vaak helpen mee denken met hoe je die onlogica kan oplossen. En ook mee sturen en denken in de regio's dat ze in ieder geval met elkaar contact blijven houden, dan al niet in de vorm van een pact. Want samen kunnen ze zo veel meer bereiken dan alleen. En samen kunnen ze ook zichtbaarder zijn. Dat is uiteindelijk wat ze allemaal willen. Want dan is er ook meer zicht op geld: dat is uiteindelijk wat ze willen. Eigenlijk is het dus een heel raar systeem waar we in zitten.

T: Ja want het is een beetje wie het hard schreeuwt en het meest opvalt krijgt het geld.

E: En de Achterhoek is dus wel heel erg opgevallen. Op een gegeven moment gingen we echt met grotere projecten werken waarbij elke gemeente zijn eigen ding echt kreeg. Dat was met Louise te Poele. Dat werd een groot succes met een Achterhoekse collectie. Gemeentes kochten het op,

ondernemersclub Achterhoek wilden het hebben. Er kwam een educatieproject. En het werd opgepikt in Den Haag als voorbeeld hoe regionaliteit vorm krijgt. Het werd een voorbeeld voor onszelf hoe we het moeten doen en hoe je een regio op de kaart krijgt. En zo hebben we nog veel meer projecten gedaan in de Achterhoek. Alle voorbeelden staan op cultuurerfgoedachterhoek.nl. En zo ben ik met allemaal kleine projecten aan de gang gegaan en die werden vaak opgepakt en groter gemaakt. Die kleine dingen doen gemeentes wel zelf maar wij helpen om het regionaal overstijgend te maken. Een ander voorbeeld is Silo Art Tour. Hele mooie edities hebben we zo. En dat organiseren wij. De gemeente hebben daar niet de juiste middelen in huis en wij kunnen helpen om alles goed op papier te krijgen en waar zit geld.

T: Gemeenten hebben inderdaad niet de juiste middelen daarvoor

E: En de tijd niet en budget niet. En wij brengen kennis, netwerk in. En opgang helpen daar waar ze het zelf niet kunnen. We zijn geen uitvoeringsorganisatie. Maar we kunnen wel een projectplan opstellen en subsidies aangevraagd met iemand van bijvoorbeeld Achterhoek Toerisme. En daar zie je echt de meerwaarde van het samenwerken. Maar in de Achterhoek en het succes heeft ook echt te maken met twee directeuren die hun nek durfden uit te steken: Esther en Juliette en Gerben kwam later. Maar zij hebben allemaal een leuke visie en frisse blik. Je moet brutaal durven denken.

T: Ja en het uitspreken want als je het bij ideeën houdt dan komt er niks. Je moet laten zien waar je voor staat.

E: Dus het succes van het pakt is daar mee verbonden. Je hebt figuren nodig die iets durven. Ik zit nu op de Veluwe bijvoorbeeld. Wat is zo leuk vindt aan de Achterhoek, daar zit heel veel lef. Mensen zijn nuchter en het moet ook wel een beetje 'normaal' blijven maar er zit ook een leuke nieuwsgierigheid en lef. En figuren die vaandeldrager durven zijn. Dat zie ik op de Veluwe niet. Net alsof ze daar banger zijn.

T: Ze durven misschien iets rebelser te zijn?

E: Ja, dat kan je wel zeggen denk ik.

T: Ja en juist misschien door die sterke identiteit van de Achterhoek. Ze willen het heel erg uitstralen.

E: Ja ze hebben zelfs die vlag

T: Ja en juist door die saamhorigheid zorgt dat er dan toch voor dat het een succes wordt, zo'n pact.

E: Ik vind ook dat er in de Achterhoek een gunfactor is. Er zit iets fijns. Misschien toch dat oude noaberschap. Geen wantrouwen maar juist heel veel vertrouwen. Mensen zijn in staat om vertrouwen op te bouwen.

T: Ja onderling kan de Achterhoek heel goed samenwerken. Zien jullie jezelf ook als ondersteuning daarvan en toevoeging daarop?

E: Ja en toch ook inspringen op de plekken waar menskracht ontbreekt op beleidsniveau. Wij zien wat er speelt. Wij kunnen uitzoomen waar kleine regio's dat niet kunnen.

T: Jullie kunnen denk ik ook een neutrale houding aannemen. Want elke regio staat natuurlijk, uiteindelijk, toch voor zichzelf. Jullie staan daar neutraler in

E: Wij kunnen helpen om te kijken ook wat maakt jullie uniek, dat weten ze soms ook zelf wel hoor. Maar wij kunnen wel bedenken: wat doe je er dan vervolgens mee.

Wat ik ook heel goed vindt. Is dat ze toerisme hebben verbonden met kunst en cultuur. Dan zie je de veelheid van activiteiten. Door cultuur te verstrengelen met een ander beleidsdomein. Ik vind dat heel slim

T: ja dit zie ik ook veel terug uitgangspuntennotitie van provincie Gelderland.

E: Kunstenaars worden daar boos van want dan kunnen ze niet autonoom werken. Dat snap ik maar hierdoor kunnen ze wel hun geld verdienen en moeten ze daarnaast autonoom werken. Dat is een verschuiving die heel breed aan de gang is.

T: Hoe gaat de procedure wanneer jullie ondersteunen bij een project. Komen mensen naar jullie toe of stappen jullie er op af?

E: Twee kanten op. Ze komen inmiddels naar ons toe, we hebben een nieuwe beleid dankzij Esther en mensen kunnen ons nu weer vinden. We zijn gewicht naar regionaal werken om dingen op te pakken waar gemeentes de expertise niet in huis hebben. Soms komen ze naar ons toe, bijvoorbeeld kleine incidenten of kleine ideeën bijvoorbeeld een monument maken van iets. Maar ook hele grote projecten omdat de hele organisatiestructuur verandert. Bijvoorbeeld de transitie van vrijwilligers naar mensen in dienst nemen. Of kunstenaars om een kunstwerk te creëren voor keti koti. We hebben nu ook allemaal een eigen regio onder ons: een regio coördinator. We hebben nog pacts (vanuit provincie). Alleen gemeentes zien niet hoe ze het aan moeten pakken en daarvoor zijn wij: de coördinator om uit te komen waar je wilt zijn en hoe je dat moet doen. Dat is onze rol.

T: En jullie ondersteunen ook de provincie?

E: Ja, ook dat werkt twee kanten op. We worden betaald door de provincie maar we werken ook in opdracht van de provincie. We moeten zorgen dat overal iets met kunst en cultuur gedaan kan worden: of ja vooral dat over cultuurbeleid is. In opdracht van de provincie. Maar goed wij zien ook van alles in het veld dus we voeden ook de provincie met signalen. Het gaat heel erg twee kanten op.

T: Hoe zou jij dit beleid van Gelderland omschrijven?

E: Lastig hoor. Afgelopen jaren, ik vergelijk het vaak met Overijssel. Ze hebben heel erg dezelfde instituten, musea, etc. Maar in covid-tijd zag je de verschillen. Overijssel bleef het onderhouden en een netwerk bieden. Ze namen echt een rol. En bij Gelderland was dat totaal niet, vooral niet structureel. Er waren en zijn heel veel behoeftes waarvan je hoopt dat de provincie zou investeren maar ze kiezen voor het gevoel van het veld en wat ze zelf kunnen overzien en dat wordt het dan. Terwijl als je onze provincie zou bekijken, kan je veel dingen bedenken om ons cultureel ecosysteem op te peppen maar dan doen ze niet echt. Dat is mijn mening hoor, wel gekleurd. Het voelt te willekeurig. Waarom bijv. de festivals wel maar de makers niet?

T: Misschien zetten ze dan toch nog te veel in op toerisme?

E: Als dat zo is, dan is dat prima. Een logische keuze. Maar laat het dan weten en doe daar wat mee. Dan is het duidelijk. Maar dat is niet zo. Er is veel kritiek op de provincie.

T: Denkt u dat dat ook te maken heeft met de lappendeken die Gelderland is?

E: Ja, ja zeker. Het is voor de provincie echt lastig hoor.

T: Gelderland bestaat eigenlijk uit te veel gebieden

E: Ja. Alleen al de Veluwe. Die hebben zo'n andere mentaliteit en taal dan Achterhoek. Achterhoek heeft dus bijvoorbeeld ook veel meer met Twente. Rivierenland is ook zo'n tussen gebied waar niks gebeurd eigenlijk. Als ik zelf bij de provincie zou werken dan zou ik echt intern vanuit de regio kijken wat maakt ze uniek, waar kunnen we wat mee en wat willen ze. Dan kan je ze echt helpen om een regio te profileren. Het hoeft niet allemaal provinciaal breed te gebeuren. Waarom knip je het niet op? En kijk naar wat een regio doet en wat daar past. Provinciaal brede voorwaarden werken niet voor een provincie als dit.

Een mooi voorbeeld is Lochem met de silo tour. Dat was zo'n succes dat er uiteindelijk heel veel geld vrij is gemaakt voor een nieuw project.

T: Kan je stellen dat dat misschien ook typerend is voor de Achterhoek? Eerst zien dan geloven en als het dan werkt dan is het ook echt goed en dan werken we eraan.

E: Ja dan gaan ze er echt 100% voor. Ik vind het altijd een pitbull mentaliteit.

T: Alles of niets.

E: En dan komen wij ook in beeld. Een ambtenaar uit Lochem belt op: wat moet ik met dit geld. En dan helpen wij met een plan schrijven zodat je iets kan doen met het geld. We dringen niks op maar we helpen eigenlijk om vorm te geven aan cultuurbeleid van gemeente en dan ook nog per regio. Dat vormgeven is dus samenwerkingen regelen, beleid formuleren en ook een opstart maken dat het ook gebeurt. Wat een leuk klusje heb je eigenlijk voor jezelf. Je spreekt zo veel mensen.

T: Ja daar ben ik ook heel blij mee. Om al die verschillende mensen te spreken.

E: Ik werk trouwens ook voor het Mondriaanfonds en daar heb ik ook iets heel interessants gezien. In Overijssel en Gelderland zit even veel innovatieve maakkracht. Overijssel die gaat er alleen iets slimmer mee om. Die kijken wat verbindt de provincie met elkaar en bouwen een netwerk vanuit de historie. Dit is aantrekkelijk voor instellingen en gemeentes. Ze kijken vanuit hun eigen identiteit en benutten dat ook. Bij Overijssel is dat bijvoorbeeld de technologie van u en textiel en metaal van vroeger. Die textielindustrie is hun historie en vanuit daar zijn ze verder gaan bouwen. Dat is van nature logisch en dat is hun startpunt. Het is dus geen pact maar het is wel hetzelfde min of meer als CEPA: laten zien waar je goed in bent, wie je bent en dat benutten. Je wilt naar buiten toe uitdragen wie je bent en kijk ons eens. En naar binnen wil je uitstralen dat iedereen zich verbonden voelt.

T: Ja die identiteit op twee manieren gebruiken.

E: Ja benutten.

T: Ja dat is een beter woord. Het trekt mensen aan. De moet samenwerking zoeken en uniek zijn maar in de basis moet het wel bij je passen. In welke regio nou ook, of je nou aan Achterhoek of Amsterdam denkt, je kan wel helemaal uit je comfortzone stappen, wat soms heel goed is, maar het fundament moet wel bij je passen. Maar ik weet niet of dat werkt als je gaat samenwerken want dan moet er iets zijn wat de partijen met elkaar verbindt en waarop je bouwt.

E: Ja inderdaad. Er moet iets duurzaam zijn. Een incident is leuk maar er moet wel een doorlopende lijn zijn: iets wat bij je klopt, iets echts. Anders val je ook door de mand en komt het niet over. En die puurheid: die drang tot puurheid zit ook wel in de Achterhoek, vind je niet? Logisch dat ze warm worden van silo kunst bijv.

T: Soort van misschien traditie behouden maar daarin ook willen ontwikkelen.

E: Leuk dat je traditie noemt want dat is wel interessant. Bijv. Erfgoed. Er zijn zulke bijzondere musea in de Achterhoek. Bijvoorbeeld het Brandweer museum in Berkeland. Schattigheidsgehalte is zo hoog. Stormramp museum in Borculo. Dat is ongeveer 100 jaar geleden. Achterhoek gebruikt zo vaak hun historie voor kleine musea. Denk aan onderduik museum in Aalten, etc.

T: Ja je hebt in Winterswijk bijvoorbeeld het Spoorwegmuseum. Heel klein

E: Ja en dat toont maar aan. Het is een soort rariteitenkabinet. En alles wordt door vrijwilligers gerund. En dat maakt het zo kwetsbaar. Want wat gebeurt er met die dingen. De historie, het erfgoed: dat gaat verloren als die oude vrijwilligers er niet meer zijn. Je wilt dat erfgoed moeten bewaren. De provincie moet daar ingrijpen. We hebben namelijk van serieuze, grote musea tot kleine schattige plekken maar

toch het typeert de Achterhoek dat dat er is. En wat ga je daar mee doen? Het is een pallet van minihoofdstukjes. Verhalen die daaraan kleven. Dit in beeld brengen voor de provincie.

Gelderland is daarnaast trouwens echt een provincie van tradities en rituelen. We hebben heel veel immaterieel erfgoed. Bijvoorbeeld bloemencorso, midwinterhoorn blazen. Dat geeft iets aan over de gevoeligheid van de historie. En daar moet iets mee gebeuren. Breng die verhalen in kaart. Nu zijn de mensen er nog die persoonlijke inkleuring kunnen geven aan de verhalen van de geschiedenis. Dat is prachtig. Dat is heel waardevol. En dit wordt helaas bij de instellingen neergelegd maar de provincie zou dit moeten doen. Er zit zo'n rijkdom waar niks mee gedaan wordt.

T: Grote musea zijn hier niet bang voor maar die kleine musea die je net omschrijft, die gaan hier echt aan onder door.

E: Het is zo leuk maar het is helemaal afhankelijk van vrijwilligers en die zijn heel eigenwijs. Die willen niet samenwerken. Die willen gewoon doen wat ze altijd doen. Ze doen het grotendeels voor hun eigen gezelligheid en willen hun identiteit niet verliezen in een samenwerking. Dus het is heel moeilijk om de samenwerking tot stand te laten komen.

Heb je zo een beetje informatie die je zoekt?

T: Ja zeker. Ik denk dat we het wel hebben. Heel erg bedankt.